

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 59 · 26. mars
Sesjonen 2018–2019

Møte tirsdag den 26. mars 2019 kl. 10

President: Morten Wold

Dagsorden (nr. 59):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om reglement for Stortingets bygge- og leiesaker (Innst. 193 S (2018–2019))
2. Innstilling fra Stortingets presidentskap om oppnevning av direktør for Norges institusjon for menneskerettigheter (Innst. 218 S (2018–2019))
3. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Sheida Sangtarash og Solfrid Lerbrekk om tiltak for familier med store pleie- og omsorgsbehov (Innst. 216 S (2018–2019), jf. Dokument 8:50 S (2018–2019))
4. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Eirik Faret Sakariassen om å hindre en utvikling der arbeidstakere mister fundamentale rettigheter (Innst. 184 S (2018–2019), jf. Dokument 8:63 S (2018–2019))
5. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Hadia Tajik, Arild Grande, Leif Audun Sande og Lise Christoffersen om forbedringer i regelverket for yrkesskadeerstatning (Innst. 186 S (2018–2019), jf. Dokument 8:53 S (2018–2019))
6. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å innføre straffebestemmelser i lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder (Innst. 217 S (2018–2019), jf. Dokument 8:55 S (2018–2019))
7. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i eigarseksjonslova mv. (korttidsutleige, skjerpå ervervsavgrensing og eigarskiftegebyr) (Innst. 215 L (2018–2019), jf. Prop. 36 L (2018–2019))
8. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i sjølova (tilgang til opplysningar i Folkeregisteret) (Innst. 191 L (2018–2019), jf. Prop. 38 L (2018–2019))
9. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i EØS-vareloven (behandling av klager på avgjørelser om akkreditering) (Innst. 198 L (2018–2019), jf. Prop. 37 L (2018–2019))
10. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik, Geir Pollestad og Willfred Nordlund om en stortingsmelding om nasjonalt eierskap i strategisk viktige bedrifter, infrastruktur og teknologier (Innst. 201 S (2018–2019), jf. Dokument 8:56 S (2018–2019))
11. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og Eirik Faret Sakariassen om tilbud om en likeverdig skolefritidsordning for barn og ungdom med særskilte behov (Innst. 197 S (2018–2019), jf. Dokument 8:64 S (2018–2019))
12. Interpellasjon fra representanten Mona Fagerås til kunnskaps- og integreringsministeren:
«Psykiske helseplager kan i stor grad knyttes til skolen, viser en ny NOVA-rapport. Jo mer skolepress de unge opplever, jo flere depressive symptomer har de. Forskerne har sett på sammenhengen mellom psykiske plager, skolepress, kroppsbilde og sosiale medier. Svarene de har fått, er ganske entydige: Ungdommene selv knytter sine psykiske helseplager til stress som følge av krav og press i skolen. Og det er særlig unge jenter som er sterkt plaget. I et leserinnlegg i Aftenposten forteller generalsekretæren i Røde Kors om 35 000 barn som har vært i kontakt med dem, og selvmordstanker blir ofte brakt på banen av disse barna. Hva mener statsråden skal til for å redusere stress og press som gjør skoleelever syke, og har statsråden til hensikt å ta tak i dette alvorlige problemet?»
13. Stortingets vedtak til lov om endringer i markaloven (justeringer av markagrensen m.m.) (Lovvedtak 44 (2018–2019), jf. Innst. 169 L (2018–2019) og Prop. 11 L (2018–2019))
14. Stortingets vedtak til lov om en overgangsperiode ved Storbritannias uttreden av EU (Lovvedtak 45 (2018–2019), jf. Innst. 195 L (2018–2019) og Prop. 47 LS (2018–2019))
15. Stortingets vedtak til lov om overgangsregler mv. ved Storbritannias uttreden fra Den europeiske union (Lovvedtak 46 (2018–2019), jf. Innst. 182 L (2018–2019) og Prop. 45 LS (2018–2019))
16. Referat

Presidenten: Representantene Sigbjørn Gjelsvik, Kent Gudmundsen, Eva Kristin Hansen og Aleksander Stokkebo, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra representanten Une *Bastholm* om velferdspolispermisjon i tiden fra og med 26. mars til og med 29. mars
 - fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Eirik *Sivertsen* i tiden fra og med 27. mars til og med 29. mars for å delta i møte i Den arktiske parlamentarikerkomiteen i Murmansk
- Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Oslo, Per Espen *Stoknes*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Une *Bastholms* permisjon på grunn av sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden slik:
For Oslo: Kristoffer Robin *Haug* 26.–28. mars
For Nordland fylke: Kjell-Idar *Juvik* 27.–28. mars

Presidenten: Kristoffer Robin *Haug* er til stede og vil ta sete.

Statsråd Kjell Ingolf *Ropstad* overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Fra Statsministerens kontor foreligger følgende brev til Stortinget, datert 15. mars 2019:

«Midlertidig overføring av ansvaret for justis- og innvandringsaker.

I statsråd 15. mars 2019 ble det besluttet at Jon *Georg Dale* overtar ansvaret for justis- og innvandringsaker i Justis- og beredskapsdepartementet i den tiden statsråd *Tor Mikkel Wara* har permisjon.»

Presidenten foreslår at det refererte brevet vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:03:21]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om reglement for Stortingets bygge- og leiesaker (Innst. 193 S (2018–2019))

Presidenten: Presidenten vil foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe, at det ikke blir gitt anledning til replikker, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Stortingspresident Tone Wilhelmsen Trøen

[10:03:54]: Presidentskapet har fremmet et forslag til reglement som gir et nytt og bedre grunnlag for god styring av Stortingets fremtidige byggeprosjekter.

Presidentskapet nedsatte sommeren 2017 en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å foreslå hvordan Riksrevisjonens kritikk av Stortingets byggeprosjekt – Prinsens gate 26, tunnel og post- og varemottak – skulle følges opp. Arbeidsgruppen foreslo bl.a. endringer i Stortingets forretningsorden og at det skulle utarbeides et nytt reglement for Stortingets behandling av bygge- og leiesaker som også skulle regulere bruken av Statsbygg. Endringer i forretningsordenen ble vedtatt før sommeren i fjor.

Forslaget om reglement for Stortingets bygge- og leiesaker som legges frem nå, er en oppfølging av Innst. S 406 for 2017–2018, der presidentskapet tilrår at Statsbygg som hovedregel skal være byggherre for større byggeprosjekter, tallfestet i denne innstillingen til prosjekter over 300 mill. kr. Reglementet regulerer bl.a. hvilke hovedkriterier som skal legges til grunn for bruk av Statsbygg i fremtidige byggeprosjekter. Reglementet skal også sikre god saksforberedelse og styring med Stortingets bygge- og leiesaker og beskrive fordelingen av roller og ansvar i slike saker.

Presidentskapet foreslår som nevnt at Statsbygg som hovedregel skal være byggherre for Stortinget ved store byggeprosjekter. I utarbeidelsen av reglementet har vi tatt utgangspunkt i den statlige instruksjonen om håndtering av bygge- og leiesaker. Det har vært nødvendig å gjøre enkelte tilpasninger i regelverket ut fra rent konstitusjonelle hensyn, men også av hensyn til Stortingets egenart. Det viktigste i det foreslåtte reglementet er at Stortinget får samme krav til utredning og kvalitets-sikring som resten av statlig sivil sektor. Slikt regelverk har ikke vært stilet til Stortinget tidligere.

Den statlige instruksjonen regulerer ansvarsforholdet mellom regjeringen og departementene. I forslaget til reglement for Stortinget er dette regulert slik at oppgaver lagt til oppdragsdepartementet i den statlige instruksjonen, legges til Stortingets direktør i vårt reglement. De beslutningsnivåer som i den statlige instruksjonen er lagt til Finansdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet eller regjeringen, legges til Stortingets presidentskap, bortsett fra beslutning om oppstart av forprosjekt for prosjekter med en anslått verdi over 150 mill. kr. Dette skal legges frem for Stortinget i plenum for beslutning.

Dette betyr at Stortinget i plenum fremover vil bli mer involvert i beslutningsprosesser for byggeprosjekter. Jeg mener at Stortinget i plenum bør involveres tidlig i nye byggeprosjekter. Stortingsrepresentantene er brukere av bygningen og bør trekkes inn i vurderingene

av sentrale forutsetninger for planlegging. Derfor foreslår presidentskapet involvering av Stortinget i oppstarten av byggeprosjekter med en kostnadsramme på 150 mill. kr. Når et byggeprosjekt er klart for forprosjekt, vil presidentskapet legge frem en sak for Stortinget som bl.a. sier noe om estimat for kostnad og mål for tid og kvalitet, miljøambisjon og overordnet rom- og funksjonsprogram.

Presidentskapet foreslår også, som nevnt innledningsvis, at Statsbygg skal opptre som byggherre ved store byggeprosjekter. Konkret foreslås det bruk av Statsbygg når byggeprosjektets kostnadsramme er på 300 mill. kr eller mer. Vi legger også opp til at Stortinget kan anmode Statsbygg om å påta seg byggherreansvaret ved prosjekter under 300 mill. kr. Her må det gjøres en konkret vurdering av prosjektets størrelse, prosjektets kompleksitet, krav til kompetanse i administrasjonen og kapasitet i administrasjonen. Statsbygg har faglige ressurser som det kan være fornuftig å trekke fordel av, også i prosjekter med lavere kostnadsramme enn 300 mill. kr.

Til sist vil jeg understreke at dette ikke endrer budsjettbehandlingen for Stortinget. Alle prosjekter som krever en bevilgning utover ordinære driftsbudsjett, vil fremdeles bli fremmet på vanlig måte i de årlige budsjettene. Det innebærer at Stortinget vil få budsjettsaker til behandling for alle byggeprosjekter og andre større investeringer som krever økt bevilgning, altså også saker med kostnadsramme under 150 mill. kr. Reglementet for bygge- og leiesaker legger imidlertid ekstra krav til tidlig involvering av Stortinget i store byggesaker, dvs. med anslått kostnadsramme over 150 mill. kr., der Stortinget skal ta stilling til oppstart av forprosjekter, altså før pengene til selve gjennomføringen skal bevilges.

Jeg henstiller Stortinget om å vedta det fremlagte reglementet for Stortingets bygge- og leiesaker, og mener det vil bidra til bedre gjennomføring av fremtidige byggeprosjekter og bedre forankring av beslutninger i Stortinget i fremtiden.

Karin Andersen (SV) [10:08:51]: SV sitter ikke i presidentskapet, og derfor har vi behov for å gi uttrykk for noen synspunkter nå.

Vi er veldig glad for at det kommer et regelverk – at Statsbygg skal ha ansvar for store prosjekter og også kunne involveres i mindre prosjekter, og at det nå etableres regler for dette. Det er veldig bra.

Så sier også stortingspresidenten at vi skal stille de samme kravene som Statsbygg stiller. Det er på det punktet vi har behov for å komme med noen tilleggsmerknader. Vi kommer også til å støtte de forslagene som er fremmet av Rødt i dag.

Dette er altså landets lovgivende forsamling. Det betyr at vi må gå foran med tanke på noen av de viktige

utviklingskravene som vi har framover. Det gjelder f.eks. prosjektet når det er under oppfølging, og det gjelder resultatet. Det handler om at man i løpet av prosjektet må forsikre seg mot arbeidslivskriminalitet, slik som Rødt tar opp i forslagene sine dag, og det støtter vi. Det er helt nødvendig at hele staten gjør det, men Stortinget må ta et særlig ansvar for det. Det gjelder også med hensyn til klima, miljø, energieffektivitet og universell utforming. Det er mye i dette huset som ikke er universelt utformet, og alt vi gjør heretter, må være det, for dette huset skal jo være folkets hus.

Det andre punktet som vi i SV en stund vurderte om vi faktisk skulle stemme imot i forbindelse med disse reglene, handler om de arealnormene som staten nå har satt for sine bygg. SV har i kommunalkomiteen vært imot de arealnormene som staten har satt, nettopp fordi de er for små. Det settes av for lite areal til arbeidstakerne, og man legger for stor vekt på aktivitetsbaserte forflytninger – som det heter – i løpet av arbeidsdagen istedenfor på trygge arbeidsplasser.

Nå snakkes det mye om inkludering i arbeidslivet. Regjeringen har til og med tatt initiativ til en inkluderingsdugnad for mennesker med hull i cv-en og litt dårlig helse, og jammen mener dette huset at folk skal jobbe til de er både 67 år og 70 år – og kanskje enda lenger. Man skal visst lage arbeidsplasser i framtida der en ikke har en egen arbeidsplass, en egen stol, en skal jakte på en pc hver dag i et langt arbeidsliv, der en kanskje også nå skal oppfordres til å stå sjøl om helsa skranter litt. Men det holder ikke. Det vi skal bygge framover nå, skal være gode arbeidsplasser for ansatte i dette huset som skal kunne ha arbeidsdagen sin her, sjøl om helsa skranter litt, og sjøl om man begynner å dra litt på årene.

Det er jo ikke slik at dette er noe SV har funnet på. Hvis man går inn og ser på Helserrådet, nr. 16/17, har Jan Vilhelm Bakke, overlege i Arbeidstilsynet, og Knut Inge Fostervold, dr.psychol. og førsteamanuensis ved Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo, dokumentert betydelige effektivitetstap, økt sykefravær, svekket samarbeid og dårlig arbeidsmiljø knyttet til disse arbeidsplasskonseptene. Man rapporterer også om økte konsentrasjonsvansker og mistrivsel over tid. Derfor vil SV reservere seg mot denne måten å tenke planlagt arbeidsmiljø på framover for dem som skal ha arbeidsplassen sin i dette huset – i tillegg til, sjølsagt, at man må ivareta universell utforming på alle punkter.

Jeg er glad for at presidenten sier at det nå skal være tidlig involvering av Stortinget i alle disse sakene, for det er viktig nå at vi tar hensyn til den faktiske fagkunnskapen som ligger i dette, og ikke stirrer oss blind på at det skal være så få kvadratmeter som mulig, men lager et arbeidsmiljø som gjør at man oppfyller de strenge kravene vi nå setter til folk som faktisk skal kunne klare å stå i ar-

beidslivet både lenge og vel og kunne gå på jobben sjøl om helsa skranter litt. Jeg synes også det er grunn til å peke på at når arbeidslivsekspertene sier at den måten å organisere arbeidsplasskonsepter på bidrar til lavere effektivitet og dårligere resultat, bør Stortinget lytte. Det bør gjelde også resten av statlig virksomhet.

Bjørnar Moxnes (R) [10:14:11]: Denne saken har et alvorlig bakteppe. En av de første sakene jeg fikk den tvilsomme æren av å oppleve på nært hold, var Stortingets egen byggeskandale, hvor en skandaløs håndtering av et byggeprosjekt i mange ledd og omganger påførte fellesskapet en milliardregning. Dette har vi behandlet i mange runder det siste året, og Rødt har underveis fremmet flere forslag om mer åpenhet og innsparinger i både politikerlønnen og Stortingets budsjett for øvrig, som vi ikke fikk flertallet med på.

Men grep har blitt tatt. Presidentskapet ble pålagt å øke informasjonsflyten ut til resten av Stortinget. Administrasjonen gikk etter hvert gjennom økonomien for å finne aktuelle innsparinger fra i år av, og den daværende stortingspresidenten måtte gå av. Det som ble sagt litt mer uærbødig der ute, er at byggherre Thommessens tunnel ble Oleemics undergang.

Men bakteppet her er alvor. Det handler om at maktpolitikere stilles til ansvar, og at feil må få konsekvenser, også for politikere, ikke bare for vanlige folk, og ikke minst at et fungerende politisk system avhenger av tillit i befolkningen. Tillit kan være en fornybar ressurs, men kommer ikke av seg selv, man gjør seg fortjent til tillit. Derfor jobber vi hele tiden for mer åpenhet og mer demokrati og for at Stortinget skal gå foran. Derfor er det bra at Stortinget har tatt og tar grep. I dag behandler vi reglementet for Stortingets bygge- og leiesaker, men om vi nå vedtar noen tydelige føringer for dette, skal vi ikke tro at alt av den grunn er i orden.

La meg nevne 4.5.1 om kutt i prosjektet som et eksempel. Punktet sier at det skal foreligge en kuttliste i byggeprosjekter før det settes i gang, at denne skal brukes til å dekke uforutsette kostnader. I det famøse byggeprosjektet ble det i presidentskapet lagt fram konkrete forslag om innsparinger, men de store partiene på Stortinget sa nei til disse innstramningene hele seks ganger. Det vil si at gode strukturer og et godt regelverk er viktig, men viktigst er at det følges opp i praksis av partiene på Stortinget.

På ett felt til vil Rødt at Stortinget skal gå foran. Det gjelder et ryddig arbeidsliv. Vi vet at bygg- og anleggssektoren er kraftig rammet av sosial dumping. I fjor skjerpet Stortinget, takket være opposisjonen og Kristelig Folkeparti, reglene i arbeidsmiljøloven når det gjelder innleie av arbeidskraft, og vi innførte forbud mot såkalte nulltimerskontrakter. Det var riktig og viktig. Men så ser vi

misbruk av useriøse deltidskontrakter og stillingsandeler på 3, 5, 10 eller 20 pst., som florerer. Blant bemanningsbyråer er dette systematisk, ut fra hva vi kan se så langt, og problemene er åpenbart størst i byggebransjen rundt Oslofjorden.

Det var nylig et tilfelle av tvilsom innleie i Stortingets regi. Sånn skal vi ikke ha det. Der var til og med Fremskrittspartiet ute og kritiserte, selv om både Fremskrittspartiet og resten av de borgerlige partiene i beste fall er på bakbeina når det gjelder midlertidighet, bemanningsbyråer, innleie og et seriøst arbeidsliv.

I Statsbyggs reviderte bestemmelser for seriositet slås det fast at hovedtyngden av arbeidet skal gjøres av fast ansatte i minst 80 pst. stilling. Innleid arbeidskraft anses ikke som fast ansatte. Lignende krav stilles i den såkalte Osломodellen for leverandører til kommunen. I tillegg stiller Statsbygg krav om dekning av reisekostnader, kost og losji for arbeidstakere som får arbeidstiden gjennomsnittsberegnet. Dette vil tre i kraft i prosjektene hvor Stortinget bruker Statsbygg som byggherre, men Stortingets egne bestemmelser er ikke like klare og lener seg på mindre effektive bestemmelser.

Derfor vil Rødt foreslå at man i byggeprosjekter der Stortinget er byggherre, også skal ha tilsvarende minstekrav for fast ansatte og for reise, kost og losji. Vi foreslår også at innleie omfattes i antall underentreprenører.

Vi håper et flertall vil være med oss på disse forslagene, slik at Stortinget går foran i kampen for et seriøst arbeidsliv og mot sosial dumping.

Presidenten: Da anser presidenten det som at representanten Bjørn Moxnes har tatt opp de forslagene han refererte til.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Michael Tetzschner (H) [10:19:18]: Den presentasjonen vi fikk av stortingspresident Wilhelm Trøen, er i og for seg vel og bra, men den kan også forlede noen til å tro at det er mangel på regelverk som har vært det store problemet i forbindelse med den byggesaken som ligger som et bakteppe for denne saken. Det er rett og slett at det daværende presidentskapet ikke var seg fullt bevisst Grunnlovens ordning med at Stortinget er bevillende myndighet, og at man heller ikke hadde tatt seg tid til å presentere det prosjektet man så for seg som et sluttprosjekt, hvilket er en forutsetning for enhver vellykket byggesak, nemlig at man vet hvor man skal fra a til å, og ikke bare mellom de årlige budsjettbehandlingene, som man lot komiteen bearbeide på ytterst sparsomt grunnlag, for å si det veldig forsiktig.

Så denne saken for meg – ja, den er sikkert en fin ripe i fernissen, og hva man nå vil, men den svarer ikke på det grunnleggende, nemlig om presidentskapet forstår at

det er Stortinget som er bevilgende myndighet, og at Stortinget ikke kan og ikke skal kunne delegerer grunnlovbestemte oppgaver av denne art. Jeg blir derfor litt urolig når jeg hører sånne ord som at man skal involvere Stortinget i plenum, som om det er noe som nærmest skjer ved en kulans, en rimelig romslighet fra presidentskapets side, som nettopp fordi det er et seksmannsutvalg, i mindre grad enn de vanlige komiteene representerer Stortinget og gjenspeiler det.

Jeg har ett konkret spørsmål, og det er: Har man vært inne på den tanken at man i denne saken, hvor man ber om fullmakter – og noen av dem er sikkert helt i orden, hvis det er gjennomføringsfullmakter på bakgrunn av hjemler man har fått til Stortinget – å forelegge saken for finanskomiteen, som nå visst skal være fagkomité i budsjettspørsmål?

Det er heller ikke tilfredsstillende å si at man bare henviser til de vanlige budsjetttrutinene. Stortinget er en beslutningsmaskin for 1 400 mrd. kr, og det er klart at vi kan ikke ha en personlig oppfatning av alle prosjekter. Men når det gjelder det som skjer her i huset, forlanger vi mer – jeg synes det er helt rimelig at vi får beskjed og får saksfremlegg som respekterer Stortingets oppgave som bevilgende myndighet også mellom budsjettbehandlingene. Det er noe av det som sviktet i sin tid.

Det er mer å si om denne saken. Jeg vil for øvrig også spørre hvordan det går med de andre sakene som Stortinget ba seg forelagt i forbindelse med behandlingen av denne saken i juni 2017, hvor vi også ba om å få en full gjennomgang og også få et byggregnskap med to streker under.

Storingspresident Tone Wilhelmsen Trøen [10:22:33]: Forhistorien til det vi i dag diskuterer, er svært krevende. Det Stortinget og presidentskapet nå følger opp, er Dokument 18 for 2017–2018, som hadde en tydelig gjennomgang med tydelige læringspunkter for hvordan Stortinget i fremtidige byggeprosjekter skal sikre både bedre forarbeid og bedre forankring. Det ble gjort endringer i forretningsordenen før sommeren, det ble vist til at man heretter vil involvere Statsbygg i prosjekter over 300 mill. kr, men presidentskapet er veldig tydelig på at dette også vil kunne gjelde i prosjekter under 300 mill. kr.

Det har vært en klar føring at man nå ønsker et reglement for bygge- og leiesaker, og det reglementet er det vi behandler i dag. Det følger statlig sivil sektor, med noen unntak. Vi har bl.a. i den innstillingen og i det reglementet vi foreslår vedtatt i dag, vært veldig tydelige på at vi ønsker en mye lavere sum før Stortinget involveres, at Stortinget skal involveres allerede før forprosjekt igangsettes. Det er nettopp for å sikre oss, slik represen-

tanten Tetzschner var veldig tydelig på, at Stortinget trenger å involveres tidlig i denne type prosjekter.

Presidentskapet mener at vi med dette regelverket nå får større tydelighet rundt hvordan vi skal håndtere prosesser fremover, og det må også være grunn til å si at vi har hatt betydelig læring av det vi har vært igjennom med byggeprosjektet. Jeg mener at dette regelverket, sammen med de endringer som allerede er vedtatt, og den bevisstheten det er i Stortinget rundt hvordan vi jobber med denne type saker, med tidlig forankring, bør borge for at vi i fremtiden er bedre rustet for å gjøre denne type store prosjekter.

Så er det slik at finanskomiteen får alle budsjetter. Stortingets budsjetter og Stortingets administrasjonsbudsjett behandles i finanskomiteen, og gjennom dette vil finanskomiteen få innsyn også i alle de mindre investeringsprosjekter som Stortinget eventuelt vil igangsette.

Michael Tetzschner (H) [10:25:52]: Dette innlegget var ikke helt egnet til å berolige, samtidig som man sier at man har tatt læring av byggeskandalen. Noe av det som var læringsmomentene der, var jo nettopp at man ikke hadde involvert Stortinget, og legg merke til uttrykket «involvere». Det er ikke et spørsmål om å involverelandets nasjonalforsamling som bevilgende myndighet, men det er snakk om å respekterelandets nasjonalforsamling som bevilgende myndighet, og da må landets nasjonalforsamling, Stortinget, vite hva de sier ja til. Og da kan ikke Stortinget gi fra seg en fullmakt om å starte opp et forprosjekt til 150 mill. kr. Folk som har greie på vellykkede byggeprosjekter, vet at det ikke er snakk om forprosjektet; det er snakk om det prosjektet man er i ferd med å sette på vannet. Da må man vite hvor man skal – og ikke reelt sett ha involvert Stortinget – og så kommer man med disse moderne uttrykkene som «forankre». Det er jo et annet uttrykk for å selge inn etter at den reelle beslutningen er tatt et annet sted, i hvert fall i mine ører.

Så jeg spør igjen: Har disse regelforandringene – og mange av dem er sikkert fornuftige, det er altså ikke her problemet ligger – vært luftet med budsjettkomiteen? Har man tatt opp med budsjettkomiteen hvordan man henvender seg til Stortinget, utenom de store anledningene, slik som budsjettfremleggelsen er én gang i året, slik at Stortinget – de 169 – kan ha mer konkrete oppfatninger av hva som skjer i våre omgivelser her?

Det er jo en styringsskandale, i tillegg til alt det andre. Det er bare å ta for seg riksrevisjonsrapporten, som jeg synes at dette regelverket ikke er så veldig relevant i forhold til, fordi vi har hatt regler før også. Det er bare et spørsmål om å operere med respekt for Stortingets integritet. Det er det det gjelder.

Karin Andersen (SV) [10:28:11]: Til denne siste meningsutvekslingen som har foregått her nå, kan jeg si at vi oppfatter ikke at dette er en endring i beslutningssystemene – der Stortinget skal ta endelige beslutninger på grunnlag av dokumenter som er troverdige, og som speiler hele prosjektets både kostnad og innhold. Det jeg oppfatter at man sier nå, er at man i prosessen fram mot beslutninger skal involvere bredere – stortingsgruppene, går jeg ut ifra, og også de ansattes organisasjoner og de strukturene – slik at man får fram alle behov og synspunkter og de spørsmålene som måtte stilles underveis. Så jeg oppfatter at det ikke er en del av den formaliserte prosessen, som blir nevnt her. Det er klart at det er viktig at den er ryddig og ordentlig, og at Stortinget som organ tar beslutninger på grunnlag av dokumenter som ikke er en slags forhandlet konsensus om at det kanskje går bra, men at det er faktiske tall, og at det er ansvarlighet som står bak.

Jeg skulle ønske at stortingspresidenten ville kommentere forslagene om å sikre at byggeprosjekter i Stortingets regi sjølsagt ikke skal bidra til arbeidslivskriminalitet og et uryddig arbeidsliv. Det er veldig viktig, for det har vært eksempler der det har glippet, også her, og det er eksempler der det glipper i staten. Vi må gå foran.

Det andre er om stortingspresidenten kunne kommentere mitt innlegg som handlet om et framtidig arbeidsmiljø som skal være inkluderende, og der det skal være mulig å stå i arbeidslivet sjøl om man har dårlig helse, har noen dårlige dager, eller begynner å dra på åra. Da er det nødvendig å ha arealer og rom og tilrettelegging som gjør at det faktisk er mulig, og at man nå ikke legger seg på noen arbeidsplasskonsepter som gjør at det ikke lar seg gjennomføre framover. Det er mange sånne hippe og moderne teorier som kommer, men det viser seg som regel at det fungerer en liten stund, for dem som er unge og spreke, men det fungerer sjelden i lengden. Da må man i hvert fall ikke ha bygd noe som ikke lar seg endre til de behovene som våre arbeidstakere i framtida skal ha – og da skal også Stortinget være et inkluderende arbeidssted.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:31:19]: Jeg er veldig glad for at presidentskapet har kommet fram til at Statsbygg skal være byggherre ved store prosjekter. Det er befriende at vi har kommet dit. Takk!

Når det gjelder det som representanten Michael Tetzschner tar opp, kjenner jeg den diskusjonen godt fra kontrollkomiteen, og jeg er enig i at Stortinget sjølsagt må vite hva en sier ja til, og at Stortinget må ta den reelle beslutningen. Jeg tolker det sånn: å ta den reelle beslutningen før utgifter fra eksterne påløper Stortinget. Det er det som er kjernen i det. Presidentskapet er ikke noe overhus, presidentskapet er en administrativ organisa-

sjon som i forhold til oss som representanter er likeverdige og likestilt.

Når det gjelder forslag nr. 1, fra Bjørnar Moxnes, Rødt, har jeg lyst til å kommentere det. Det er helt klart at Stortinget må stille krav til den som utfører arbeidsoppdrag for Stortinget, altså den en velger som byggherre. Å stille krav om at hovedtyngden av arbeidet, også i byggeprosjekter hvor Stortinget er byggherre, skal utføres av fast ansatte i minst 80 pst. stilling, det er ikke noe strengt krav, for det vil jo bare si at over 50 pst. av dem som arbeider, skal ha fast ansettelse i minst 80 pst. stilling.

Videre står det at innleid arbeidskraft ikke anses som fast ansatte. Jeg regner med at det med det menes at det ikke er fast ansatte hos entreprenør som har fått oppdraget. Hvis den innleide arbeidskraften er fra et bemanningsselskap, vet vi jo etter dagens lov at alle som er ansatt i et bemanningsselskap, skal ansettes i fast stilling. Det er vår forståelse av det.

Når det gjelder forslag nr. 3 og den siste setningen der – «Samtykke skal kun gis dersom arbeidsgiver dekker reisekostnader til/fra arbeidstakers reelle hjemsted og sørger for kost og losji.» – er det klart at Stortinget som byggherre kan stille sånne krav til dem som skal utføre arbeidet. Når vi er kjent med det som skjedde i verkstedoverenskomsten, er ikke det tilfellet etter verkstedoverenskomsten sånn den ble etter ESAs overstyring av Høyesterett, men etter vår vurdering kan Stortinget stille et sånt krav til sine byggeprosjekter.

Når det gjelder den første setningen – «Stortinget ber presidentskapet pålegge at gjennomsnittsberegning av arbeidstid søkes til byggherre.» – regner jeg med at det gjelder for bemanningsselskaper. Bemanningsselskaper kan altså bare ansette fast, og i den faste kontrakten skal det framgå når en skal jobbe, hvis det er en deltidstilling. Det skal utbetales lønn for hver måned. En skal ha forutsigbarhet for når en skal jobbe, og en skal ha lønn hver måned. Hvis en da har mertid, får en merinntekt. Hvis en har overtid, får en overtid. Sånn er regelverket, så det bør være greit.

Stortingspresident Tone Wilhelmsen Trøen [10:34:38]: For å svare på det representanten Karin Andersen spør om: Presidentskapet implementerer ikke statens arealnorm i Stortingets regelverk, nettopp fordi vi mener at Stortingets lokaler vil måtte tilpasses for den parlamentariske virksomheten, selv om enkelte arealer er administrasjonens og partigruppenes kontorlokaler. Det er også av hensyn til behov for nærhet til stortingsbygningen og for fleksibilitet til å kunne om-disponere lokaler mellom de ulike grupperingene. Så det fremgår av innstillingen at vi ikke implementerer statens arealnorm.

Når det gjelder dette med seriøsitetskrav: Det er store utfordringer knyttet til sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, spesielt i bygge- og anleggsbransjen, og et virkemiddel for å imøtekomme det, er å stille krav som skal bidra til å sikre seriøsitet i bygge- og anleggskontrakter. Det er disse seriøsitetskravene, eller seriøsitetsbestemmelsene, som skal bidra til å sikre seriøsitet i bygge- og anleggskontrakter, og for å hindre useriøse aktører i Stortingets prosjekter har Stortingets administrasjon besluttet å bruke de omforente seriøsitetsbestemmelsene i bygge- og anleggskontrakter som gjelder for Stortinget. Når Statsbygg opptrer som byggherre i Stortingets byggeprosjekter, vil Statsbygg inngå kontrakter og legge sine egne seriøsitetsbestemmelser til grunn, og disse bestemmelsene er allerede vel etablert og kjent i bransjen.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [10:36:40]: Det står riktignok i disse punktene som vi nå inviteres til å vedta, at man skal legge disse arealnormene til grunn så langt det passer. Og da får jeg – inntil noe annet er bevist – tolke presidenten positivt – ikke bare av hensyn til parlamentarikerne og de politiske gruppene, men også fordi det skal tas hensyn til det generelle arbeidsmiljøet for alle ansatte i dette huset. Det er det vi er opptatt av å ivareta når vi sier fra om at det arbeidsplasskonseptet på lang sikt ikke er bra for arbeidsmiljøet, for inkludering og for effektivitet. Derfor vil vi komme tilbake til det i de enkelte prosjektene.

Presidenten: Representanten Michael Tetzschner har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Michael Tetzschner (H) [10:37:54]: Jeg bemerket at jeg ikke fikk svar på de – tror jeg – ganske konkrete spørsmålene som ble stilt, og får bare ta til etterretning at man ikke er beredt til det. Man kan jo tolke det positivt og si at det kan være problemstillinger som ikke er helt tenkt gjennom i sin fulle konsekvens, men jeg tror Stortinget ville være tjent med at man ikke med dette sier seg endelig ferdig med reglementet, men at man ser meget nøye gjennom hvordan vi kan koble inn den riktige budsjettkomiteen i disse overveielserne.

For det er ikke tilfredsstillende, synes jeg som representant, å få disse sakene direkte i plenum fra presidentens side. Og med den historikken som ligger i underinformasjonen, for å bruke et mildt uttrykk, tror jeg vi må komme over til et system hvor man respekterer Stortingets bevilgningsganger. Det betyr at man vet hva man

bevilger penger til, og at alle er innforstått med på hvilket grunnlag man har ytet penger.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:39:04]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om oppnevning av direktør for Norges institusjon for menneskerettigheter (Innst. 218 S (2018–2019))

Presidenten: Presidenten vil foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe. Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:39:39]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Sheida Sangtarash og Solfrid Lerbrekk om tiltak for familier med store pleie- og omsorgsbehov (Innst. 216 S (2018–2019), jf. Dokument 8:50 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:40:36] (ordfører for saken): Det er tverrpolitisk enighet om at fellesskapet må stille opp gjennom solidariske ordninger for å skape et samfunn med plass til alle og enklere hverdager for familier med store omsorgsbehov og barn med alvorlig sykdom eller funksjonsnedsettelse. Et demokratisk, likestilt og rettferdig samfunn gir like muligheter og er organisert slik at vi alle kan leve frie og selvstendige liv. Å legge universell utforming til grunn for samfunnsutviklingen gir bedre og mer likestilte omgivelser for personer med midlertidig og varig nedsatt funksjonsevne. Selv var jeg veldig glad for at jeg kunne bruke talerstolen her på gulvet da jeg møtte i Stortinget i en måned

med brukket ben. Et universelt utformet samfunn er ikke et tiltak for de få, men legger til rette for oss alle. Med det i bunnen skaper vi et godt fundament for dem med mer behov for tilrettelegging.

Pårørende skal bli møtt av offentlige tjenester som arbeider sammen med dem, veileder og støtter dem og gir avlastning ved behov. Dagens lovverk gir kommunene en plikt til å vurdere hjelp til familier som har spesielle behov, men virkeligheten viser at dette ofte ikke fungerer godt nok i praksis. En ny pliktbestemmelse samler og tydeliggjør kommunenes ansvar overfor dem som har et særlig omsorgsarbeid. Kommunenes tilbud skal hjelpe pårørende til å yte god omsorg for sine nærmeste, men også for seg selv.

Så langt er komiteen enig – før vi skilles ad og har litt ulike innretninger på løsninger. Komiteens flertall, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, tilrår at forslagene ikke vedtas – ikke fordi vi ikke støtter intensjonen bak flere av dem, men fordi vi mener at noe allerede er ivaretatt, men må gjennomføres bedre, og at noe er allerede under arbeid, som f.eks. handlingsplanen for universell utforming. Denne skal evalueres i år før den videreutvikles for å følge opp regjeringens strategi for likestilling av personer med funksjonsnedsettelser for perioden 2020–2030.

Regjeringsplattformen slår fast at alle familier skal kunne skape trygge rammer rundt sitt liv. Særlig familier med store pleie- og omsorgsbehov skal få den hjelpen de har krav på, slik at hverdagen blir nettopp trygge rammer for familien og rundt den enkelte. Det skal legges til rette for sterkere og tryggere familier som har valgfrihet og fleksibilitet til å velge løsninger som er best for seg og sine barn. Regjeringen skal gjennomføre en likeverdsreform for å gjøre det enklere for familier som har barn med spesielle behov. Gjennom denne skal like muligheter til personlig utvikling, deltakelse og livsutfoldelse sikres for alle.

Myndighetene skal sikre god koordinering for å sikre rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne. Vi vet at systemet kan oppleves krevende, til tross for at retten til koordinator er lovfestet. Det skal jobbes for et helhetlig og sammenhengende tilbud tilpasset den enkeltes behov, en individuell plan, og kommunenes ansvar for å sikre bruker- og pårørendemedvirkning skal tydeliggjøres.

Foreldre som venter barn med spesielle behov, skal få lovfestet rett til koordinator allerede under svangerskapet, inkludert rett til helhetlig veiledning og tilrettelegging. Regjeringen vil innføre en koordinatorgaranti som sikrer familiene en kvalifisert koordinator som kan bidra med utarbeidelse av en individuell plan og sikre tilgang til eksisterende hjelpetilbud.

Det er ingen tvil om at pårørende er en viktig ressurs innen helse- og omsorgstjenesten. Derfor skal regjeringen legge fram en egen pårørendestrategi, der retten til foreldreopplæring for alle foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne skal lovfestes – etter mal fra foreldreopplæringen som foreldre til barn med hørselshemming og diabetes får. Dette er utviklet av Statped og rehabiliteringstjenesten i samarbeid med brukerorganisasjoner. Regjeringen skal også utrede en ordning med husvika ved kortvarig sykdom hos pårørende til barn med store omsorgsbehov. Men vi minner om at kommunene allerede i dag er forpliktet til å tilby praktisk bistand i hjemmet, også for eldre, funksjonshemmede, barnefamilier og andre som har behov for dette. I tillegg skal det utvikles og prøves ut en brukerstyrt avlastning etter modell av rett til brukerstyrt personlig assistanse, som i dag brukes i Sola kommune.

Flertallet ønsker å se på alternative fødselspermisjonsordninger for foreldre som får flerlinger eller barn med spesielle behov, for å støtte disse familiene i starten, da behovet ofte er størst.

Til slutt viser flertallet til at Norge har forpliktet seg til å følge FN-konvensjonen om mennesker med nedsatt funksjonsevne, uavhengig av hvordan den er gjennomført i norsk rett. Stortingets flertall har tidligere kommet fram til at Norge ikke bør slutte seg til de valgfrie protokollene, bl.a. fordi FNs CRPD-komite på enkelte områder synes å tolke konvensjonen på en måte som ikke er i samsvar med Norges og de andre statspartenes forståelse. Derfor mener vi at rettigheter er bedre ivaretatt slik de er håndtert i dag, og at vi bør holde fast ved den gjennomføringen Stortinget valgte for konvensjonen våren 2013.

Jeg takker komiteen for samarbeidet og ser fram til debatten.

Lise Christoffersen (A) [10:45:48]: Takk til saksordføreren, men tillat meg å si at når representanter for regjeringspartiene starter innleggene sine med å si «dette er vi alle enig i», er det grunn til å skjerpe sansene, for da ligger det som regel noe mellom linjene. I denne saken mener jeg også at den største takken har forslagsstillerne fortjent, fordi de setter søkelyset på situasjonen for familier med store pleie- og omsorgsbehov. Spesielt sårbare er foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne. Likevel ser vi gang på gang eksempler på hvordan disse foreldrene må bruke masse tid på å administrerer hverdagen sin og slåss mot systemene for å sikre barnas rettigheter i skolen, på fritida og hjemme – og det burde ikke være sånn. Disse familiene fortjener vår oppmerksomhet. De fortjener virkelig å bli sett og hørt. Men dessverre er det altså ikke alltid slik, heller ikke i den saken vi har til behandling i dag. Flertallet innstiller på at mindretallsforslagene ikke vedtas.

Regjeringspartiene, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, nøyer seg med å vise til fine formuleringer i Granavolden-plattformen om at familier med store pleie- og omsorgsbehov skal oppleve å få den hjelpen de har krav på, men fremmer ikke ett eneste forslag her i dag til hvordan de mener at det skal skje – tvert imot. Det begynner å bli et kjennetegn ved Solberg-regjeringa at de hvert eneste år finner nye steder der de kan kutte i stønadsordningene til disse familiene. Den snedigste måten er manglende prisjustering av satsene i folketrygden. Sist vi spurte, representerte disse kuttene nesten 300 mill. kr. Det var i 2017. Og tilsvarende kutt har skjedd hvert eneste år siden det. Det har også skjedd kutt i det hjelpeapparatet som er ment å bistå disse familiene, i samme størrelsesorden, og hele ordninger er fjernet med et pennestrøk, som bilstønadsordningen for gruppe 1-biler.

Forbedringer i pleiepengeordningen satt langt inne. Det var ikke før etter langvarig press fra opposisjonen, men først og fremst fra representanter for foreldregruppen selv, at noe skjedd, men ennå er ikke alle vedtak fra Stortinget oppfylt i den saken heller.

Stortingsflertallet har heldigvis greid å stanse en svekkelse av hjelpemiddelordningen. Regjeringa fikk stoppordre når det gjaldt å ta ansvaret for hjelpemidler ut av folketrygden og overføre ansvaret til kommunene. Det rakk vi før Kristelig Folkeparti gikk inn i regjering. Hvordan det nå blir, er ikke godt å si.

Grunnstønad og hjelpestønad er kuttet, selv om vi vet at det koster å være funksjonshemmet. I tillegg kommer økte egenandeler i helsevesenet til fysioterapi, kutt i ordningen med blå resept, det er kuttet i barnetillegg og strammet inn på mulighetene for et andre år på folkehøgskole for personer med utviklingshemming, selv om Stortinget har satt foten ned og sagt at det ikke skulle skje. Heldigvis rakk Stortinget før den siste regjering utvidelsen å vedta at vi skal ha en stortingsmelding om menneskerettigheter for utviklingshemmede. Ellers ville ikke det blitt noe av heller.

Stoltenberg II-regjeringa la en plan for et universelt utformet Norge innen 2025. Den tidsfristen har Solberg-regjeringa fjernet. Vi foreslår at vi retter opp den skaden. Mye tid er dessverre tapt. Så forslaget fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet er at vi skal ha et tilgjengelig Norge i 2025 og et universelt samfunn innen 2035, det vil lette hverdagen for mange av de familiene vi her snakker om, men blir nok en gang nedstemt her i dag.

Rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistent er en sak regjeringa ofte skryter av, men ordningen fungerer ikke som tenkt. Det er på tide at den planlagte gjennomgangen av ordningen nå kommer i gang, og det er en selvfølge at funksjonshemmedes organisasjoner får delta i det utvalget som skal stå for utredningen.

Dessverre har det vært vanskelig for organisasjonene å nå fram med krav om å bli involvert i saker som gjelder dem. Det har blitt bedre, riktignok, men først etter sterkt press, både fra organisasjonene selv og fra stortingsopposisjonen.

Opposisjonen mener det er behov for en helhetlig gjennomgang av ordningene for foreldre med syke barn og barn med særlige behov, herunder utvikling av ordningen med familievikar, slik disse foreldrene selv ber om, men vi blir altså nedstemt også på det.

Helt til slutt: Vi fremmer forslag om at Husbankens ordninger for tilpasning av boliger for familier med store omsorgsbehov må stå i forhold til de behovene familiene faktisk har. Noen trenger store ombygginger på grunn av plasskrevende hjelpemidler som f.eks. rullestoler, men nei, også her blir vi nedstemt. I stedet har regjeringa også der syslet med tanken på å overføre mer av ansvaret til kommunene.

Jeg tar opp de forslagene vi er med på, pluss signaliserer at vi også støtter SVs løse forslag nr. 12, som vi anser i praksis er det samme som står i forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Presidenten: Da har representanten Lise Christoffersen tatt opp de forslagene hun refererte til.

Erlend Wiborg (FrP) [10:51:07] (komiteens leder): Jeg vil begynne med å ønske statsråd Ropstad velkommen til den første debatten hans med arbeids- og sosialkomiteen.

Forslagsstillerne i saken i dag er opptatt av å ivareta familier med store pleie- og omsorgsutfordringer, og de trekker frem ulike situasjoner for å illustrere tanken bak. Det er ingen uenighet om at familier med store behov skal få bistand og støtte fra det offentlige. Tvert imot: Det er stor enighet om det, og det er derfor gledelig at alle disse forslagene allerede er ivaretatt.

Kommunene er allerede i dag forpliktet etter helse- og omsorgstjenesteloven til å tilby praktisk bistand. Denne praktiske bistanden inkluderer både hjemmehjelp og annen hjelpevirksomhet for eldre, funksjonshemmede, barnefamilier og andre som måtte trenge hjelp, og yter hjelp til praktiske gjøremål i hjemmet.

Vi vet likevel at mange pårørende sliter seg ut med tunge omsorgsoppgaver, noe regjeringen derfor allerede har tatt tak i. Som det fremkommer i svarbrevet fra statsråden, har regjeringen valgt å sikre at pårørende får en tydelig plass i helse- og omsorgstjenesten gjennom en ny pliktbestemmelse som samler og tydeliggjør kommunens ansvar overfor dem som har et tungt omsorgsarbeid.

Foreldre som venter barn med særlige behov, skal få en lovfestet rett til koordinator allerede under svangerskapet. Dette inkluderer en helhetlig veiledning. Regje-

ringen har i tillegg sagt at det skal innføres en garanti for disse familiene, slik at de kan være trygge på å få en kvalifisert koordinator når behovet oppstår.

Også husvikar eller familievikar er det allerede bestemt at skal utredes. En familievikar kan f.eks. fungere som en avlastning og hjelp ved kortvarig sykdom hos pårørende til alvorlig syke barn.

Til spørsmålet om hvorvidt BPA skal legges til folketrygden, er det etter mitt skjønn naturlig å vente på den utredningen som allerede er varslet igangsatt. Ordningen skal gjennomgås for å se om den fungerer slik den er ment å fungere, og eldre- og folkehelseministeren vil legge frem hvordan en slik utredning skal utformes. I en slik utredning vil det også være naturlig at øvrige spørsmål om hva som bør legges til folketrygden, kommer inn.

Når det gjelder forslaget om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, CRPD, og gi dem forrang, er det slik at Norge allerede i dag er forpliktet til å følge konvensjonen, uavhengig av hvordan den er gjennomført i norsk rett.

Forslagsstillerne etterlyser videre en handlingsplan for et tilgjengelig Norge. Også dette blir å slå inn åpne dører. Det foreligger allerede en strategi for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse for perioden 2020–2030, hvor universell utforming er en viktig del. Regjeringen har også lagt frem en handlingsplan for universell utforming 2015–2019, som nå skal evalueres og legge grunnlaget for det videre arbeidet.

Det er altså ikke uenighet om intensjonene i forslaget, men det slår inn allerede åpne dører.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:54:48]: Jeg vil takke forslagsstillerne for forslag om tiltak for familier med store pleie- og omsorgsbehov. Det er for Senterpartiet en viktig del av familiepolitikken at fellesskapet bistår familier som er i sårbare situasjoner.

Senterpartiet viser til at familieomsorg gjerne blir kalt «den usynlige omsorgen», som knapt registreres i statistikker, saksbehandling, nasjonalregnskap eller offentlige utredninger, til tross for at den har en årsverksinnsats på størrelse med den offentlige omsorgstjenesten. De ca. 100 000 årsverk som pårørende står for i dag, er avgjørende for hele helsetjenesten vår og bidrar til felles velferd og verdiskaping.

Men mange pårørende slites i dag mellom jobbforpliktelse og familieomsorg og opplever at omsorgsforpliktelsene går ut over egen arbeidssituasjon og omvendt. Fra studier av pårørende vet vi at opp mot 50 pst. sjøl utvikler helseproblemer. Senterpartiet viser til at Helsetilsynet i sin landsomfattende undersøkelse i 2010 fant at kommunene gjennomgående ikke kartla og vur-

derte pårørendes omsorgsbyrder, situasjon og behov for avlastning. Det er liten grunn til å tro at dette er blitt mye bedre i dag. Vi viser også til Riksrevisjonens undersøkelse av tilgjengelighet og kvalitet i eldreomsorgen, Dokument 3:5 for 2018–2019, som viste at eldre blir tildeelt helse- og omsorgstjenester uten at behovene og ønskene deres er godt nok utredet. Pårørendes behov var karakteristisk nok ikke omfattet av undersøkelsen.

Senterpartiet registrerer at regjeringa vil legge fram en pårørendestrategi, men uten at regjeringa har forankret i Stortinget hva en ny og moderne pårørendepolitikk faktisk skal inneholde, og hva dette vil kreve økonomisk. Vi viser til at kommunen har fått en ny pliktbestemmelse som samler og tydeliggjør kommunens ansvar overfor dem som har et særlig tyngende omsorgsarbeid, men vi vil samtidig presisere at regjeringa ved innføring av denne nye pliktbestemmelsen la til grunn at det ikke skulle få noen økonomiske eller administrative konsekvenser. Den nye pliktbestemmelsen var i hovedsak en videreføring av eksisterende pårørendestøtte, samlet i en ny bestemmelse, der omsorgslønnsordningen skiftet navn til omsorgsstønad. Vi mener at den nye pliktbestemmelsen ikke er tilstrekkelig for å styrke pårørendes situasjon, og vi mener det er et stort behov for å styrke omsorgsstønadsordningen.

Vi mener videre at regjeringa burde fulgt opp forslagene i Kaasa-utvalget om å innføre en ordning med lovfestet pårørendestøtte, der bruker og pårørende sine behov alltid blir vurdert, og der det på denne bakgrunn inngås en pårørendekontrakt – en avtale mellom kommunen og den pårørende.

Vi er enig med forslagsstillerne i at flerlingfamilier trenger sterkere støtte fra samfunnet enn de fleste andre familier, fordi belastningen er større. Samtidig mener vi at også andre barnefamilier kan ha bruk for støtte i kortere eller lengre perioder, dersom f.eks. en eller begge foreldrene blir syke, i barnerike familier, eller ved sykdom hos ett eller flere barn. Det er et offentlig ansvar å bistå slike barnefamilier med hjelp når de trenger det.

Det følger av dagens lov å tilrettelegge for praktisk bistand i hjemmet, men Senterpartiet mener at dagens bestemmelser for dette trenger å tydeliggjøres. Derfor mener vi at kommunene bør få en lovfestet plikt til å tilby familievikar for småbarnsforeldre som har særskilt behov for bistand i akutte og spesielle situasjoner, og vi fremmer forslag om dette. Jeg tar derfor opp forslag nr. 5, som er Senterpartiets forslag.

Videre er Senterpartiet enig med Arbeiderpartiet om forslag nr. 4, nemlig at Husbankens lån og garantier og tilskuddsordninger for tilpasning av boligen styrkes, og at ansvaret for dette feltet tilligger Husbanken.

Som følge av vår tilslutning til forslag nr. 4, kan jeg ikke se at det er behov for SVs løse forslag, som er om-

delt. Det er et unødvendig forslag, og vi ser derfor ingen grunn til å støtte det.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har tatt opp forslaget han refererte til.

Solfrid Lerbrekk (SV) [10:59:17]: Dette forslaget har vorte framlagt for å visa behovet for ein heilskapleg plan, gjennomgang og forbetringar for familiar med ekstra store og belastande omsorgsoppgåver. Når ein familie får eit barn med større omsorgs- og pleiebehov enn normalt, snur dette ofte opp ned på familietilværet. Det same gjeld når ein f.eks. får tvillingar eller trillingar, eller når ein forelder i ein stor familie vert alvorleg sjuk.

Det er mange forhold i ein familie som kan gjera situasjonen meir belastande, og me er heldige i Noreg som har eit fellesskap som stiller opp i dei fleste situasjonar. Dette fellesskapet må me vidareutvikla, sånn at det til slutt kan gjelda alle. SV meiner at det er på tide å leggja betre til rette for dei familiane som får ein alvorleg sjuk forelder, med ei form for familievikarordning, ein person som kan hjelpa ein familie i ein krevjande kvardag.

I forbindelse med utforminga av dette forslaget har me vore i tett dialog med fleire av dei organisasjonane det vedkjem, som består av folk som kjenner godt kvar skoen trykkjer, bl.a. handikappa barn sine foreldre, Løvemammaene og Uloba.

Det ligg fleire forslag frå SV i innstillinga. Når det kjem til støtteordning frå Husbanken til tilpassing av bustad for familiar med særskilt behov for dette, har me fremja eit laust forslag som er noko annleis enn det frå Senterpartiet og Arbeidarpartiet, rett og slett fordi me meiner at dette må vera ei ordning som skal gjelda alle, ikkje berre dei med spesielt dårleg råd. Det å tilpassa bustaden til eit barn med rullestol, kan vera ei urimeleg stor utgift òg for familiar med gjennomsnittleg inntekt eller litt over det.

Når det gjeld brukarstyrt personleg assistent, skal dette i utgangspunktet vera ei ordning for å mogleggjera ei likestilt deltaking i samfunnet for personar med funksjonshemming. Me får beskjed frå fleire hald om at det er ganske ulikt både korleis ordninga fungerer og ikkje minst korleis det vert utmålt i timetal. Med vårt forslag om å innlemma denne retten i folketrygda, vil det kunna verta meir standardisert og rettferdig tildeling av brukarstyrt personleg assistent. Samtidig ser me at denne ordninga vert brukt særskilt forskjellig, og kan òg verta utvida i sitt verkeområde for å tena fleire med forskjellige behov. Det kan vera f.eks. hjelp til husvask, lettare medisinsk hjelp, deltaking på fritidsaktivitetar eller ein kombinasjon av dette.

Me har vorte framlagt forslag til korleis dette kan sjå ut i praksis, men me ser nok òg at me må undersøka noko meir før SV kan bestemma seg for korleis ei slik ut-

vida BPA-ordning vil kunna vera til best mogleg nytte for familiar med sjuke barn, f.eks., i tillegg. På denne bakgrunn trekkjer me forslag nr. 9.

Til slutt føreslår SV å inkorporera FN-konvensjonen om rettane til menneske med nedsett funksjonsevne i menneskerettslova i sin heilskap. Dette er det for oss ei sjølvfølge at me må gjera. Folk er folk. Når det kjem til ILO-konvensjonar som handlar om arbeidsfolk sine rettar, er Arbeidarpartiet alltid med. Eg meiner at det er god grunn til å vera skuffa over at Arbeidarpartiet stemmer imot dette i dag.

Eg tek opp dei andre forslaga frå SV òg.

Presidenten: Representanten Solfrid Lerbrekk har tatt opp de forslagene hun refererte til, og også redegjort for at forslag nr. 9 trekkes.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [11:03:37]: Dette er en god sak. Jeg liker saken fordi den er så velkjent i Kristelig Folkeparti. Da Kristelig Folkeparti forhandlet om regjeringsplattformen, var det nettopp for å skape et samfunn med plass for alle – det var en hovedsatsing – vi kjenner denne virkeligheten fra folk vi har kontakt med. Som samfunn har vi et ansvar for å skape en enklere hverdag for familier med store omsorgsbehov og barn med alvorlig sykdom eller funksjonsnedsettelse. Derfor har vi kjempet inn mange gode tiltak på området, som regjeringen nå kommer tilbake til Stortinget med.

Regjeringen vil gjennomføre en likeverdsreform som gjør det enklere for familier som har barn med spesielle behov. Gjennom dette skal vi sikre like muligheter for personlig utvikling, deltakelse og livsutfoldelse for alle. Ja, folk er forskjellige, og derfor skal reformen få fram at alle mennesker har like stor verdi. Vi har fått en lang rekke av disse forholdene inn i plattformen fra Granavolden.

Regjeringen vil innføre en koordinasjonsgaranti som sørger for at familier med barn med spesielle behov sikres en kvalifisert koordinator, som kan bidra med utarbeidelse av individuell plan og sikre tilgang til nødvendige hjelpemidler.

Regjeringen skal legge fram en egen pårørendestrategi, inkludert at retten til foreldreopplæring for alle foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne lovfestes, etter mal fra foreldreopplæringen som foreldre til barn med hørselshemming og diabetes får, utviklet av Statped og rehabiliteringstjenesten. Brukerorganisasjoner skal være med.

Regjeringen skal videre utarbeide en ordning med husvikar ved kortvarig sykdom hos pårørende til barn med store omsorgsbehov. Kommunene er allerede i dag, etter helse- og omsorgstjenesteloven, forpliktet til å tilby praktisk hjelp og bistand i hjemmet.

Jeg vil også nevne alternative fødselspermisjonsordninger for foreldre som får flerlinger eller barn med spesielle behov.

BPA-ordningen skal defineres som et likestillingsverktøy for deltakelse i samfunnet på lik linje med andre, og det skal utvikles og prøves ut en brukerstyrt avlastning, etter modell av retten til brukerstyrt personlig assistanse.

I Granavolden-plattformen har vi også fått inn enighet om at det skal gjennomføres en NOU for å sikre at BPA-ordningen fungerer etter hensikten. Ja, det er fine ord, men det er der vi må begynne, for nettopp som Lundteigen også sier: Vi kan ikke starte et prosjekt uten at vi har kvalitetssikret og vet hva behovet er. Derfor er en NOU veldig viktig

Jeg hører kritikk fra Arbeiderpartiet, men jeg husker at – jeg har vært i et kommunestyre i mange perioder – alle reformer som ble startet opp og ikke var finansiert, startet på den måten at vi planla og planla, og håpet på finansiering, som av og til kom, eller dessverre uteble.

Disse sakene vil Kristelig Folkeparti stå bak og bistå så langt det går for at alt dette skal følges opp. Regjeringens handlingsplan for universell utforming 2015–2019 skal evalueres i 2019, nettopp for å finne status, hvor veien går videre for et universelt utformet samfunn. Det vil danne grunnlag for arbeidet regjeringen skal komme tilbake med.

Videre vil regjeringen utvikle en modell som sikrer at det finnes et boligtilbud for personer med nedsatt funksjonsevne, og pålegge kommunene å tilrettelegge overgang fra barndomshjem til egen bolig.

Slik kunne jeg fortsette. Men jeg er sikker på at dette ble forhandlet fram og tatt godt inn i Granavolden-plattformen, og det ivaretar intensjonen som har kommet opp her i dag. Derfor vil Kristelig Folkeparti stemme imot forslagene og stå for det regjeringen gjør.

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:08:04]: Jeg vil gi honnør til forslagsstillerne for å løfte saker for å skape et samfunn med plass til alle, et samfunn der familier med store pleie- og omsorgsbehov får en enklere hverdag med trygge rammer. Det inkluderer både flerlingfamilier og familier med barn med funksjonsnedsettelse eller alvorlig sykdom.

Dette er et engasjement regjeringa deler. Derfor er regjeringas politikk offensiv på dette feltet. Og derfor skal vi, som flere har nevnt, gjennomføre likeverdsreformen.

Jeg vil kort gå gjennom forslagene og redegjøre for hva regjeringa gjør og planlegger å gjøre for familier med store pleie- og omsorgsbehov. «Familievikar» er ikke en benevnelse som brukes lenger. I helse- og omsorgstjenesteloven brukes begrepet «praktisk bistand» i

hjemmet. Det inkluderer hjemmehjelp og annen bistand til eldre, barnefamilier, mennesker med funksjonsnedsettelse og andre som trenger hjelp. Dette er langt mer enn det en tidligere kalte familie- og husmorvikar, og det den kunne tilby.

Regjeringa vil gjennomføre en likeverdsreform og innføre en koordinatorgaranti. Disse tiltakene skal sikre at familier med store omsorgsbehov får hjelp til å utarbeide en individuell plan, at disse familiene får tilgang til eksisterende hjelpetilbud, og at det er en koordinator som tar kampene for dem.

Det andre forslaget i representantforslaget gjelder ordningen med brukerstyrt personlig assistent, BPA, og innlemming av denne i folketrygden. I Granavolden-plattformen slår vi fast at BPA skal bli et likestillingsverktøy. BPA-ordningen skal bidra til at mennesker med funksjonsnedsettelse skal kunne bidra og delta i samfunnet på lik linje med andre. BPA-ordningen skal utredes i en egen NOU, og utredningen vil også se på deltakelse i fritidsaktiviteter, ikke bare på bistand til dagliglivets praktiske gjøremål i husholdninger og personlig stell, som er tilfellet i dag.

Forslagsstillerne ber om at de aktuelle familiene skal få rask og effektiv hjelp, inklusiv økonomisk støtte til å tilpasse boligen. Det er kommunene som er nærmest familiene både i det daglige og når behov for å få hjelp oppstår. Etter min oppfatning er det dermed kommunene som også er godt egnet til å se behovet for pleie og omsorg i sammenheng med annen bistand, som f.eks. tilpasset bolig, behovet for hjelpemidler, lån og tilskudd av ulike sorter. Regjeringa er opptatt av at det skal finnes gode botilbud for personer med funksjonsnedsettelse, og kommunene skal medvirke til å legge til rette for gode overganger fra barndomshjemmet til en egen bolig.

Forslagsstillerne ber også om at FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne skal inkorporeres i menneskerettsloven og gis forrang i norsk rett, og at regjeringen skal legge fram en ny handlingsplan for å få et universelt utformet samfunn innen 2035. I Granavolden-plattformen sier vi at vi skal legge fram en ny handlingsplan for et universelt utformet samfunn i 2020. Vi evaluerer nå den gjeldende planen, sånn at vi kan ha best mulig utgangspunkt for å lage en god og treffsikker ny plan. Den nye planen vil også bygge på erfaringene fra den nåværende handlingsplanen.

Stortinget behandlet i 2013 en mulig inkorporering av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne i menneskerettsloven. Den gang fastslo stortingsflertallet at Norge ikke ville slutte seg til FNs valgfrie protokoller. Dette vedtaket gjelder fortsatt.

Granavolden-plattformen slår fast at alle familier skal kunne skape trygge rammer rundt eget liv. Trygge og forutsigbare rammer er særlig viktig for familier med store pleie- og omsorgsbehov. Derfor skal regjeringa gjennomføre likeverdsreformen, sånn at disse familiene skal få den hjelpen de har krav på, og være trygge på at samfunnet stiller opp for dem når livssituasjonen krever det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [11:12:34]: Jeg vil gjerne – i likhet med komitélederen – ønske statsråden velkommen til hans første replikkveksling med vår komité.

Jeg tenkte jeg skulle gripe fatt i det statsråden sa i sitt innlegg, at en nå skal evaluere handlingsplanen for et universelt utformet Norge, og se hvordan en skal ta veien videre. Da har jeg lyst til å gå et par år tilbake i tid, nærmere bestemt 21. mars 2017. Da fremmet Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet et forslag om å «legge frem en handlingsplan for et tilgjengelig Norge i 2025, og et universelt utformet samfunn innen 2035». Det ble nedstemt av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne stemte for en ny tidfesting. Kristelig Folkeparti vil i dag stemme imot. Synes statsråden det er greit?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:13:30]: Først: Takk for hilser og velkomst til Stortinget.

Det er slik at når en kommer i regjering, opplever en at det er ting en gjerne skulle sett bli gjennomført, som ikke blir gjennomført. Men totalen av det Kristelig Folkeparti har fått til i forhandlingene, er – som representanten Toskedal redegjorde godt for i sitt innlegg – veldig god. Derfor er jeg stolt over det som skal gjøres, også når det gjelder universell utforming.

Jeg tror det er viktig at en får gått igjennom den handlingsplanen som har vært, på en god måte, og at en lærer av det, får gode erfaringer, slik at en kan lage en enda bedre handlingsplan framover.

Etter å ha sett på oppgaven som ligger foran oss, ser en at den er veldig krevende. Det vil kreve store satsinger – økonomisk, men også praktisk – å få gjennomført det som skal til for å få et universelt utformet samfunn, men vi har en klar ambisjon om at det skal vi lykkes med. Vi skal være offensive, selv om vi ikke stemmer for en tidfesting i dag.

Lise Christoffersen (A) [11:14:30]: Jeg takker for svaret.

Statsråden sa at totalen er god. Når det gjelder tidfesting av universell utforming, er ikke det den eneste saken der Kristelig Folkeparti stemmer annerledes etter at de kom i regjering. Det er noen som betaler prisen for Kristelig Folkepartis inntreden i regjering, og de funk-

sjonshemmede er tydeligvis en av de gruppene. Er det noen av familiene med store pleie- og omsorgsbehov som kommer til å tjene på at Kristelig Folkeparti har kommet i regjering? Hvem er i så fall det?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:15:03]: Hvis det er ett felt som ble løftet tydelig fram, og som for så vidt fikk et eget kapittel i plattformen, er det feltet likeverd og det å skape et samfunn med plass til alle. Så jeg vil si at både de som får barn som vil ha spesielle behov, og de som har det i dag, vil bli løftet gjennom det arbeidet som regjeringa gjør, og det vi skal gjøre.

Ta BPA-ordningen, som er utrolig viktig for så mange for å kunne delta i samfunnet. Den var det denne regjeringa som innførte i 2015, og ga vel også over 0,5 mrd. kr i tilskudd til kommunene i 2015 og 2016, nettopp for at flere skal få mulighet til å delta på lik linje – eller delta mer – i samfunnet. Den skal nå rettighetsfestes som en likestillingsordning. Koordinatorgarantien – som både skal komme inn allerede under svangerskapet for å forberede den situasjonen som kan komme, og også ta flere av kampene for disse familiene og disse enkeltmenneskene når de skal få sine rettigheter og hjelpetiltak, som de tross alt har krav på – tror jeg blir veldig viktig.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:16:19]: Statsråden har en positiv holdning til tiltak overfor familier med store pleie- og omsorgsbehov. Vi har her mange ganger fått høre at Solberg-regjeringa har en annen holdning til opposisjonens forslag enn den rød-grønne regjeringa hadde. Det har blitt vektlagt veldig sterkt at en ikke skulle stemme ned alt som kommer fra opposisjonen. Nå er vi i en situasjon hvor Senterpartiet har fremmet et forslag hvor en «ber regjeringen fremme forslag om en lovfestet plikt for kommunene til å tilby familievikar til familier med særlige behov for bistand i akutte og spesielle situasjoner» – altså et målrettet tiltak. Det er en lovfestet plikt til å tilby. Mitt spørsmål er:

Hva er statsråden uenig i i det forslaget, forslag nr. 5, som gjør at en, fra regjeringspartienes side, ønsker å stemme det ned?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:17:20]: Takk for et viktig spørsmål. Som jeg sa i mitt innlegg, er den ordningen som var, og begrepene «husmorvikar» eller «familievikar», utdatert. Det som ligger i det i dag, er mye mer omfattende. Vi skal utrede det og se på det, og jeg mener uansett at det arbeidet bør gjøres før en vedtar en lovfesting. Senterpartiet er godt kjent med at det kan være krevende for kommunene når en bare vedtar ganske mange av disse ulike lovfestingene.

Jeg sa vel også at vi jobber med en egen pårørende-strategi. Den er ikke klar, men når en jobber med den,

tror jeg det er viktig at en ser på hvordan en som samfunn kan gi de pårørende best mulig hjelp. Det vil vi komme tilbake til. Så når det gjelder det forslaget, er det viktig å få det utredet godt før en vedtar det.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:18:09]: Når folk hører ordet «strategi» og i dette tilfellet ordet «pårørendestrategi», er ikke det noe en kan holde i handa, slik som statsråden holder det glasset der. En vet ikke hva det er.

Når statsråden nå sier at uttrykket «praktisk bistand i hjemmet» omfatter noe mer enn det en familievikar kan gjøre, kan ikke jeg, med min livserfaring, forstå hva som ligger i det uttrykket. Dette er lek med ord og begreper. Realitetene er de samme. Vi vet hva som trengs å gjøres for de menneskene og familiene som kommer opp i sånne akutte situasjoner. Mitt spørsmål er da:

Hadde regjeringa kunnet støtte forslag nr. 5, fra Senterpartiet, hvis vi hadde byttet ut «familievikar» med «praktisk bistand i hjemmet»?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:19:07]: Nei, og det må uansett representantene her i Stortinget gjøre seg opp en mening om. Men poenget er, som representanten Lundteigen for så vidt var innom i innlegget sitt, at det er en pliktbestemmelse i helse- og omsorgstjenesteloven som tydeliggjør nettopp kommunenes ansvar. Jeg er opptatt av at de pårørende skal få best mulig hjelp, og der er regjeringsplattformen offensiv. Det er viet stor plass til de pårørende i den nye regjeringsplattformen. Det er også en egen del om det i likeverdsreformen. Det arbeidet er regjeringa godt i gang med, men det arbeidet må fullføres før en vet akkurat hvordan det skal være.

Om en kaller det det ene eller det andre, er ikke det store – det er jeg enig med representanten Lundteigen i – men poenget mitt var bare at når det gjelder det en ofte tenker på med begrepet «husmorvikar», er dagens situasjon og det vi tenker på, bedre og videre enn det som var.

Solfrid Lerbrekk (SV) [11:20:02]: Tilfeldigvis akkurat i dag er folk frå Noreg i Genève for å få ei vurdering av korleis Noreg handterer menneskerettane til folk med funksjonshemming. Der får me sjølvstekt mykje kritikk, og dei seier i eit reisebrev som eg har fått i dag, at CRPD-komiteen i FN er sjokkert over at Noreg ikkje vil inkorporere heile CRPD-konvensjonen i norsk lovgeving. Noreg får òg kritikk for at funksjonshemma vert omtala meir som pasientar enn som fullverdige menneske.

Har ikkje regjeringa mål om at Noreg skal hevda seg internasjonalt òg på dette området?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:20:49]: Jo, absolutt, og Norge er – vil jeg påstå – veldig langt framme

når det gjelder menneskerettighetssituasjonen. Som jeg sa i mitt innlegg også, ble denne saken behandlet i 2013, og da var det vel – så vidt jeg vet – bare SV og kanskje Venstre som stemte for at en skulle inkorporere hele konvensjonen.

Uansett om en gjør det på den ene eller den andre måten, er Stortinget veldig tydelig på at menneskerettighetene og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne skal oppfylles. Det gjør en i dagens lovverk, og det gjør en på en god måte. Jeg mener at når det gjelder det som Stortinget vedtok da, og det som jeg skjønner at Stortinget i dag kommer til å stemme imot med et stort flertall, står ikke det i motsetning til at en ønsker å oppfylle rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Tvert imot opplever jeg et offensivt storting og en god debatt også i dag, der alle partier er opptatt av å finne gode løsninger for hvordan en kan gjøre samfunnet enda bedre og skape et samfunn med plass for alle.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [11:22:03]: Jeg får også ønske statsråd Ropstad velkommen, men han tar feil. Han tar feil når han sier at det ikke betyr noe om Norge implementerer CRPD i menneskerettsloven, slik som vi har gjort når det gjelder de andre lovene med kvinnekonvensjonen og barnekonvensjonen. Dessverre er ikke Ropstad alene heller. Det er et stort flertall her som tar feil, og det er et stort flertall som er redd, uten grunn, for å få på plass noen mekanismer i Norge som handler om klageordninger for individer.

Dette handler om å likestille menneskerettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse med menneskerettighetene til de andre. Jeg hører Kristelig Folkeparti snakker veldig mye om likeverd og verdi. Det koster inngenting. Det er likestilling som koster, og det er da regjeringen og flere i flertallet rygger.

Jeg hørte representanten fra Fremskrittspartiet var oppe og sa at dette forslaget handler om å slå inn åpne dører. Jeg håper inderlig at ingen av de familiene som lever i denne situasjonen, hørte det innlegget, for det er pinlig når vi vet hvor store problemer mange av disse familiene har nettopp med manglende tilbud, manglende koordinering og manglende hjelp i de kritiske situasjonene der de selv må stå på, døgnet rundt, for å få dette til å gå sammen.

Dette er en av grunnene til at SV har bevilget mer penger til kommunene generelt, mer penger til særlig ressurskrevende tjenester, mer penger til flere av disse områdene, og at vi har foreslått, i motsetning til regjeringen, at brukerstyrt personlig assistanse må bli en del av hjelpemiddelordningen og finansiert over folketryg-

den. Da blir det et likestillingsverktøy, og det er det det skal være. Så kan det være ulike måter det skal organiseres på praktisk, og det er riktig at regjeringen har fått lovfestet dette. Men hva har skjedd etterpå? Ordningen har blitt dårligere, det er undersøkt. Derfor trengs det forskriftsfesting som kan si hvordan dette skal fortolkes. Men til og med det klarer man altså å stemme imot.

Og jeg tror jeg er nødt til å si det: Dette handler ikke om mennesker med særlige behov, dette handler om mennesker som har behov for akkurat det samme som alle vi som er her. De trenger bare litt hjelp til å få familielivet sitt og hverdagen sin til å gå rundt. Da er vi nødt til å håndtere dette som et likestillingstema. Dette handler om å kunne stå opp og gå på jobb og gjøre alle de vanlige tingene med litt mer hjelp enn det de får i dag.

Så handlingsplan for universell utforming: Den er nødt til å ha et slutt punkt, og jeg tror statsråden nå forsnakket seg i sitt innlegg og sa at man skulle ha et slutt punkt på 2020 – det er veldig ambisiøst, men at den kommer da. Men det må være et slutt punkt, man når ingen mål man ikke setter seg.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:25:18]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Eirik Faret Sakariassen om å hindre en utvikling der arbeidstakere mister fundamentale rettigheter (Innst. 184 S (2018–2019), jf. Dokument 8:63 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Første taler er ordfører for saken, Heidi Nordby Lunde.

Heidi Nordby Lunde (H) (fra salen): Skal jeg ha innlegg nå?

Presidenten: Det står i innstillingen at Heidi Nordby Lunde er ordfører.

Heidi Nordby Lunde (H) [11:26:37] (ordfører for saken): Beklager forvirringen der et lite øyeblikk.

Regelverket for yrkesskadeerstatning er noe man har forsøkt å endre på i lang tid, uten at det har vært mulig å komme til enighet. Partene i arbeidslivet har arbeidet med en yrkesskadereform i over 15 år, der et offentlig utvalg har lagt fram forslag til en grunnleggende omlegging av gjeldende system, i tillegg til at departementet gjennom årene har utredet flere mulige alternativer.

Alle er enige om at dagens system ikke er perfekt, men det har ikke lyktes partene å bli enige om virkemidler som kan avløse dagens utilstrekkeligheter.

Under høringen om forslaget var verken arbeidsgiver- eller arbeidstakersiden entydig positive til forslaget ... (Presidenten avbryter.)

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at det påpekes at representanten holder innlegg i feil sak. Hun holder innlegg tilhørende sak nr. 5, mens vi er på sak nr. 4.

Heidi Nordby Lunde (H) [11:27:34]: Beklager, da må jeg få hente det riktige innlegget og rette opp i det som forårsaket forvirringen.

Presidenten: Heidi Nordby Lunde har da ordet til sak nr. 4

Heidi Nordby Lunde (H) [11:28:31] (ordfører for saken): Til tross for at komiteen deler seg allerede etter henvisningen til selve forslaget i innstillingen, tror jeg at jeg skal ta sjansen på å si at det likevel er et tverrpolitisk mål om et godt organisert arbeidsliv med ryddige lønns- og arbeidsvilkår.

Opposisjonen ville ikke stille seg bak setningen «fast og direkte ansettelse er og skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv, noe som fremgår uttrykkelig av arbeidsmiljøloven § 14-9 første ledd». Men første setning i arbeidsmiljøloven § 14-9 er: «Arbeidstaker skal ansettes fast.»

Det var heller ikke mulig å samle komiteen om å skrive at loven fra 1. januar i år også inneholder en definisjon av hva det innebærer å være fast ansatt, og at øvrige ansettelsesformer er unntak som krever at særskilte vilkår er oppfylt – det til tross for at forslaget om å presisere arbeidstakerbegrepet i arbeidsmiljøloven ble vedtatt av Stortinget i fjor.

Da er det vel heller ingen overraskelse at det ikke var mulig å samle komiteen bak henvisningen til Fafo-rapport 2018:38, som viser at fast ansettelse i praksis også er hovedregelen i norsk arbeidsliv. Bare 11 pst. av de sysselsatte er midlertidig ansatt, innleid eller selvstendig næringsdrivende uten ansatte.

Det vi derimot er enige om, om ikke i felles merknads form, er at det ikke skal være mulig for arbeidsgivere å organisere seg vekk fra arbeidsgiveransvar.

Med nye organisasjonsformer og digitale plattformer for oppdrag og aktivitet skal vi som politikere være høyst oppmerksomme på at dette ikke skjer.

Det er forskjell på mer effektive måter å koble behov og ressurser til oppdrag på, som å gå fra tilbud om tjenester på en lapp på korktavla i nærbutikken til å bruke en digital plattform, og det å organisere virksomheten bort fra fast ansatte. Det første skaper muligheter, det andre kan undergrave dem. Det skal vi være på vakt overfor. Flertallet mener likevel at dagens arbeidsmiljølov er en god og forebyggende vaksine mot et useriøst arbeidsmarked ingen av oss ønsker.

Men endringer og trender i arbeidsmarkedet kan over tid føre til behov for endringer av eksisterende lovverk for å sikre at det gir de rettigheter og vern norske arbeidstakere ifølge lovens intensjon skal ha. Dette ble også prøvet i Høyesterett i saken mellom Norwegian Air Shuttle ASA og ansatte i Norwegian, som ble representert av YS-forbundet Parat.

Arbeidsgiver er definert i arbeidsmiljøloven som «enhver som har ansatt arbeidstaker for å utføre arbeid i sin tjeneste». Vanligvis vil rettssubjektet arbeidsgiver være sammenfallende med arbeidsgivers virksomhet. En utvidelse av arbeidsgiverbegrepet bl.a. til konsernselskaper og andre selskaper med bestemmende innflytelse ble bl.a. vurdert i forarbeidene til gjeldende arbeidsmiljølov. Departementet kom da til at en utvidelse ikke var ønskelig, bl.a. fordi loven og rettspraksis i de aller fleste tilfellene er treffende med hensyn til hvor den reelle beslutningsmyndigheten ligger.

Etter gjeldende rett er det også en viss åpning for at arbeidsgiveransvaret etter en konkret vurdering kan plasseres hos flere dersom det er et særskilt grunnlag for det. Dette kan berøre ansattes medvirkning og medbestemmelse, som forslagsstillerne ønsker å styrke.

Regjeringen har satt i gang et forskningsprosjekt som skal se nærmere på nettopp hvordan medvirkning og medbestemmelse praktiseres i norsk arbeidsliv i dag, herunder om grunnleggende rettigheter og ordninger påvirkes av endringer i arbeidslivet. Oppdraget er tildelt Fafo, og sluttrapport skal leveres ved utgangen av 2020.

Når det gjelder håndheving av innleie, ble det varslet i Prop. 73 L for 2017–2018 at departementet er i gang med å utrede hvordan myndighetene gjennom offentlig kontroll kan styrke håndhevingen av innleiereglene, herunder likebehandlingsreglene. Dette arbeidet følger samtidig opp flere anmodningsvedtak fra Stortinget.

Regjeringen har nedsatt et utvalg om norsk luftfart, som bl.a. skal vurdere konsekvenser for arbeidstakere i luftfarten som følge av nye forretningsmodeller og endring i tilknytningsform for de ansatte. Vi mener altså at forslagene som vi i dag diskuterer, enten er ivarettatt gjennom eksisterende lovverk og lovarbeid, eller gjen-

nom at regjeringen nå skaffer seg veldig god bakgrunn for å vurdere om eller hvilke endringer som er nødvendige for å sikre et fortsatt trygt og godt organisert arbeidsliv med ryddige lønns- og arbeidsvilkår.

Flertallet tilrår derfor at forslagene ikke vedtas slik som de står i dag.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Arild Grande (A) [11:33:18]: Skal vi ha et samfunn med små forskjeller og høy tillit, er det helt avgjørende med et trygt og rettferdig arbeidsliv, med hele, faste stillinger og en lønn man kan leve av. Da er det avgjørende at vi har et organisert arbeidsliv, med ansvarlige parter, der myndighetene stiller opp med en trygg økonomisk styring, med velferd og lovgivning som sikrer trygghet, og der arbeidsgivere stiller opp gjennom å bidra til et seriøst arbeidsliv og samarbeid. Det har vært helt avgjørende for at Norge har lyktes med de enestående resultatene vi har i arbeidslivet, og ikke minst i store omstillinger, som f.eks. gjennom solidaritetsalternativet på 1990-tallet, da Norge klarte å håndtere massiv arbeidsledighet med et sterkt og forpliktende trepartssamarbeid for å få samfunnsmaskineriet i gang.

Svekkes dette samholdet, tilliten og omstillingsevnen, svekkes også Norges muligheter i fremtiden. Det er nok å se hva som skjer i andre land, f.eks. i franske gater, der arbeidstakere har opplevd et arbeidsliv som er ødelagt, at man kanskje er fattig selv om man er i full jobb, og må ha flere jobber for å få endene til å møtes, hvor man blir utkonkurrert av billig utenlandsk arbeidskraft, og hvor politikerne har glemt dem, og redder bankene og finansnæringen, men kutter i sosiale ytelser. Dette er utfordringer som kan synes langt unna, men hver gang høyresiden kommer til makten i Norge, ser vi at de gjennomfører svekkete rettigheter for arbeidstakere i lovgivningen, at de kutter i sosiale ytelser og innfører høyere avgifter for vanlige arbeidsfolk, og at de svekker fagbevegelsen gjennom bl.a. å gjøre det dyrere å være organisert – i Norge, i skandinaviske land, i europeiske land.

Derfor er det helt åpenbart ikke et tverrpolitisk mål å ha et godt organisert arbeidsliv, med ryddige lønns- og arbeidsvilkår, slik som Heidi Nordby Lunde nettopp påsto. Jeg synes det hadde vært ryddig om Høyre våget å innrømme at de faktisk vil ha en annen samfunnsmodell og et annet arbeidsliv, men det tør de ikke, for de vet at da blir de kastet ut av regjeringskontorene umiddelbart.

Vi ser som følge av det stadig flere arbeidsgivere som opptrer mer uansvarlig. Flere begynner med innleie framfor faste ansettelse. Mange driver med deltid framfor heltid, og vi ser for mange som forsøker å kvitte seg med ansvar. Høyrepolitikk sammen med aggressive arbeidsgivere er i dag den største trusselen som norsk ar-

beidsliv står overfor. Det får fram det verste i kapitalismen og ambisjonene om fri flyt, hvor makten samles på få hender og arbeidstakerne må konkurrere om stadig dårligere lønns- og arbeidsvilkår. Derfor er det helt nødvendig med regulering.

I FriFagbevegelse i dag forteller Norwegian-pilot Oddbjørn Holsether:

«Gjennom å bli flyttet ut til ett av de tre Norwegian Pilot Services-selskapene i Skandinavia, har konsernet oppnådd å frikoble oss fra verdiene og driften. Nå er vi praksis bare ansatt i et bemanningsbyrå som kun leier ut til konsernet og ikke har noen andre kunder.»

Han sier også:

«Norge er på vei mot et løsarbeidersamfunn.»

Det er kjernen i denne diskusjonen. Det er det vi diskuterer i dag. Det finnes nemlig en rekke andre arbeidsgivere som organiserer driften på måter som gjør at de slipper å ta ansvar for sine arbeidstakere. Blir dette stående, vil det feste seg i norsk arbeidsliv og bli umulig å bli kvitt. Det vil spre seg som ugress til flere deler av arbeidslivet. Derfor må vi som lovgiver gjøre det vi kan for å sikre et trygt og rettferdig arbeidsliv, noe også førstvoterende dommer Henrik Bull slår fast i høyesterettsdommen, nemlig at dette er en oppgave for lovgiver. Nå er det på tide at Stortinget tar ansvar for å sikre et trygt og rettferdig arbeidsliv i framtiden.

Med dette tar jeg opp de forslagene Arbeiderpartiet – sammen med andre – står bak.

Presidenten: Representanten Arild Grande har teke opp dei forslaga han refererte til.

Erlend Wiborg (FrP) [11:38:31] (komiteens leder): Før jeg går til det innlegget jeg i utgangspunktet hadde planlagt, må jeg bare rette et par kommentarer til foregående innlegg. Hadde det ikke vært uparlamentarisk å si, ville jeg sagt at dette hørtes ut som et innlegg som var planlagt holdt på Arbeiderpartiets landsmøte, totalt frikoblet fra realitetene i hva saken handler om. Representanten drar opp de gule vestene i Frankrike. Jeg minner om at det var et opprør som startet mot økte drivstoffavgifter, noe representanten Grandes parti gjerne ønsker. Jeg synes også det er en nedvurdering av velgerne å si at velgerne ikke visste hva de gjorde da de valgte den regjeringen de har i dag, både i 2013 og i 2017. Jeg mener vi skal ha respekt for velgernes valg, og jeg tror velgerne vet utmerket godt hva de gjør.

Så til saken: Faste ansettelse er og skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv, og vi har også nylig presisert i arbeidsmiljøloven hva det innebærer å være fast ansatt. Det kan også være behov for andre ansettelsesformer, som midlertidige ansettelse og innleie – det er noe samtlige partier i denne sal i utgangspunktet er enig i –

men at unntakene da skal kreve at særskilte vilkår må være oppfylt for at man skal kunne benytte seg av det. Stortinget har strammet inn på disse reglene på flere områder de senere årene og har også styrket rettighetene til dem som har andre tilknytningsformer enn den tradisjonelle hovedregelen, som er faste ansettelse.

Norsk arbeidsliv fungerer i all hovedsak godt, de aller fleste har det bra på jobb. Forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker fungerer i de aller fleste tilfeller godt. Hele ni av ti trives på jobb. Men det betyr ikke at vi skal hvile, for vi må hver eneste dag kjempe videre for at arbeidslivet i Norge fortsatt skal være trygt, seriøst, innovativt og konkurransedyktig, og for at vi skal få luket ut de useriøse aktørene, som ikke har noen plass i det norske arbeidsliv. De skal ikke få ødelegge for det store, store flertallet.

Men skal vi klare det, er det også viktig at vi som storting ikke skaper et feilaktig bilde av hvordan arbeidslivet i Norge er. Det må bli slutt på at vi mistenkeliggjør næringslivet, som faktisk skaper de verdiene vi kan fordele til gode formål. Det er mange legitime grunner til at man i visse tilfeller har behov for midlertidige ansettelse eller innleie og bemanning. Dette er også ordninger som kan være bra for flere arbeidstakere, og i enkelte tilfeller også er ønsket blant arbeidstakerne.

Representantforslaget virker også å være en konsekvens av høyesterettsdommen i Norwegian-saken. For øvrig var det en dom som flere representanter i denne sal uttalte seg om før man hadde lest dommen, og hadde da bombastiske synspunkter på dommen og varslet det forslaget vi bl.a. behandler i dag.

Ut fra forslaget og argumentasjonen kan det virke som om ønsket til enkelte er at arbeidstakere skal ha to forskjellige arbeidsgivere å forholde seg til, og at man mener at alle utfordringer løses hvis man flytter arbeidsgiveransvaret helt øverst og lengst unna den ansatte. Jeg har ikke tro på at en fragmentert arbeidsgivermodell er til det beste for de ansatte. Tvert imot tror jeg det er bra at den ansatte har én arbeidsgiver å forholde seg til, at det også er den arbeidsgiveren som står en nærme, som kjenner ens arbeidsplass, en enkelt kan ta kontakt med uten et stort byråkratisk – og uklart – system, som jeg mener at forslaget og argumentasjonen også forholder seg til.

Det at næringslivet har forskjellige organisasjonsformer, er faktisk et gode, for ingen bedrifter er like, ingen arbeidstakere er like. Da må vi sørge for at vi har systemer og variasjon som er tilpasset de behovene arbeidsgivere og arbeidstakere har, og så skal vi sørge for at man har gode rettigheter, uavhengig av hvilken organisasjonsform eller ansettelsesform man har.

Denne regjeringen har vært tydelig: Vi skal ha et godt, trygt og seriøst arbeidsliv, basert på at faste anset-

telser er hovedregelen, men vi må slutte å mistenkeliggjøre at det finnes folk som har andre behov.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:43:48]: Dette gjelder ikke mistenkeliggjøring. Det det gjelder, er at vårt næringsliv skal ha vilkår som er sånn at vi får en rettferdig konkurranse. Det skal ikke være sånn at de som er i forkant og hele tida tøyser grenser, er de som skal få mulighet til å tjene mest mulig penger. Det er de seriøse, det er de som følger den norske modellen, den norske skikken, som skal tjene mest penger.

Dette er et viktig forslag, for det som før var anerkjente spilleregler og atferd i norsk arbeidsliv, utfordres nå av nye og uoversiktlige organisasjonsformer. Det er derfor viktig at Stortinget strammer inn for å sikre denne rettferdige konkurransen og trygge forholdene for dem som er ansatt.

Når representanten Nordby Lunde sier at det er et tverrpolitisk mål om et godt arbeidsliv med ryddige lønns- og arbeidsvilkår, er det dessverre ikke sant. Høyre bremses og hindrer nødvendige endringer i lovverket for å være på høyde med virkeligheten. Systematisk hindrer en å være på høyde med kreativiteten og den virkeligheten som nå gjør at en får usikkerhet og ulike konkurranseforhold i norsk næringsliv.

Den politikken som opposisjonen, anført av venstresida og Senterpartiet, står for, har bred støtte i arbeidstakerorganisasjonene, fra LO til Akademikerne – sjølsagt fordi det nå ikke bare rammer dem som har den dårligste lønna, men også dem som har god lønn.

Disse nye og uoversiktlige organisasjonsformene kan være flytting av arbeidsgiveransvaret internt i selskapsstrukturen, inngåelse av lange kontraktskjeder og etablering av bemanningsforetak som leier inn personell til mor- og datterselskaper. Det var nettopp det Høyesterett ble stilt overfor i spørsmålet som gjaldt forholdene i Norwegian Air Shuttle ASA. Det er bakgrunnen for denne saken – arbeidsgiveransvaret, som de flygende mente at flyselskapet skulle ha, mens Høyesterett aksepterte at Norwegians modell, hvor flygende personell opererer flyselskapets flygninger mens de er ansatt i egne, interne bemanningsselskaper i konsernet, var greit.

Høyesterett kom ikke til annet enn at de ga Norwegian rett. Men det som er det spesielle, og det som er det særlige, og det særlig klare, er at i dommen fra Borgarting slår førstvoterende dommer, Henrik Bull, klart fast:

«Gitt de klare lovgiveruttalelsene knyttet til gjeldende arbeidsgiverbegrep, må det imidlertid være opp til lovgiver» – altså oss – «å avgjøre om det bør gis en slik regel som arbeidstakersiden her har argumentert for.»

– En meget, meget klar beskjed.

Dommen gir virksomheter mulighet til å organisere seg slik at de kan beholde all innflytelse over arbeidsforhold, men uten samtidig å sitte med det nødvendige ansvaret for de ansatte. Og arbeidstakerne må, etter vår vurdering, vite hvem de skal gå til med sine ønsker, krav eller forhandlinger. Når arbeidstakerne organiseres bort og fjernes fra den virksomheten de faktisk er tilknyttet, svekkes sjølsagt de ansattes reelle og formelle stilling.

Regjeringa sier den har nedsatt et utvalg om norsk luftfart. Ja, det er én del av dette. Men de utfordringer vi står overfor, har konsekvenser også for mange andre bransjer enn luftfarten. Det er derfor viktig at disse utfordringene ses i et generelt arbeidstakerperspektiv, og ikke begrenses til én bransje. Senterpartiet står derfor sammen med Arbeiderpartiet og SV om forslagene nr. 1 og 2. Det som er å ta fram i forslag nr. 1, står i det siste strekpunktet:

« – hindre at arbeidsgiver kan organisere seg bort fra arbeidsgiveransvaret ved å dele opp i undervirksomheter som ikke driver selvstendig økonomisk aktivitet.»

Jeg er rimelig sikker på at det er en formulering som brede grupper i det norske folk, også en rekke arbeidsgivere, er helt enig i.

I forslag nr. 2 står det at vi ber om forslag som «ivaretar balansen mellom partene i arbeidslivet ved at arbeidsgiveransvaret alltid påhviler den virksomhet som arbeidstakerne står i et avhengighets- og underordningsforhold til». Det burde vært sjølsagt – det burde i hvert fall vært sjølsagt Kristelig Folkeparti-politikk.

Til slutt: For luftfarten vil jeg si at reglene må endres, slik at det selskapet som får tillatelse av Luftfartstilsynet til å fly i Norge, også har arbeidsgiveransvaret for dem som er om bord i flyet. Rett skal følge plikt.

Solfrid Lerbrekk (SV) [11:49:04]: Resultatet av rettssaka mellom Norwegian Air Shuttle ASA og fagforeninga Parat var det som gjorde at me i SV fremja dette forslaget. Det vart litt før dette fremja andre forslag i Stortinget som viste til den same problemstillinga. Det meiner eg i seg sjølv viser omfanget av problemet, og eg må seia at eg er skuffa over at regjeringa ikkje vil agera på tilvisinga frå høgsterettsdomstolen om at lovgjevar står med eit ansvar her.

Dei tilsette fortalde i ei open høyring i saka om korleis dei har vorte organiserte vekk frå den påverknaden som har vore det vanlege i norsk arbeidsliv. Norwegian-piloten Oddbjørn Holsether fortel i dag til FriFagbevegelse om korleis han og kollegaene hans jobbar i eit selskap innanfor Norwegian-systemet som i praksis er eit bemanningsselskap med berre Norwegian som kunde. På denne måten har dei vorte frikopla frå å forhandla

om den reelle verdiskapinga i selskapet. Det er ingenting som tilseier at kreative selskapsstrukturar som handlar om å organisera seg vekk frå arbeidsgjevaransvaret, berre finst i Norwegian – eller i luftfarten, for den saks skuld.

Me er fullt klar over at regjeringa har sett ned eit utval om norsk luftfart som skal vurderer konsekvensane for arbeidstakarar i luftfarten som følgje av nye forretningsmodellar og kreative selskapsstrukturar. Men om Statoil – for den saks skuld – verkeleg hadde ønskt å frikopla seg sjølv frå arbeidsgjevaransvaret, hadde dei fint klart det med bitte litt inspirasjon frå Norwegian. Det er ikkje noko hokuspokus. Me står rett og slett overfor ei ny tid, der arbeidstakarar vert hardare pressa på marginane, og der folk på den andre sida av bordet har for mykje makt. Dette gjer at det er heilt nødvendig å oppdatere arbeidsmiljøloven, slik at han tek høgd for dette.

Det vert spennande å sjå kva utvalet til regjeringa kjem med, men det er på langt nær så interessant som det burde ha vore når ein fyrst skal ha eit sånt utval. Ein burde ha teke med heile arbeidslivet og sett på alle former for selskapsstrukturar i denne samanhengen.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [11:51:53]: Den norske arbeidslivsmodellen er tuftet på ryddighet og anstendighet. Det er et tverrpolitisk mål om et godt organisert arbeidsliv med ryddige lønns- og arbeidsvilkår. Faste og direkte ansettelser er, og skal være, hovedregelen i norsk arbeidsliv. Det framgår også uttrykkelig allerede av arbeidsmiljøloven § 14-9 første ledd. Fra 1. januar i år inneholder denne også en definisjon av hva det innebærer å være fast ansatt. Øvrige ansettelsesformer, slik som midlertidig ansettelse og innleie, er unntak som alltid krever at særskilte vilkår er oppfylt.

Spørsmålet om håndhevelse av innleie av ansatte er et tilbakevendende tema i denne salen. Kristelig Folkeparti har vært, og er, opptatt av at innleie skal skje i tråd med gjeldende lover og regelverk, og kun i de særtilfellene som loven åpner for. Vi skal ikke ha en glidning fra faste til midlertidige stillinger, men vi skal samtidig legge til rette for nødvendig fleksibilitet. Det ble varslet i Prop. 73 L for 2017–2018 at departementet er i gang med å utrede hvordan myndighetene gjennom offentlig kontroll kan styrke håndhevingen av innleiereglene, herunder likebehandlingsreglene. Dette arbeidet følger samtidig opp flere anmodningsvedtak fra Stortinget. Det er viktig, for håndheving av regelverket er nødvendig for å sikre etterlevelse.

Videre har regjeringen satt i gang et forskningsprosjekt som skal se nærmere på hvordan medvirkning og medbestemmelse praktiseres i norsk arbeidsliv i dag, herunder om grunnleggende rettigheter og ordninger påvirkes av endringer i arbeidslivet. Dette oppdraget er

tildelt Fafo, og sluttrapport skal leveres ved utgangen av 2020.

Arbeidsgiver er definert i arbeidsmiljøloven som «enhver som har ansatt arbeidstaker for å utføre arbeid i sin tjeneste». Vanligvis vil rettssubjektet «arbeidsgiver» være sammenfallende med arbeidsgivers virksomhet. En utvidelse av arbeidsgiverbegrepet, bl.a. til konsernselskaper og andre selskaper med bestemmende innflytelse, ble bl.a. vurdert i forarbeidene til gjeldende arbeidsmiljølov. Departementet kom da til at en utvidelse ikke var ønskelig, bl.a. fordi loven og rettspraksis i de aller fleste tilfellene er treffende med hensyn til hvor den reelle beslutningsmyndigheten ligger. Etter gjeldende rett er det også en viss åpning for at arbeidsgiveransvaret etter en konkret vurdering kan plasseres hos flere dersom det er et særskilt grunnlag for det.

Endringer og trender i arbeidsmarkedet over tid kan føre til behov for endringer av eksisterende lovverk for å sikre at det gir de rettigheter og det vern norske arbeidstakere ifølge lovens intensjon skal ha. Regjeringen har nedsatt et utvalg om norsk luftfart som bl.a. skal vurdere konsekvenser for arbeidstakere i luftfarten som følge av nye forretningsmodeller og endring i tilknytningsform for de ansatte. Dette mener Kristelig Folkeparti er både viktig og riktig. Det er nødvendig å undersøke konsekvensene av endringer i arbeidsmarkedet, og det er viktig å hente inn kunnskap som gjør det mulig å ta gode og riktige avgjørelser. Kristelig Folkeparti ser derfor fram til å se hva som kommer ut av dette arbeidet.

Bjørnar Moxnes (R) [11:56:06]: Pilotene i Norwegian har i flere år kjempet en iherdig kamp for å bli direkte ansatt i selskapet. Det burde vært helt unødvendig, siden pilotene hver dag flyr for Norwegian, men Bjørn Kjos utnytter gråsonene i det norske lovverket for å slippe å ta ansvar for de ansatte. I stedet har pilotene blitt flyttet over til et bemanningsselskap som leies inn til Norwegian.

Norwegian er ikke alene om å snike seg unna et ansvar som de fleste arbeidsgivere tar. Nå nærmer vi oss slutten på rettssaken mot velferdsprofitøren Aleris, der konsulenter som jobber kontinuerlig for selskapet, har gått til sak for å få direkte og fast ansettelse – som burde vært en selvfølge. Det har i det siste vært en rekke eksempler på bemanningsselskaper som snor seg unna loven og ansetter folk på ned mot 5 prosentkontrakter, og franchisebransjen vokser, der eierne på toppen ikke ansetter selv, men heller plasserer de ansatte hos franchise-takerne. Det er en forretningsmodell som gir null risiko for den reelle arbeidsgiveren, og all risiko hos de ansatte og franchisetakeren.

Disse eksemplene – Norwegian, Aleris, franchise – har noe til felles, nemlig at det dreier seg om løse og

utrygge ansettelser. Vi i Rødt godtar ikke en utvikling der stadig flere i arbeidslivet er frarøvet en reell mulighet til å organisere seg og til å forhandle med sin reelle arbeidsgiver. Nå er det en stor vekst i antall selskaper som tjener seg rike på en virksomhet som går på tvers av intensjonen i den norske arbeidsmiljøloven. Da må loven skjerpes, slik at den progressive loven vi har fra 1977, ikke mister sin verdi.

Partiene på høyresiden argumenterer med at problemstillingen med arbeidsgiveransvar var oppe til vurdering i 2005, og derfor ikke trenger ny behandling. Da glemmer Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti at det har skjedd mye de siste 15 årene. For det første har det vært en massiv og uregulert arbeidsinnvandring fra hele EØS-området til en rekke bransjer, der kyniske arbeidsgivere utnytter muligheten til å skaffe seg billig arbeidskraft ved bruk av innleie og andre kreative forretningsmodeller. Bare det alene gir behov for å innskjerpe regelverket kraftig. Rødt støtter selvfølgelig forslaget om å sikre at den som har styringsretten over de ansatte, også skal ha arbeidsgiveransvaret.

Vi registrerer at de borgerlige partiene ikke vil gjøre noe som helst med denne utviklingen. Det har vi sett gang på gang. Det er skuffende at de borgerlige partiene verner om de useriøse arbeidsgiverne, nærmest uansett hvilken problemstilling vi står overfor. Det er altså et mønster i regjeringens politikk. Vi ser det i regjeringserklæringen, hvor de understreker at det skal være like fint å være uorganisert som å være organisert. På Høyres landsmøte var diskusjonen om man skulle forsvare – eller såkalt anerkjenne – det uorganiserte arbeidslivet. Dette viser at motkreftene mot den norske modellen styrker seg også i regjeringen, og at de borgerlige partiene avslører seg selv som pådrivere for et uorganisert arbeidsliv på utsiden av den norske modellen.

Samtidig skryter regjeringen i disse dager av sin innatts mot arbeidsmiljøkriminalitet. Problemet og faktum er at en stadig større del av arbeidslivet har blitt grått – preget av løsarbeid og sosial dumping. Og det er liten hjelp i å ta de aller verste skurkene, når man tillater at en stadig større del av arbeidslivet får operere i randsonen av loven.

Pilotene ble kjent for sin kamp for faste ansettelser. De har kjempet en kamp for alle arbeidstakere, noe vi i dag forsøker å videreføre i stortingssalen. Dessverre er motkreftene sterke. Dessverre vil fornuftige forslag bli stemt ned av de borgerlige. Derfor er det helt avgjørende at fagbevegelsen og opposisjonen på Stortinget fortsetter kampen for trygge arbeidsforhold, en kamp hvor vi dessverre må konstatere at regjeringen synes det er viktigere å verne om de useriøse arbeidsgiverne enn å stemme for fornuftige forslag, som til en viss grad kan motvir-

ke noe av det useriøse, og til en viss grad gjøre det litt mer ryddig for arbeidsfolk i Norge.

Statsråd Anniken Hauglie [12:01:25]: Regjeringen ønsker ryddige lønns- og arbeidsvilkår og et organisert arbeidsliv. Dette er viktig og noe vi har kontinuerlig oppmerksomhet på og står sammen om på tvers av de politiske skillelinjene.

Representantene ønsker å presisere at faste og direkte arbeidsforhold er hovedregelen i norsk arbeidsliv. Dette er imidlertid allerede hovedregelen i norsk arbeidsliv. For det første følger det av loven. Fra 1. januar i år er begrepet fast ansettelse definert, slik at det framgår hva det innebærer å være fast ansatt. For det andre viser praksis at fast ansettelse er hovedregelen. En Fafo-rapport fra 2018 viser at kun 11 pst. av de sysselsatte er midlertidig ansatt, innleide eller selvstendig næringsdrivende uten ansatte.

Vi fortsetter fokuset på innleie. Departementet er i slutfasen med å utrede hvordan vi kan styrke håndhevingen av innleie- og likebehandlingsreglene. Dette varslet vi i forbindelse med lovendringene om innleie i fjor, og dette følger opp flere anmodningsvedtak fra Stortinget. Her tar vi sikte på å sende et forslag på høring i løpet av våren.

Når det gjelder arbeidstakermedvirkning, har regjeringen satt i gang et forskningsprosjekt som skal se nærmere på hvordan medvirkning og medbestemmelse praktiseres i norsk arbeidsliv i dag, herunder om grunnleggende rettigheter og ordninger påvirkes av endringer i arbeidslivet. Oppdraget er, som nevnt av flere i salen, tildelt Fafo, og sluttrapporten skal leveres ved utgangen av 2020.

Representantene ønsker lovendringer for å sikre at rammeverket er tydelig på hvem som har arbeidsgiveransvar. Jeg mener at regelverket vi har i dag, i utgangspunktet er godt og gir fleksibilitet til å møte ulike former for organisering i arbeidslivet. Samtidig må vi ha øynene åpne for at arbeidsmarkedet endrer seg. Valg av organisasjons- og ansettelsesform kan få betydning for hvem som har hvilke rettigheter, muligheter og plikter. Dette er det all grunn til å være oppmerksom på. Heldigvis er mitt inntrykk at de fleste virksomheter er seriøse og tar sitt arbeidsgiveransvar på alvor, også de som har behov for å effektivisere og omorganisere seg. Og det er helt legitimt at næringslivet benytter handlingsrommet i lovverket.

Forskning viser at bruk av atypiske ansettelser i Norge i hovedsak ikke øker. Det er ingen store varsel-lamper som lyser. Til tross for dette kan det være gode grunner til å være oppmerksom på trender i arbeidsmarkedet. Dette gjelder med hensyn til både hvordan arbeid og virksomheter organiseres, hvilken tilknytning

det er mellom den som tilbyr arbeid og den som utfører arbeid, og hvilke konsekvenser ulik organisering kan få. Etter min mening er det fornuftig å se disse spørsmålene i sammenheng, bl.a. i lys av forskningen og ikke minst i samråd med partene. Jeg drøftet denne tematikken med partene i Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd i februar, hvor jeg orienterte – og spurte også – om det nå kan være grunn til i samråd med partene å se nærmere på hvordan rammeverket vårt er tilpasset framtidens arbeidsliv. Det vil vi også komme tilbake til senere.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Arild Grande (A) [12:05:05]: Jeg hører en arbeidsminister som med sitt innlegg velsigner den organisasjonsformen Norwegian har gjennomført, som en helt legitim utnyttelse av lovverket. Men denne saken er ikke unik. Vi ser eksempler på lignende fenomener, gjennom Aleris-sakene, gjennom enkelte franchiser og i transportbransjen, som alle handler om å kvitte seg med arbeidsgiveransvar. Derfor har venstresiden en rekke ganger i Stortinget fremmet forslag som skal tydeliggjøre arbeidsgiveransvaret.

Hvis det er slik som statsråden hevder, at regjeringen ønsker et organisert arbeidsliv, hvorfor er de da alltid mot de forslagene vi fremmer, som vil tydeliggjøre arbeidsgiveransvaret og styrke arbeidstakernes rettigheter?

Statsråd Anniken Hauglie [12:05:54]: I dag er allerede arbeidsgiveransvaret presisert i lovverket, og jeg mener at i utgangspunktet er det også fleksibelt og godt nok. Men det er klart at når man får flere dommer som dem vi nå har sett, og man også ser trender i arbeidslivet, er det også grunn til å se på om det er behov for å gjøre justeringer. Så selv om det er få endringer på makronivå, er det grunn til å kunne se om det er endringer på mikronivå, altså bransjevis, som man bør se på.

I forbindelse med Norwegian-dommen hadde jeg møte med både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden. Aleris-dommen er ikke falt ennå, så vi skal være varsomme der. Samferdselsdepartementet har allerede satt ned et utvalg som ser på lønns- og arbeidsvilkår i luftfarten. De skal, så vidt jeg vet, ha et arbeid nå fram mot slutten av året. Vi utreder nå ulike spørsmål knyttet til franchiser, og jeg har tatt initiativ overfor partene i arbeidslivet til om vi nå også skal se på utviklingen i arbeidsmarkedet i lys av bl.a. den dommen som falt før jul, men da se mer på arbeidslivet generelt.

Vi tar dette på største alvor, og vi involverer også partene i arbeidet.

Arild Grande (A) [12:07:01]: Det er åpenbart for alle som kan lese, at regelverket er fleksibelt, og at det

utnyttes av arbeidsgivere som ønsker å kvitte seg med arbeidsgiveransvar. Det er derfor vi har denne saken til vurdering i dag.

Så hevder regjeringen at man ønsker å se nærmere på ting – på mikronivå, tydeligvis – og at man vurderer ting gjennom utredninger, utvalg og i det hele tatt. Men mens regjeringen sitter og vurderer, utreder og har utvalg, skjer det endringer i arbeidslivet som krever vår oppmerksomhet, og som krever endring og et tydeligere lovverk. Har regjeringen, og statsråden, ett eneste eksempel å vise til hvor regjeringen har fremmet forslag for Stortinget som vil tydeliggjøre arbeidsgiveransvaret?

Statsråd Anniken Hauglie [12:07:52]: Representanten Grande må gjerne kritisere at regelverket er for fleksibelt, men jeg tror det er vanskelig å klare å regulere seg ut av absolutt alle problemer uten at regelverket blir så rigid at det kan være krevende å drive næringsvirksomhet. Vi ser også at de aller fleste arbeidsgivere er seriøse og ordentlige. De aller fleste arbeidstakere trives på jobb, og vi har et godt og helsefremmende arbeidsliv.

Jeg vil nevne flere eksempler på hva regjeringen gjør for å fremme et trygt og seriøst arbeidsliv. Vi la fram en egen lovproposisjon i fjor som tok opp i seg ulike elementer ved innleieproblematikken, og det var etter lange diskusjoner også med partene at vi la fram den lovproposisjonen. Vi har utarbeidet tre strategier mot arbeidslivskriminalitet, sammen med partene og tilsynsmyndighetene. Nå ser vi også at arbeidslivskriminaliteten går ned, tilsynsmyndighetene klarer å ta flere, og arbeidslivet er tryggere nå enn tidligere.

Men vi er ikke ferdig med arbeidet. Vi skal fortsette kampen for et seriøst og trygt arbeidsliv.

Arild Grande (A) [12:08:58]: Dette handler om arbeidsgiveransvaret, som vi ser at stadig flere arbeidsgivere gjør forsøk på å sno seg unna. Aleris-saken er et eksempel. Vi har sett transportaktører som blir tvunget til å opprette enkeltpersonforetak for å få oppdrag. Vi har innenfor enkelte franchiser sett at man finner organisasjonsformer som gjør at man kan sitte med all makten i morselskapet, men intet ansvar overfor arbeidstakerne. Det er det jeg spør om: Har regjeringen fremmet et eneste forslag for Stortinget som tydeliggjør arbeidsgiveransvaret, slik at arbeidstakerne i Norge kan være sikre på at de kan forholde seg til sin reelle arbeidsgiver?

Statsråd Anniken Hauglie [12:09:36]: Vi har i utgangspunktet ment at arbeidsgiveransvaret er godt presisert i loven i dag, men vi har også sett ulike trender i arbeidsmarkedet nå som vi mener det er grunn til å se på. Det som vi ser i norsk arbeidsliv generelt, er at det er veldig få endringer. Det er veldig stabilt når det gjelder

midlertidige ansettelser, det er veldig stabilt når det gjelder innleie, og det er svært få endringer over tid når man ser på statistikken på overordnet nivå. Men samtidig er vi også åpne for at det kan skje endringer nå som vi bør gå nærmere inn i. Og så vil jeg bare igjen nevne: Aleris-dommen er ikke falt, og jeg synes vi skal være varsomme i denne sal med å forhåndsprosedere hva som kommer der.

Men jeg er enig med representanten i at vi ikke ønsker et arbeidsliv hvor arbeidsgivere snor seg unna et arbeidsgiveransvar. Vi ønsker at det skal være faste, trygge ansettelser i et organisert arbeidsliv, hvor arbeidsgiveren også er kjent. Nå har vi tatt et initiativ overfor partene for å se på noen av disse spørsmålene. Samferdselsdepartementet har allerede et utvalg som jobber med luftfarten.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:10:49]: Statsråden sa at det er helt legitimt for en arbeidsgiver å bruke handlingsrommet i lovverket. Det er jeg sjølsagt enig i. Men det som er poenget i denne saken, er at Stortinget ikke forutså omgåelse av arbeidsgiveransvaret, sånn som vi ser det f.eks. i Norwegian-saken. En så ikke disse omgåelsene som nå skjer i stadig større omfang i stadig større deler av norsk arbeids- og næringsliv. Dette er en krevende sak. Dess lenger vi venter, dess mer krevende blir det. Vi skal jo få et lovverk på plass som skal gjelde for et svært forskjellig arbeids- og næringsliv.

I forslaget fra mindretallet skriver vi:

«hindre at arbeidsgiver kan organisere seg bort fra arbeidsgiveransvaret ved å dele opp i underselskaper som ikke driver selvstendig økonomisk aktivitet.»

Mitt spørsmål er: Er statsråden enig i det?

Statsråd Anniken Hauglie [12:11:49]: Som jeg har vært inne på både i mitt hovedinnlegg og også i flere svar på spørsmål, har regjeringen satt ned et utvalg som ser på bl.a. lønns- og arbeidsvilkår i luftfarten. De skal komme med sin anbefaling mot slutten av dette året. Da er det luftfarten vi ser på. Men som representanten Lundteigen også sier, er det flere bransjer der man ser eksempler på at en organiserer seg annerledes, og det kan være legitimt å organisere seg sånn. Spørsmålet er om det er ønskelig. Det er bakgrunnen for at jeg i februar tok opp med partene i Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd om vi nå skal sette ned et partssammensatt utvalg for å se på regelverket mer generelt – ikke sektorspesifikt, men mer generelt. Jeg opplevde at partene var positive til det, men det vil jeg i så fall komme tilbake til.

Det er legitimt å bruke handlingsrommet, men jeg er enig med spørreieren i at vi ønsker et arbeidsliv hvor det er tydelig hvem som har arbeidsgiveransvaret, og der

faste ansettelser selvfølgelig skal være hovedregelen. Men det er også viktig at vi har en viss fleksibilitet i lovverket.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:12:56]: Det er viktig å nedsette utvalg, men noe av det viktigste er at de som setter ned utvalget, utøver et lederansvar og definerer hvilke holdninger som skal legges til grunn for det som skal utredes. Hvis det er fritt fram for hva som skal utredes, blir det både dyrt og dårlig. En må være poengtert, en må legge sine holdninger inn i det som skal utredes for å komme videre, for å ta tyren ved horna. Det er en praktisk erfaring fra privat næringsliv i hvert fall. Vi sier i forslag nr. 2:

«Utvalget skal komme med forslag til lovendringer som ivaretar balansen mellom partene i arbeidslivet ved at arbeidsgiveransvaret alltid påhviler den virksomhet som arbeidstakerne står i et avhengighets- og underordningsforhold til.»

Er ikke det helt logisk?

Statsråd Anniken Hauglie [12:13:57]: Arbeidsgiveransvaret er for så vidt allerede definert i lovverket. Jeg vil bare si at jeg ikke ser noen grunn til å betvile holdningene og verdiene til dem som f.eks. sitter i det partssammensatte utvalget under Samferdselsdepartementet. Jeg ser heller ingen grunn til å betvile holdningene og verdiene til de partene som eventuelt vil sitte i det partssammensatte utvalget som jeg har tatt til orde for. Og jeg ser heller ingen grunn til å betvile verdiene og holdningene til Fafo-forskerne, som nå sitter og ser på bl.a. medbestemmelsen til arbeidstakerne. Vi er opp-tatt av at man skal få fram det som er de reelle utfordringene, hvilket mulighetsrom man har, og hva som vil være de beste løsningene i stort. Det er derfor vi også veldig ofte inviterer begge sider inn i utvalgsarbeidet for å se på hva som er utfordringsbildet, hva som er mulighetsrommet, og hva som er mulig å få til innenfor trepartssamarbeidet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:15:06]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Hadia Tajik, Arild Grande, Leif Audun Sande og Lise Christoffersen om forbedringer i regelverket for yrkesskadeerstatning (Innst. 186 S (2018–2019), jf. Dokument 8:53 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ynske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til

5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer frå regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:15:53] (ordfører for saken): Dette er en svært viktig sak, og jeg vil gi en stor honnør til Arbeiderpartiet, som har reist saken.

Som saksordfører har jeg gått inn i det historiske grunnlaget for saken, samtidig som jeg har sett den dagsaktuelle situasjonen hvor hundrevis av yrkesskadde nå risikerer ikke å få full erstatning som følge av konkursen 8. mai 2018 ved det danske forsikringsselskapet Alpha Insurance AS. Innstillinga viser at regjeringspartiene og opposisjonen verken har felles forståelse av dagens alvorlige situasjon eller de forhold som har ført til situasjonen. Det eneste komiteen er enig om, er det faktum at det gjelder to obligatoriske forsikringsordninger ved yrkesskade og yrkessykdommer, at to ordninger gir unødvendig kompliserte forhold for alle parter, og at det vil være en fordel med én forsikringsordning.

Mens regjeringspartiene avviser alle forslag, står opposisjonen sammen om fem forslag som er utarbeidet gjennom komitébehandling, med utgangspunkt i Arbeiderpartiets forslag i dokumentet. Jeg tar opp de forslag som Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV står sammen om.

Senterpartiet er ikke med på forslagene nr. 6 og 7, som det framgår av innstillinga, fordi det haster mest med å få ryddet opp i den akutte situasjonen. Men dette må ikke forstås slik at Senterpartiet er imot forslagene nr. 6 og 7, og for ikke å skape misforståelser vil vi subsidiært støtte forslagene nr. 6 og 7, fra Arbeiderpartiet og SV.

Sakens kjerne er at det i dag er lovlig adgang for norske bedrifter å tegne obligatorisk yrkesskedeforsikring i selskaper innenfor EØS-området uten at det utenlandske selskapet er medlem i den norske Yrkesskedeforsikringsforeningen, og i den aktuelle situasjonen med konkursen i forsikringsselskapet Alpha Insurance AS avviser Yrkesskedeforsikringsforeningen og garantiordningen ved konkurs i begge land erstatningsansvar for de yrkesskadde. Dette er meget alvorlig.

I Norge er det påbudt for arbeidsgivere å tegne yrkesskedeforsikring for sine ansatte. Alle forsikringsselskaper som tilbyr yrkesskedeforsikring i Norge, plikter i henhold til § 4 i lov om yrkesskedeforsikring å være medlem av Yrkesskedeforsikringsforeningen, der de ansattes rettigheter er sikret gjennom en garantiordning

som trer inn i slike situasjoner. Yrkesskedeforsikringsloven er en obligatorisk ansvarsforsikring der ett av hovedformålene er at skadelidte alltid skal være sikret dekning.

Norske forsikringsselskaper og forsikringsselskaper i land utenfor EØS er pliktige medlemmer av den norske garantiordningen. Det er ikke tilsvarende krav for skadeforsikringsselskaper som har solgt forsikringer fra EØS-land. Ved salg av forsikringer fra EØS-land er det i henhold til finansforetaksloven § 5-5 tilstrekkelig at selskapet har tillatelse av myndighetene i hjemstaten. Det er mange land som ikke har garantiordninger, og de sikrede i Norge risikerer dermed å stå uten dekning dersom forsikringsselskapet hjemmehørende i et annet EØS-land går konkurs.

Det danske forsikringsselskapet Alpha Insurance AS, der flere tusen nordmenn var yrkesskedeforsikret, gikk som sagt konkurs 8. mai 2018. Garantiordningen i Danmark gjelder ikke ved konkurs, og foreningen har erklært at de ikke er ansvarlige for krav mot det danske selskapet Alpha etter konkursen. Konkursen i Alpha Insurance AS har vist at de norske yrkesskadereglene ikke gir arbeidstakerne sikring ved konkurs når forsikringen er solgt grensekryssende fra et EØS-land.

I komiteens høring foreslo arbeidslivets parter LO, NHO og Virke at det raskt må foretas endringer i lovverket for å hindre at en tilsvarende situasjon inntreffer. De ønsker derfor pliktig medlemskap for grenseoverskridende virksomhet i den norske garantiordningen for skadeforsikring. Manglende økonomisk ansvar som følge av dette må ikke føre til at et utenlandsk EØS-lokalisert forsikringsselskap velges fordi det blir billigere for bedrifter som må ha yrkesskedeforsikring. Utenlandske selskaper skal ikke være gratispassasjerer på bekostning av norske forsikringsselskaper, men yrkesskadde skal etter dagens regelverk kunne ta ut søksmål mot forsikringsselskapet om forsikringsutbetaling ved sitt alminnelige verneting. Etter Alpha-dommen er derfor de yrkesskadde blitt henvist til danske domstoler. Etter opposisjonens mening skal den skadelidte alltid kunne forholde seg til norsk domstol for fastsettelse av erstatningsbeløpet. Opposisjonen går inn for en pliktig garantiordning for skadeforsikring som er solgt gjennom norsk filial eller direkte gjennom grenseoverskridende salg i Norge. Dette standpunktet støttes av både LO, NHO og Virke.

Det er opposisjonens holdning i saken.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Lise Christoffersen (A) [12:21:10]: La meg først få lov til å takke saksordføreren for et grundig arbeid. La meg deretter få uttrykke min store forundring og skuf-

felse over regjeringas og Høyres, Fremskrittspartiets, Venstres og Kristelig Folkepartis stortingsgruppers totale ansvarsfraskrivelse i en sak der kanskje rundt 300–400 norske arbeidstakere med godkjent yrkesskade nå står i fare for å miste hele eller deler av den erstatningen de etter norsk lov faktisk har krav på.

Alle arbeidsgivere er ved lov pålagt å tegne yrkesskade-forsikring for sine ansatte. Som en ekstra sikkerhet har vi en garantiordning som sikrer arbeidstakere mot useriøse arbeidsgivere som gir blaffen i å tegne forsikring. Garantiordningen sikrer også yrkesskade i tilfeller der arbeidsgiver har gjort sin plikt, men der selskapet ikke innfrir sine forpliktelser.

Konkursen i det danske selskapet Alpha Insurance 8. mai 2018 har vist at det er et stort hull i denne garantien. Alle utbetalinger til de yrkesskadde her er stanset. Endelig utbetaling kan bli utsatt helt til bobehandlingen avsluttes. Det kan ta flere år. All saksbehandling skal skje i regi av konkursboet. Etter det vil de som er forsikret gjennom Alphas norske filial, ha den norske garantiordningen i ryggen, men det kan ta tid – tid noen av de yrkesskadde ikke har. Ett eksempel på det er en person med yrkesrelatert kreft.

De som har yrkesskade-forsikring tegnet direkte med Alpha Insurance i Danmark via forsikringsmeglere, har ikke krav på, og vil dermed heller ikke få, dekning fra den norske garantiordningen, selv om de altså etter norsk lov skal være dekket. Dem akter tydeligvis regjeringa å la seile sin egen sjø. Det er urettferdig, og det strider mot det regelverket Stortinget har vedtatt.

Å snu det andre kinnene til kan være en god egenskap, men i denne saken er det motsatt. Det er ganske så sjokkerende å være vitne til regjeringas skuldertrekk, applaudert av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti i Stortinget. Norsk lov teller ikke. Det betyr ingenting for disse partiene at 300–400 personer med yrkesskade står uten dekning. De får klare seg som best de kan, og på egen hånd måtte føre saken sin i et annet land, i en situasjon hvor man altså enten er sjuk eller skadet.

For dem hjelper det lite at justisministeren uttrykker full forståelse for at de har havnet i en vanskelig situasjon. Statsråden påstår at dette er en privatrettslig tvist som regjeringa ikke kan tre inn i. Selvsagt kan regjeringa tre inn her. Staten kan enkelt og greit overta kravet disse yrkesskadde har overfor Alpha Insurance, betale de skadde det de har krav på, og la Alpha Insurance møte den norske stat med et samlet krav i en eventuell rettsak i Danmark. Det er bare å stemme for forslag nr. 2, fra mindretallet i denne saken. Det vil løse det akutte problemet for dem som ikke får pengene sine.

Så gjelder det framtida – hindre at dette skjer igjen, tette hullene i det lovverket som skal beskytte arbeids-

folk som skades på jobb, sørge for at alle er dekket av garantiordningen, sørge for at alle som må gå til sak, kan gjøre det i Norge: Men heller ikke her er regjeringa villig til å handle. Derfor vil Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti i dag stemme ned forslag om obligatorisk medlemskap i garantiordningen for alle som selger yrkesskade-forsikring i Norge. Det jeg lurer på, er: Hvordan vil regjeringa da sørge for at yrkesskade-forsikringen er reell? Ett av regjeringspartiene liker å kalle seg partiet for lov og orden. Hvis lov og orden ikke skal gjelde for arbeidsfolk som blir skadet på jobb, hvem skal det da gjelde for?

Før valget i 2013 fremmet Stoltenberg II-regjeringa en proposisjon om oppdatering av regelverket for yrkesskade. Den ble trukket av Solberg-regjeringa med beskjed om at det skulle komme et nytt forslag, men det har aldri kommet. Vi har etterlyst det hvert eneste år. Det siste som ble sagt, er at dagens regelverk er bra nok. Alpha-saken viser det motsatte. Men våre forslag, forslagene nr. 3 og 4, som kan tette dette hullet, blir trolig nedstemt i dag.

Til slutt et par kommentarer til forslagene nr. 6 og 7, fra Arbeiderpartiet og SV, som jeg herved tar opp. De gjelder en annen sårbar gruppe, nemlig utenlandske arbeidstakere som skades på jobb i Norge. De er sårbare når det gjelder arbeidslivskriminalitet, de utsettes for større risiko for yrkesskade på arbeidsplassen enn sine norske kollegaer. Arbeidstilsynet har påvist at risikofylte jobber, språkproblemer, dårlig opplæring og mangel på verneutstyr utgjør en farlig kombinasjon. Det viktigste er selvsagt å forebygge gjennom opplæring og kontroll, men ulykker vil skje. Virkeligheten har dessverre vist det. Det er nok å nevne Ramunas Gudas-saken fra Bærum eller dødsbrannen i Drammen for litt over ti år siden. Men regjeringa og stortingsflertallet vil altså ikke legge to pinner i kors for å sikre yrkesskadde på en bedre måte enn i dag. Det er nesten ikke til å tro.

Presidenten: Representanten Lise Christoffersen har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Kristian Tonning Riise (H) [12:26:17]: Regelverket for yrkesskadeerstatning har i lang tid – under flere skiftende regjeringer – blitt forsøkt endret på uten at det har vært mulig å komme til enighet. Partene i arbeidslivet har arbeidet med en yrkesskadereform i over 15 år, der et offentlig utvalg har lagt fram forslag til en grunnleggende omlegging av gjeldende system, i tillegg til at departementet gjennom årene har utredet mulige alternativer.

Jeg vil understreke at det er bred enighet om at dagens system ikke er perfekt. Men grunnen til at vi er der vi er, er at det ikke har lyktes partene å bli enige om de nye virkemidlene som eventuelt kan avløse dagens

utilstrekkeligheter. Det er også lite som har tydet på at man har kommet i hvert fall veldig mye nærmere noen omforent løsning som høster støtte fra partene i denne saken. Den uenigheten kom tydelig fram også under høringen 31. januar i år, der ingen av høringsinstansene ga noen omforent støtte til forslagene i saken. Samtlige høringsinstanser hadde egne forslag til justeringer, eksempler på deler av forslagene de var for, eller imot, eller alternative forslagstekster, som ikke nødvendigvis var forenlig med hverandre heller.

Det illustrerer dessverre, vil jeg si, kompleksiteten i denne saken, for det er flere forhold i de forslagene som er lagt fram, som reiser både viktige prinsipielle og praktiske problemstillinger. Det berører EØS-rettslige problemstillinger, f.eks. knyttet til hva slags krav det er mulig å stille fra norske myndigheter for å kunne drive forsikringsvirksomhet i Norge, all den tid et forsikringselskaps anledning til å drive virksomhet innenfor EU/EØS-området ellers beror på et allmennprinsipp om at en tillatelse i én medlemsstat gjelder for alle.

Det er også utfordringer knyttet til å sørge for at man ikke gjør endringer som i praksis vil gi utenlandske selskaper et sugerør ned i innbetalinger til den norske garantiordningen fra norske bedrifter. Det er en utvikling som jeg antar at ingen ønsker, og som også de som har vært oppe på talerstolen her tidligere i saken, har uttrykt at man ikke vil ha.

Når det gjelder lovfestet krav om rettshjelpsforsikring, f.eks., vil det i så fall være noe helt nytt i norsk rett. Det reiser også flere prinsipielle problemstillinger, f.eks. knyttet til at obligatorisk rettshjelpsforsikring som en del av yrkesskedeforsikringen vil innebære at forsikringsforetaket vil være pliktig til å dekke utgifter den forsikrede har mot foretaket. Det er vanskelig å se for seg at det skal kunne gjøres uten at det fører til et høyere premienivå og økte kostnader for norske virksomheter, noe også bl.a. NHO og Virke advarte mot i høringen.

I det hele tatt er det for mange problemstillinger i dette forslaget som ikke er løst, til at vi kan stemme for det. Jeg vil gjenta at det er bred enighet om at dagens system ikke er perfekt, men det er vår oppfatning at eventuelle endringer i regelverket for yrkesskadeerstatning må bero på en større enighet mellom partene, hvis man i realiteten skal gjenoppta et arbeid som har pågått over 15 år, men hvor man ikke har lykkes i å komme med noen løsning som høster enighet mellom partene. Derfor anbefaler vi at dette forslaget avvises – ikke vedtas – i dag, men vi ser gjerne at vi senere kommer i en situasjon hvor det er et annet utgangspunkt, med en større enighet mellom partene enn det er i dag.

Helge André Njåstad (FrP) [12:30:23]: Dette representantforslaget fra Arbeidarpartiet inneheld opphav-

leg åtte forslag. Det handlar om yrkesskadeerstatning og det arbeidet som det er gjort greie for av fleire, som har gått føre seg i 15 år. Det handlar òg om den spesielle situasjonen som har oppstått i kjølvatnet av konkursen til selskapet Alpha Insurance med base i Danmark.

Fyrst av alt er det viktig for meg å understreka at me har stor forståing for at det er ei vanskeleg sak for dei som denne konkursen får følgjer for. Dei er komne i ein situasjon som dei ikkje har hatt moglegheit til å påverka sjølve.

Eg registrerer at både saksordføraren og representanten frå Arbeidarpartiet rettar ganske hard kritikk mot regjeringspartia si handtering av dette, så eg føler at det er nødvendig å gå igjennom forslag for forslag for å fortelja kvifor det ikkje er så enkle løysingar som det som går fram av Dokument 8-forslaget til Arbeidarpartiet og forslaga i innstillinga.

Eg registrerer at nemningane av dei ulike forslaga har ei litt anna nummerering i det opphavlege forslaget som er i innstillinga, så det er mogleg at eg refererer til andre tal enn det som er gjort av føregåande talarar.

I punkt 1 i Arbeidarpartiets representantforslag ber Stortinget regjeringa om å bidra til at dei som er ramma av konkursen, skal få innfridd rettane sine. Det er utfordrande, som regjeringa skriv, å gå inn i ein privatrettsleg tvist mellom private partar. Saka er framleis i prosess, og det er no for tidleg å spå om utfallet. Om saka ikkje blir løyst, kan ein fort hamna i ei domstolsbehandling.

Punkt 2 i representantforslaget går ut på å sikra like krav til utanlandske og norske selskap som tilbyr yrkesskedeforsikring til norske arbeidstakarar. Her er det ein del EØS-rettslege reglar som spelar inn. Det er utfordrande å stilla krav om konsesjon i Noreg, også for selskap som er etablerte i eit EØS-land. Me må vera forsiktig med, som Virke påpeika i høyringa, å gje utanlandske selskap rett til å nytta godt av ei garantiordning som dei eventuelt ikkje bidrar økonomisk til.

Punkt 3 i representantforslaget handlar om at regjeringa må fremja lovforslag som sikrar rett til å reisa sak om yrkesskadeerstatning for norsk domstol. Her svarar regjeringa i brevet at dette er vareteke av gjeldande rett, og eg viser vidare til svaret frå justisministeren til komiteen.

I punkt 4 føreslår Arbeidarpartiet at rettshjelpsforsikring alltid skal utløysast i saker som gjeld erverv, medrekna yrkesskade. Utvidar me den forsikringa til òg å gjelda dette, veit ein at det vil bli dyrare forsikringar, og det er ein kostnad som arbeidsgjevar må ta. Departementet har heller ikkje noka oversikt over kva dette vil kosta, og me meiner det er uansvarleg å gå for eit forslag utan at det er belyst.

Punkt 5 handlar om at regjeringa skal gå gjennom alle yrkesskedeforsikringane for å sjå om det er fleire til-

felle som Alpha Insurance. Her svarar regjeringa at det er tolv utanlandske selskap som tilbyr den tenesta utan å vera medlem i Garantiorordninga for skadeforsikring. Fem av desse tilbyr yrkesskadeersikring.

Punkt 6 handlar om at Arbeidarpartiet ber regjeringa snarast fremja sak om ein ny samla lov om arbeidsskade. Det er dette arbeidet, som fleire har vore inne på, som går på at det i dag er to ordningar – ei i folketrygda og i tillegg ei lovpålagd forsikringsordning. Eit offentleg utval leverte ein NOU i 2004 om dette, så ein har altså jobba i 15 år under ulike regjeringar med å følgja opp dette arbeidet. Berre dei siste åra har det vore tre høyringar om problemstillingane, men trass i eit omfattande og grundig arbeid har ikkje partane i arbeidslivet lykkast med å koma til einigheit om ei løysing som kan avløysa gjeldande system på ein god og hensiktsmessig måte.

Punkt 7 i representantforslaget handlar om at utanlandske arbeidstakarar òg skal forsikrast, og at regjeringa må føreslå lovendringar om det. Justisministeren viser i svaret sitt til at det allereie er vareteke i gjeldande regelverk.

Punkt 8 går på ressursar som er stilte til rådighet for Arbeidstilsynet og politiet. Det er naturleg å minna om at det er Stortinget som er løyvende myndigheit, så å be regjeringa auka budsjetta skal kanskje ikkje Stortinget gjera. Då bør ein heller auka budsjetta dersom ein meiner det er riktig. Her svarar justisministeren at det i Arbeidstilsynet er eit stort fokus på dette feltet, og at godt samarbeid mellom politiet og Arbeidstilsynet gjer at dette har stort fokus innanfor dei gjeldande budsjett-rammene som ein har.

Dette er bakgrunnen for at Framstegspartiet, i likskap med dei andre regjeringspartia, stiller seg bak innstillinga, der me avviser forslaget. Men me har stor forståing for den situasjonen som mange er komne opp i, basert på ein konkurs i eit privat selskap.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [12:35:29]: Yrkesskade er et krevende saksområde med alvorlige konsekvenser for dem som blir berørt. Derfor er det litt trist å registrere at det har blitt arbeidet med en slik reform i over 15 år uten resultater. Jeg leser også at et offentlig utvalg har lagt fram forslag med grunnleggende omlegging av gjeldende system, og i tillegg har departementet gjennom årene utredet mulige alternativer. Likevel har vi ikke fått noen god løsning.

Til tross for bred enighet om at dagens ordninger inneholder flere svakheter, gjenstår det altså å komme til enighet om virkemidler som kunne ha løst dette.

Jeg kom inn på Stortinget i januar og kunne på den første høringen, den 31. januar, sitte og høre at ingen av dem som deltok, hadde omforente forslag til løsning. Samtlige deltakere hadde egne forslag til justeringer el-

ler alternative forslagstekster. Det er beklagelig at det ikke har vært mulig å få denne reformen i land etter så lang tid.

Vi har lest det statsråden skriver i sitt brev, og det er for tidlig å si noe om saken mellom Alpha Insurance AS og de skadelidte, fordi konkursen er en privat tvist. Det er heller ikke avklart om etablerte ordninger i Danmark sikrer forsikringskrav for norske arbeidstakere, og det vil derfor være prematurt å komme med noen konklusjon om hvorvidt Alpha-saken har avdekket behov for regelendringer i så måte.

Punktene i representantforslaget virker ellers ikke spesielt gode eller solide, synes vi, og statsrådens svarbrev trekker fram gode motargumenter som vi forholder oss til. Derfor kommer Kristelig Folkeparti ikke til å støtte representantforslaget.

Statsråd Jon Georg Dale [12:37:52]: Først vil eg seie, som fleire andre også har sagt, at eg naturlegvis har forståing for at dette er ein svært vanskeleg situasjon for yrkesskadde og personar med yrkessjukdom som har vore yrkesskadeersikra i Alpha Insurance. Eg er glad for at Garantiorordninga for skadeforsikring har teke på seg å forskotere utbetalingar til dei som er sikra i den norske filialen til selskapet. Samtidig forstår eg kor fortvila situasjonen må vere for dei som var forsikra gjennom den grensekryssande verksemda til Alpha Insurance.

Det er viktig å ha i minne at ingen av desse gruppene sjølv har hatt noka moglegheit til å påverke den situasjonen dei har kome opp i. Det gjer at sjølv om dette er ei utruleg krevjande sak for dei involverte, er det fortsatt ein privatrettsleg tvist. Det avgrensar moglegheitene til staten til å gripe inn direkte. Eg meiner at staten ikkje bør gå inn i ein tvist mellom private partar.

Dersom ein ser framover, kan denne saka likevel illustrere at det er behov for å sjå nærmare på reglane som gjeld yrkesskadeersikring og konkurs i forsikrings-selskap. Det at vi har ei ordning for yrkesskadeersikring i Noreg som sikrar arbeidstakarane eit sterkt erstatningsrettsleg vern, føreset faktisk at dei som er forsikra, får den erstatninga dei har krav på. Dersom det er behov for endringar framover, er det fleire ulike problemstillingar ein må avklare, og fleire ulike løysingar ein bør greie ut.

Det er viktig at arbeidstakarar som meiner at dei har krav på erstatning, har moglegheit til å få prøvd krava sine for domstolane. I saker mot forsikringsselskap vil norske domstolar ha kompetanse til å behandle tvisten. Dette kan vere annleis dersom ein må gå til søksmål mot eit utanlandsk konkursbu. Som fleire representantar har vore innoom tidlegare, tek eg utgangspunkt i at det er EØS-rettslege problemstillingar knytte til det.

I representantforslaget er det også brukt mykje tid på å omtale arbeidslivskriminaliteten. Regjeringa er einig i at det er viktig å få handtert han betre enn vi tradisjonelt har gjort. Ein har arbeidd godt med slik kriminalitet, m.a. med kontroll og med samarbeid mellom styresmaktene og partane i arbeidslivet. Eg vil også minne komiteen om at regjeringa la fram sin reviderte strategi mot arbeidslivskriminalitet så seint som i februar i år.

Når vi har konkludert med at vi ikkje bør gripe direkte inn i denne saka, inneber ikkje det at det ikkje er nødvendig å sjå på regelverket framover i tid for nye tilfelle. Samtidig er det, som fleire representantar allereie har mint om, veldig lite einigheit også mellom partane i arbeidslivet om kva som er den rette løysinga på desse sakene. Det kan det kanskje vere naturleg at opposisjonen tenkjer over, når dei hittil i sine innlegg frå talarstolen med brei pensel har måla to streker under dei forslaga dei sjølv har fremja, mens høringsrundane som stortingskomiteen faktisk gjennomførte, viste at dei partane som er i norsk arbeidsliv, også har ulike innfallsvinklar i denne saka. Det hørdest ikkje slik ut når opposisjonen snakkar i dag, men det hørdest definitivt slik ut under høringsrundane.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [12:41:50]: Jeg hører at en hele tida sier, og jeg ser at en hele tida skriver at saken i kjølvannet av Alpha-konkursen i Danmark er en privatrettslig tvist. Det vet vi, så det trenger ingen å fortelle oss. Men det jeg lurer på, er hvorfor regjeringa er så til de grader imot å bistå disse menneskene på den beste måten en kan, nemlig ved at staten Norge ved regjeringa går inn og overtar kravet, slik at folk får det de har krav på, og så lar Alpha Insurance bryne seg på den norske staten i et samlet oppgjør, når den tida kommer. Hvorfor er regjeringa så til de grader imot å bistå disse yrkesskadde personene på den måten?

Statsråd Jon Georg Dale [12:42:50]: Regjeringa er ikkje imot å hjelpe yrkesskadde personar, men regjeringa er imot å gripe direkte inn i det som per dato er ein privatrettsleg tvist. Det handlar om at staten skal opptre ryddig. Vi opptre konsistent, og vi grip ikkje inn i den typen saker. Dei vert i ytste konsekvens prøvde for domstolane. Slik har den norske regjeringa opptredd. Slik vil vi fortsetje å opptre, med mindre det skulle kome til heilt andre opplysningar enn dei vi i dag har, som naturlegvis alltid er gjenstand for konkrete vurderingar. Men utgangspunktet her handlar om at Arbeidarpartiet i forslaget sitt ikkje tek inn over seg at dette har det vore stor ueinigheit om mellom partane i arbeidslivet, også om korleis det skal handterast. Når Arbeidarpartiet i dag føreslår det som dei sjølv presentere

rer som den endelege løysinga, er det veldig få andre av partane i arbeidslivet som legg stor vekt på det. Det har også regjeringa merka seg.

Lise Christoffersen (A) [12:43:54]: Takk for svaret, men statsråden snakker seg bort fra det som var spørsmålet. Det er hva det er som gjør at regjeringa har så mye imot å gå inn og overta kravene til de menneskene vi her snakker om. Vi kan jo dele den gruppa i to, og den aller, aller største gruppa er personer som allerede har fått godkjent en yrkesskade, og som til og med har fått utregnet det beløpet de skal ha. Kunne statsråden tenke seg å gå inn og bistå dem, i det minste?

Statsråd Jon Georg Dale [12:44:27]: Eg svarte også på det førre spørsmålet. Det er ikkje sikkert representanten likte svaret, men det betyr ikkje at eg ikkje svarte. Eg svarte at vi opptre prinsipielt i denne saka, slik som vi gjer i fleire andre saker. Eg har stor forståing for at dette er krevjande for dei som står i situasjonen. Difor har Garantiordninga sagt at ein kan handtere dette, også den delen som fell inn under den norske filialen. Det meiner eg er ein bra måte å handtere dette på i det vidare.

Men eg er ikkje einig i at vi ikkje ser forbedringspotensialet som ligg i desse ordningane. Tvert imot seier eg også at eg ikkje utelukkar at det er mogleg å sjå på det framover, men vi må få til ei større samordning mellom partane i arbeidslivet dersom vi skal handtere dette spørsmålet godt i tida som kjem. Det legg naturlegvis regjeringa opp til.

Lise Christoffersen (A) [12:45:21]: Igjen takk for svaret. Det er helt riktig som statsråden sier: Jeg liker ikke svaret. Jeg synes det er dårlig gjort overfor de menneskene som hadde trengt en håndrekning her og nå. Jeg har sjøl i min tid som ordfører gjort akkurat det samme, da overfor Statens vegvesen, men på vegne av våre innbyggere som ikke skulle bli skadelidende fordi ting ikke fungerte helt som de skulle. Men glem det.

Neste spørsmål blir da: Hvilke tiltak vil regjeringa sette inn for å hindre reprise på Alpha-konkursen? Det står i svarbrevet fra statsråden at det i hvert fall er fem aktive selskaper inne på det norske markedet nå, hvor retighetene til arbeidstakerne ikke er sikret av en garantiordning, verken her eller andre steder.

Statsråd Jon Georg Dale [12:46:08]: Som eg også sa i mitt førre innlegg, må vi finne ut om det er behov for å gjere andre lovmessige vurderingar av anten det eine eller det andre forslaget, som for så vidt også Arbeidarpartiet tek opp i punkt 3 og punkt 4 i innstillinga. Om ein vel å gå om yrkesskadelovgjevinga, eller om ein vel å sjå på dette gjennom finanslovgjevinga, må vi gjere

vurderingar av. Eg har ikkje den endelege konklusjonen på det.

Det er også verdtt å hugse at dersom vi skal få til ei løysing som står seg, er også partane i norsk arbeidsliv nøydde til å prøve å finne felles løysingar på dette. Hittil ser vi at også der sprikjer det i alle retningar, og dersom vi gjer endringar som faktisk står seg, gjer det at også partane i norsk arbeidsliv har ein del arbeid å gjere med dette.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:47:14]: Det er et faktum at Alpha Insurance har solgt yrkesskadeborsikring til arbeidsgivere i Norge, både gjennom norsk filial, altså et NUF-selskap, og direkte gjennom grensekryssende virksomhet. Hvorfor har de klart det? Jo, fordi det var billigere for arbeidsgiver.

Konkurssituasjon er ikke regulert i yrkesskadeborsikringsloven. Yrkesskadeborsikringsloven er fra 1990, mens EØS-avtalen trådte i kraft fra 1. januar 1994. Regjeringer av ulike farger har arbeidet med det i 15 år. Det er klart at regjeringa har vært klar over hva som kunne skje. Så sier statsråden at her må en opptre prinsipielt, opptre slik at det er en privatrettslig tvist. Det statsråden sier, er at her har ikke regjeringa og Stortinget noe ansvar. Sjølsagt har regjeringa og Stortinget et ansvar, for en har jo forstått at dersom det ble en konkurs, ville disse menneskene sitte i saksa.

Mitt spørsmål er: Er det ikke rimelig arrogant å kalle dette et privatrettslig ansvar?

Statsråd Jon Georg Dale [12:48:21]: Nei, det er det ikkje, det er eit faktum at dette er ein privatrettsleg tvist som kan prøvast for domstolane. Eg er for så vidt ikkje overraska over at representanten Lundteigen kritikk som vanleg rammar tidlegare regjeringar, òg dei som Senterpartiet sjølv satt i. Det har han gjort til si parade-grein. Men det viser i dette tilfellet kompleksiteten i desse sakene. Verken partane i arbeidslivet eller vekslande regjeringar har kome til ei løysing som fullt ut eliminerer risikoen ved denne typen inngåing av av-talar mellom to private partar, nettopp med utgangspunkt i at ein ikkje har funne ei løysing som ein meiner vil vere betre enn dagens regelverk. Det ser det ut som om Senterpartiet har funne ut når dei er i opposisjon. Partane i arbeidslivet viste i høyringa at dei ikkje er einige. Regjeringa seier vi må sjå på ulike vurderingar for korleis vi handterer dette framover i tid, men kritikken frå Lundteigen rammar som vanleg i minst like stor grad Senterpartiet som dagens regjering.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:49:24]: Når en har et langt liv i denne salen, er det en fordel at en sier det samme i opposisjon som i posisjon. Jeg er stolt over å gjøre det.

Saken her er at en er nødt til å belyse og føre videre den diskusjonen vi har nå. Mitt neste spørsmål er å se på regelverket framover. Krav om godkjenning av Finans-tilsynet etter yrkesskadeborsikringsloven § 4-1 andre punktum «gjelder ikke for forsikringsgivere som har hovedsete i en annen stat som omfattes av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, og som er godkjent i sitt hjemland». Dette skyldes EØS-rettslige regler. Dersom en har konsesjon i ett land, har en også konsesjon i et annet land. Vi sitter i den saksa, for regelverket er forskjellig.

Spørsmålet er: Er statsråden enig i at EØS-avtalen er hovedårsaken til problemene for de yrkesskadde som ikke får erstatningen sin?

Statsråd Jon Georg Dale [12:50:28]: I denne saka er det òg EØS-rettslege problemstillingar, det er eg enig med representanten i. Men det er ein for enkel slutning å seie at hadde vi ikkje hatt EØS-avtalen, hadde vi løyst dette problemet. Det er ikkje gjeve.

Det andre er at hadde vi ikkje hatt EØS-avtalen, ville veldig mange som i dag er i norsk arbeidsliv, plutselig ha vorte ståande utan jobb, for det er den viktigaste handelsavtalen med vår største marknad, og som bidreg til vekst og velferd landet over. Å bruke EØS-avtalen som brekkstang i denne saka, meiner eg det ikkje er grunnlag for. Men det er også EØS-rettslege komplikasjonar i handteringa av det nasjonale regelverket i dette.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:51:26]: Nå har vi fått et nytt uttrykk: «EØS-rettslige komplikasjoner». Det er ganske spesielt at det ikke går an å kalle en spade for en spade, at det ikke går an å fortelle at det som her er kjernen, er at det er EØS-avtalen som har skapt de virkelig store problemene for den ene etter den andre regjeringa etter 1994.

Vi har en yrkesskadeborsikringslov fra 1990, som sjølsagt ikke tok høyde for den situasjonen som vi nå er oppi, og den loven får lov til å gjelde videre. Det er en lov som innebærer en plikt for enhver arbeidsgiver til å yrkesskadeborsikre sine ansatte, og så er det et svært hull i loven som er slik at dersom selskapet – i dette tilfellet Alpha Insurance – går konk, sitter de menneskene som er yrkesskadd, i saksa. Det blir her sagt at det er en privatrettslig tvist, men de menneskene har jo ingen mulighet til å komme ut av den saksa.

Dette er sterkt. Det er sterkt at en ikke kan gå inn og si hva som er årsaken til at det er så problematisk. Jeg kunne dokumentert dette ved å vise hvilke paragrafer som er slik at de skaper disse problemene for regjeringa,

men statsråden bruker stadig nye ord for å si hva som er saken.

Representanten Tonning Riise sa at det er EØS-rettslige problemstillinger. Det betyr i praktisk språk at det er i strid med EØS-avtalen. Tonning Riise sa også at det må bli større enighet mellom partene. Det er vel ikke noe rart at det er uenighet mellom partene, for det er noen som betaler og noen som får. Jeg har aldri hørt at det har vært enighet om det, men da trengs det lederskap. Da trengs det lederskap fra en regjering som avklarer den konflikten som er her.

Representanten Njåstad refererte til Arbeiderpartiets forslag. Jeg vil gjøre ham oppmerksom på at det er ikke de forslagene som har blitt fremmet. De forslagene som har blitt fremmet, er bearbeidet med utgangspunkt i Arbeiderpartiets representantforslag. De har blitt presisert og poengtert slik at de framstår bedre enn det som var utgangspunktet. Slik skal en komitébehandling være.

Lise Christoffersen (A) [12:54:31]: Det var litt for få replikker i replikkrunderen til at jeg fikk svar på alt jeg lurte på, så jeg tenkte jeg skulle benytte anledningen til å stille et par tilleggsspørsmål til statsråden.

Jeg vil først – ganske kjapt – bare kommentere at det er noen underlige rullegardiner som regjeringa gjemmer seg bak i denne saken, som begrunnelse for ikke å foreta seg noe. Det første er at det kom ulike forslag under Stortingets høring i saken. Er det et kriterium for hva vi skal ta opp her i Stortinget, at alle høringsinstanser kommer med nøyaktig det samme forslaget? Det har jeg aldri hørt om før.

Det er EØS-rettslige problemstillinger knyttet til dette, men dette er første gangen jeg har hørt at det er et argument for at vi ikke skal jobbe med en sak. Så er det sagt.

Representanten Toskedal sa fra talerstolen at det er en del ting som en bør vente på, bl.a. en nærmere avklaring av om etablerte ordninger i Danmark sikrer forsikringskrav fra norske arbeidstakere. Det var avklart allerede før statsråden svarte i sitt brev til Stortinget, og det er underlig at regjeringa ikke kjente til at nye regler, som kun dekker risiko i Danmark, skulle tre i kraft i Danmark fra 1. januar 2019. Der har Stortinget kanskje blitt litt knapt informert, for å si det på en pen måte.

Jeg hadde tenkt å spørre statsråden hva han vil gjøre for å sikre at utenlandske arbeidstakere har like gode rettigheter som norske arbeidstakere når det gjelder yrkesskade. Behovet er faktisk større hvis en ser samlet på statistikken. Det er fire faktorer som Arbeidstilsynet bruker til å forklare hvorfor utenlandske arbeidstakere har en høyere ulykkesrisiko enn norske, for det har de faktisk:

- mer risikofylte arbeidsoppgaver
- annen sikkerhetskultur
- lav alder, begrenset erfaring og løs tilknytning til arbeidslivet
- mangelfull språkbeherskelse

Vi vet dessverre at når ulykken er ute, sendes ofte disse arbeidstakerne hjem uten å ha en krone med seg, enten en har krav på det eller ikke.

Jeg hadde tenkt å stille et spørsmål til. Faktum er at dagens yrkesskadelovgivning også har en kjønnsmessig slagside. Sju av ti med godkjent yrkesskade er menn. Også der en sammenlikner menn og kvinner i samme alder, med samme utdanning, i samme næring og med samme diagnose, er sjansen for å få yrkesskade fordel gjennomgående lavere for kvinner. Synes statsråden at det er en problemstilling som det er verdt å ta tak i? Det hadde vært fint å få et svar på det.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:57:35]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å innføre straffebestemmelser i lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder (Innst. 217 S (2018–2019), jf. Dokument 8:55 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske frå kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det vert gjeve anledning til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:58:26] (ordfører for saken): Boligspekulanter tjener mye i dagens utleiemarked, dette på bekostning av ungdom som vil inn i boligmarkedet og kjøpe seg sin første leilighet, eller godt voksne som har leid en leilighet i et langt liv, og som får en mulighet til å kjøpe leiligheten de har leid så lenge. Vi vil ha endringer både i lover og i praksis som skal gjøre det lettere for leietakere å bli eiere av egen bolig.

En rekke reportasjer i Dagens Næringsliv har vist at en boligspekulant har omgått bestemmelsene i leiegårdsloven og unnlatt å melde inn kjøp av leiegårder til Oslo kommune. Å omgå disse bestemmelsene kan gi stor økonomisk vinning på bekostning av leietakere med begrensede økonomiske ressurser. Boligspekulan-

ten Ivar Tollefsen og hans selskap har de siste årene bygget opp sin portefølje av leiegårder i Oslo. Bladet Kapital har utropt ham til Norges eiendomskonge, og gjennom det børsnoterte svenske selskapet Heimstaden eier han altså over 39 000 leiligheter i Norge, Sverige, Danmark, Tyskland og Nederland til en bokført verdi på 76 milliarder svenske kroner. Siden i fjor høst har firmaet måttet svare på påstander om brudd på lov om kommunal forkjøpsrett og eierseksjonsloven ved manglende varsling ved kjøp av leiegårder i Oslo. Selskapet har innrømmet at de i flere tilfeller har glemt å melde fra om eiendomskjøp, i strid med loven.

Nå vil vi at brudd på loven må føre til sanksjoner for dem som bryter loven. Vi vil innføre bøter, fengsel og foretaksstraff for dem som bryter denne loven. Høyre-regjeringen synes ikke det er nødvendig. Synes Høyre det er greit at vi har boligspekulanter som opererer i en såpass stor skala i Oslo? Vi foreslår videre flere endringer i loven som er nødvendige for å nå målet om at flere skal gå fra å leie til å eie egen bolig. Vi vil gi Husbanken muligheten til å stille garanti eller gi lån for hele kjøpesummen. Hvorfor er ikke regjeringen villig til å satse på Husbanken som en aktør i boligmarkedet, gi Husbanken en større rolle, nye samfunnsoppdrag?

Vi ønsker å øke Husbankens utlånsramme. Regjeringen reduserte utlånsrammen i Husbanken fra 17 mrd. kr til 16 mrd. kr i årets budsjett, og med det svekker regjeringen Husbanken som boligpolitisk verktøy. Arbeiderpartiet støtter ikke nedbyggingen av Husbanken, og i vårt alternative budsjett for 2019 økte vi huslånsrammen fra 16 mrd. kr til 25 mrd. kr. Dette er med på å kunne gi den statlige banken finansielle muskler til bl.a. å bidra for leiegårder som tas på kommunalt forkjøp.

Videre foreslår vi at gårdeiere ikke skal kunne kaste ut leietakere mens forkjøpsprosessen pågår. Vi foreslår at beboere skal gis mulighet til å kjøpe leiegården også når leiegården inngår i en større transaksjon, f.eks. som en del av et eiendomsselskap, og ikke bare selve leiegården. Vi foreslår at tidsfristen for vedtak om å benytte kommunens forkjøpsrett bør økes fra fire måneder til mellom seks og åtte måneder. Og vi foreslår at kommunens veilednings- og opplysningsplikt må bli tydeligere i loven.

Med dette tar jeg opp de forslagene Arbeiderpartiet er med på.

Magne Rommetveit hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Då har representanten Siri Gåsemyr Staalesen teke opp dei forslaga ho refererte til.

Mari Holm Lønseth (H) [13:02:03]: For Høyre er det et mål at alle mennesker skal ha et trygt og godt sted å

bo. Det norske selveierdemokratiet, hvor 80 pst. av oss bor i en bolig som eies av husstanden selv, bidrar nettopp til å skape gode bomiljøer, men også til å spre makt og gi den enkelte den selvrespekten som følger med å eie en egen bolig. Det er Høyre og regjeringens mål at vi skal holde fast ved selveierdemokratiet og jobbe for at alle som ønsker det, skal kunne eie sin egen bolig.

Leiegårdsloven ble vedtatt på 1970-tallet, og målet var da å legge til rette for at flere skulle kunne eie sin egen bolig, men også at kommunen skulle ha tilgang på egnede gårder til bruk som f.eks. studentboliger. Men siden den gang har boligmarkedet endret seg – og det til det bedre. Vi har fått et deregulert bolig- og kredittmarked, vi har fått en EØS-avtale som sikrer likebehandling mellom offentlige og private aktører, og den private boligsektoren har blitt mer moderne og profesjonell og sikrer oss også et bredt spekter av boliger på det frie markedet.

Da komiteen hadde høring om saken, ble det også tydelig at det var andre forhold ved leiegårdsloven som var utdatert, enn mangel på melding ved overdragelse av leiegården. Det er tydelig at denne boliglovgivningen ikke har blitt endret i takt med boligmarkedet for øvrig. Derfor mener Høyre og regjeringspartiene at loven bør gjennomgås, nettopp for å se om det er behov for noen endringer, og hvilke endringer som må gjøres for å oppnå formålet om at folk skal ha muligheten til å eie sin egen bolig. En slik helhetlig gjennomgang av loven vet vi at regjeringen vil sette i gang med.

Loven bør gjennomgås med et mye videre perspektiv enn spørsmålet om å straffe dem som velger å ikke følge loven. Dagens Næringsliv har i en artikkelserie avslørt hvordan aktører i markedet bevisst eller ubevisst omgår loven, og derved også kan få et stort overskudd. Jeg skal ikke kommentere de sakene spesielt, men generelt er det veldig kritikkverdig om aktører velger å ikke følge lover og regler som er vedtatt av Stortinget. Men premisset til Rødt og Arbeiderpartiet er at disse lovbruddene ikke kan håndheves i dag. Det stemmer ikke. Man beholder retten til forkjøpsrett i lang tid, selv om melding ikke er sendt, og blir loven brutt, kan det forfølges med sivile søksmål, og de som har rett på å kjøpe boligen de leier, vil også kunne benytte seg av den retten.

Men Høyre lytter også og ser at det er mange som har utfordringer, at lovverket framstår vanskelig å praktisere, og derfor er løsningen for at enda flere skal kunne eie sin egen bolig, en videre gjennomgang enn å vedta straffesanksjoner. Det er ikke sikkert at det er straff i seg selv som er riktig virkemiddel, for det å skrive ut en bot til en aktør ville ikke nødvendigvis gjort at en leietaker fikk brukt retten sin til å kjøpe boligen. Derimot ville f.eks. enklere og klarere saksbehandlingsregler og et oppdatert lovverk kunne hjelpe. Men i den helhetlige

gjennomgangen vil det også kunne være naturlig å vurdere om straffemekanismer er hensiktsmessig.

Husbanken er et boligsosialt verktøy som også må prioriteres mot dem som trenger det mest. Det er ikke noe nytt for meg at særlig SV og Arbeiderpartiet vil bruke mer av Husbankens midler på mennesker som kunne ha fått lån gjennom private banker. Det vil kunne fortrengte dem som trenger det aller mest, og det ser vi igjen i denne saken. For Høyre og regjeringspartiene vil det da heller være viktigere å prioritere at flere får fullfinansiering av ny bolig gjennom Husbanken, eller flere leie-til-eie-prosjekter.

Med det tar jeg opp det forslaget Høyre har sammen med andre.

Presidenten: Representanten Mari Holm Lønseth har teke opp det forslaget ho refererte til.

Willfred Nordlund (Sp) [13:06:22]: Som komiteen understreker i innstillingen, behandler vi i dag ikke de sakene som Dagens Næringsliv har avdekket i sin artikkelserie.

Lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder, som trådte i kraft 29. april 1977, har ingen straffebestemmelser. Lovens § 5 første ledd bestemmer at:

«Overdrager og erverver av leiegård som omfattes av kommunens forkjøpsrett, skal straks gi skriftlig melding til kommunen.»

Brudd på denne bestemmelsen kan altså gi betydelig gevinst for kjøper. Gevinsten kan bli formidabel ved etterfølgende seksjonering og videresalg av seksjonene. I dag er dette en inntekt som oppnås som følge av en lovstridig handling som ikke straffes. Samtidig blir leieboere som er helt uskyldige tredjeparter, påført betydelige tap. Dette kan omfatte både direkte økonomisk tap og ikke minst tap av egen bolig.

Senterpartiet er derfor positivt innstilt til at det innføres reaksjonsformer utover det som det er mulighet for i dag. Vi er opptatt av at de som ønsker det, i størst mulig grad skal ha mulighet til å eie sin egen bolig. Selveierdemokratiet bidrar til å spre økonomisk makt, gi forutsigbarhet for den enkelte og skape trygge, attraktive og gode bomiljøer. Det er det bred oppslutning om i denne salen.

Jeg vil understreke at det ikke er akseptabelt at lover og regler ikke følges. Det er svært alvorlig dersom aktører i markedet – særlig profesjonelle – unnlater å følge loven.

Under komiteens behandling ble det tatt opp en rekke forhold knyttet til leiegårdsloven generelt som ikke omhandlet manglende melding om salg eller forslag til straffebestemmelser. Norske Boligbyggelag tok bl.a. opp forholdet om at loven ikke gjelder for seksjonerte leiligheter. Dette gjør at det er lett å gå klar av loven ved å seksjonere leiegården før salg. Det ble også

pekt på forhold som aktørene anser som relevante for at loven i liten grad blir praktisert. Det er urovekkende. Blant annet ble det vist til at bygårder i dag ofte eies av aksjeselskap. Det gjør at det ofte blir tvist om kjøpesummen dersom forkjøpsretten utøves, siden leiegårdens omsetningsverdi ikke nødvendigvis er den samme som avtalt kjøpesum for aksjene. For eksempel kan en hel gård ha høyere kjøpesum enn det hver av leilighetene er verdt samlet.

Komiteen i fellesskap opplever, og understreker også i merknader, at loven ikke er tilpasset den nye eieformen og måten å selge bygårder på. Flere har også meldt at loven er vanskelig å praktisere. Det oppstår svært kompliserte juridiske spørsmål som fører til langvarige tvister. Hele komiteen mener derfor i merknadene at det er hensiktsmessig at regjeringen foretar en helhetlig gjennomgang av leiegårdsloven og vurderer om det er behov for revisjon av hele eller deler av loven. Det er derfor mer enn bare regjeringen og Høyres representanter som mener at det er et behov. Jeg regner derfor med at alle kan støtte Senterpartiet og SVs forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en helhetlig gjennomgang av lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder og vurdere om det er behov for revisjon av hele eller deler av loven.»

Noe annet ville vært litt spesielt etter de signalene som representanten Holm Lønseth her ga uttrykk for.

Senterpartiet mener videre at selv om vi skal ha en helhetlig gjennomgang, er det ikke behov for å avvente en konklusjon om hvorvidt det trengs kraftigere straffebestemmelser. Vi er derfor en del av forslagsstillerne når det gjelder forslaget til vedtak om at Stortinget ber regjeringen utarbeide og legge fram for Stortinget et forslag om å innføre straffebestemmelser i loven om kommunal forkjøpsrett til leiegårder.

Med det tar jeg opp det forslaget som Senterpartiet har sammen med SV.

Presidenten: Representanten Willfred Nordlund har teke opp det forslaget han refererte til.

Karin Andersen (SV) [13:10:14] (komiteens leder): En bolig skal først og fremst være et hjem for folk. Det uttrykkes også veldig stor muntlig enighet i denne salen om at vi ønsker å styrke sjøleierlinja i boligpolitikken. Representanten fra Høyre var i denne sammenheng også oppe og nevnte ord som å spre makt. Det er jeg veldig enig i. Derfor er det veldig rart at Høyre ikke er med på de forslagene som er i denne saken, fordi det nettopp handler om å sikre at flere mennesker skal kunne oppleve å være sjøleier, med alle de fordelene det gir i Norge, og om å spre makt.

Så sier representanten fra Høyre at lovbrudd er kritikkverdige. Ja, er det alt det skal koste å foreta transaksjo-

ner som er lovstridige, og som rokker ved den muligheten ganske mange mennesker har til å skaffe seg dette egne hjemmet? Jeg synes det er helt urimelig, og dette handler om ganske store summer. Bolig og eiendom er av de områdene der det er svært lønnsomt å investere – det er vel en grunn til at man holder på sånn – og når lovbrudd ikke blir ansett som noe annet enn kritikkkverdig, er det klart man får lov til å fortsette.

Jeg hører også at representanten fra Høyre anbefaler sivilt søksmål i slike saker. Vel, da vet man ikke så veldig mye om privatøkonomien til mange av de menneskene dette gjelder. Dette er folk som, ofte i mange år, har betalt det de har av rom i sin egen privatøkonomi, i husleie og andre utgifter. Så det å gå til et privat søksmål mot et stort, profesjonelt eiendomsselskap tror jeg kanskje er en sjanseseilas som mange av dem vil betenke seg på, sjøl om de i prinsippet vil ha rett.

Det er behov for straff i disse sakene, for det må koste noe å bryte loven når man har så stor fortjeneste av det, og når det rokker ved noen av de samfunnsoppgavene som vi alle sier vi er enige om, nemlig at flere skal få eie sin egen bolig og å spre makt. Da må vi faktisk ta i hvert fall de stegene som står i forslagene fra SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Det er én merknad som SV har falt ut av i denne innstillingen, og det vil jeg bare få nevne nå. Det er den merknaden som påpeker nettopp at leiegårdsloven har som formål at flere beboere skal ha mulighet til å overta de boligene de bor i. Det er jo hele utgangspunktet for denne saken. Hvorfor vi har falt ut av den merknaden, har jeg ingen forklaring på, men vi skal i hvert fall stå inne i den.

For å realisere dette er man nødt til å se realiteten i øynene. Her foregår det lovbrudd, og det må få en konsekvens. Og så må man få på plass regler og ordninger som gjør at kommunene har muligheter til å bruke forkjøpsretten bedre enn i dag. Da er Husbanken viktig. Husbanken skal ikke være en bank bare for de mest sosialt vanskeligstilte, slik Høyre, Fremskrittspartiet og regjeringen vil. Husbanken er et boligsosialt virkemiddel for å få fram en samfunnsutvikling som er ønsket, og da må den kunne yte lån til kommuner som vil gå inn i slike forkjøp, f.eks. for å hjelpe beboerne. Den må kunne bidra mer til differensiert boligbygging og at flere enn dem som er aller mest vanskeligstilt, skal få hjelp til å bo trygt – for boligmarkedet framskaffer ikke boliger til alle, heller ikke til dem som har en liten inntekt, og som ikke har foreldrebanken i orden.

Så Husbanken bør brukes mer aktivt enn i dag, og derfor er det heller ingen grunn for høyrepartiene til å si at dette vil gå ut over de vanskeligstilte og øke Husbankens rolle i politikken. Nei, det vil ikke det. Husbankens midler kan økes – Husbanken får stort sett tilbake igjen

alle midler de låner ut; det er 0,008 pst. tap eller noe slikt i Husbanken. Det vil fremme en samfunnsutvikling der forskjellene minskes. Det er veldig viktig for SV, for boligmarkedet er i ferd med å bli kanskje den største forskjellsmaskinen vi har i vårt samfunn.

Bjørnar Moxnes (R) [13:15:38]: Noen eiendomsbaroner har beriket seg grovt på å bryte loven og snyte hundrevis av leietakere for sin lovfestete rett til å få kjøpt boligen som de i årevis har leid. Dette har i all hovedsak skjedd på Høyres vakt i hovedstaden. De har latt disse hushaiene få holde på i årevis og ikke løftet en finger for å sørge for at de folkene som har betalt leie i årevis, skulle få bruke sin lovfestete rett til å kjøpe leiligheten de har bodd i, og dermed kunne være huseiere og ikke leietakere prisgitt disse milliardærene. Det har skjedd i all hovedsak på Høyres vakt, og i Stortinget i dag velger Høyre å ta hushaienes parti, som de har gjort i Oslo i tiår, ved å stemme ned forslag om noe så logisk som at hvis man bryter loven, skal det få konsekvenser, til og med hvis man er milliardær. Det burde være selvsagt, men for Høyre er det selvsagte å slå ring om hushaiene framfor å sikre at lovens intensjon følges.

Iblant kaller Høyre seg et lov-og-orden-parti. Fremskrittspartiet gjør det samme når man driver med selvsagt. Når det kommer til de harde fakta i stortingssalen, ser vi fasiten – den er ekstremt tydelig for alle som vil se: De aller rikeste og deres lovbrudd for å berike seg ytterligere vernes om av det borgerlige flertallet. Det er et ganske stygt syn, men det er et veldig ærlig og tydelig syn det disse partiene går inn for i stortingssalen i dag.

Vi har et enkelt forslag, nemlig at det skal bli straffbart å bryte loven om kommunal forkjøpsrett. Vi skal gjøre slutt på straffriheten for økonomisk kriminalitet. Det skal bli en straff hvis man fratar leieboere deres lovfestete rett til å bli eiere av egen bolig. Det er det som er spørsmålet i stortingssalen i dag: Skal vi ha fortsatt straffrihet for hushaiene og eiendomsbaronene, eller skal vi innføre straff for dem som bryter loven? Det er spørsmålet.

Det burde vært veldig enkelt for et samlet storting å si at det selvsagt skal få konsekvenser om loven brytes, men vi ser hvilke interesser det slås ring rundt fra flertallet. Det er helt tydelig hvem de prioriterer, og det er ikke de folkene i Oslo som har mistet muligheten til å få eie boligen de har leid i veldig mange tiår.

Loven har ingen unntak. Der står det at overdrager og erverver av leiegård som omfattes av kommunens forkjøpsrett, straks skal gi skriftlig melding til kommunen. Hvis Stortinget vedtar Rødts forslag, blir det opp til regjeringen å legge fram forslag om hvordan straffebestemmelsen skal være. Når vi kommer dit, er det sannsynligvis ulike syn på hva slags straff som er mest hen-

siktsmessig. Høyre i Oslo har gitt støtte til økonomiske straffereaksjoner, ikke fengselsstraff. Det er noe vi kan diskutere i Stortinget, men da må Stortinget være for å innføre sanksjoner når loven brytes, og ikke slå ring om folk som Ivar Tollefsen, som er god for 20 mrd. kr, som eier 36 500 leiligheter, og som sannsynligvis systematisk har omgått loven for å berike seg selv ytterligere. Dette burde Stortinget naturligvis slått ned på når kommunen ber om at Stortinget som lovgiver sørger for at det følger sanksjoner med lovbrudd.

Ironisk nok vil det altså bli stemt ned av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Det er, for å si det sånn, en veldig spesiell dag – spesielt å observere hvordan disse partiene slår ring rundt disse milliardærene og deres rett til fortsatt å kunne berike seg ved å omgå og bryte loven, uten at det følges av sanksjoner. De burde heretter aldri mer ta i sin munn begrepet lov-og-orden-parti, sånn som de holder på her i Stortinget i dag.

Statsråd Monica Mæland [13:20:53]: Stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes har fremmet et representantforslag om innføring av straffesanksjoner i lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder, altså leiegårdsloven. Jeg oppfatter at forslaget kommer – og det har vi i og for seg fått bekreftet her i dag – som en reaksjon på en artikkelserie i Dagens Næringsliv, hvor avisen har skrevet om en stor eiendomsaktør som gjentatte ganger skal ha brutt meldeplikten etter loven. I motsetning til Moxnes holder jeg meg for god til å kommentere denne enkeltsaken og enkeltaktøren. Det er det andre deler av rettsstaten som skal få ta seg av.

Hovedformålet med forkjøpsretten i leiegårdsloven er å bidra til at de som leier bolig, istedenfor kan bli eier. Forkjøpsretten er altså et virkemiddel for å nå målet om at flest mulig skal få mulighet til å eie sin egen bolig. Men kommunen kan også selv benytte loven for å skaffe utleieboliger til f.eks. vanskeligstilte på boligmarkedet.

Loven ble til i en tid da det var helt andre vilkår på boligmarkedet. I enkelte områder var det stort press i boligmarkedet med sterk etterspørsel. Samtidig var det streng husleieregulering i de største byene. For gårdeiere kunne det derfor gi stor gevinst å seksjonere en leiegård og selge seksjonene, sett i forhold til de regulerte leieinntektene. Det er derfor ikke gitt at loven skal bestå med samme innhold i dagens samfunn.

Forslagsstilleren mener det bør bli straffbart ikke å melde fra om kjøp av en eiendom som kommunen har forkjøpsrett til. Han mener at straffebestemmelser bør omfatte inndragning, bøter, fengselsstraff og foretaksstraff. Et lovforslag, mener han, bør også inneholde strafferegler for overtredelse av loven for øvrig.

Jeg har forståelse for forslagsstillers engasjement i saken, og jeg støtter fullt ut lovens formål om at de som

ønsker det, i størst mulig grad skal ha mulighet til å eie sin egen bolig. Men jeg tror altså ikke at løsningen ligger i å innføre straffesanksjoner i leiegårdsloven.

Det er selvsagt alvorlig hvis eiendomsaktører ikke følger bestemmelser som skal gjøre det lettere for folk å komme seg inn på boligmarkedet. Men – og det er veldig viktig å understreke – leiegårdsloven kan håndheves også i dag, uten straffebestemmelser. Det er opp til kommunen. Både kommune og leietakere kan ha sine rettigheter til forkjøpsrett i behold, selv om det er gått lang tid siden overdragelsen. Det siste ser vi eksempler på nå, ved at Oslo kommune har varslet at de vil benytte seg av forkjøpsretten for flere leiegårder som tidligere ikke har vært meldt inn.

Lover som pålegger noen plikter, må ikke nødvendigvis ha tilhørende straffebestemmelser dersom noen bryter loven. Straff er en veldig inngripende reaksjon, som bør være forbeholdt de mest alvorlige lovbruddene i vårt samfunn.

Det viktigste formålet med leiegårdsloven er å bidra til at folk kan eie sin egen bolig. Det er etter regjeringens syn verken nødvendig eller hensiktsmessig at politiet og domstolen skal få i oppgave å forfølge brudd på leiegårdsloven. Vi slutter oss derfor ikke til representantforslaget og er dermed enig med stortingsflertallet i saken.

Det er fremmet fire andre forslag fra mindretallet i komiteen. La meg gi en kort felles kommentar til disse.

I Kommunal- og moderniseringsdepartementet har det vært planlagt å sette i gang et utredningsarbeid knyttet til leiegårdsloven allerede før vi fikk medieoppslag om brudd på loven. Den er mer enn 40 år gammel. Bruk av forkjøpsretten innebærer en komplisert og ofte lang prosess. Jeg er derfor helt enig i at loven er moden for revisjon. Av den grunn mener jeg det heller ikke er behov for at Stortinget vedtar noe anmodningsvedtak om dette, fordi det er et arbeid som allerede er vedtatt igangsatt.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:25:13]: En rekke reportasjer i Dagens Næringsliv har vist at boligspekulanten Ivar Tollefsen har omgått bestemmelsene i leiegårdsloven og unnlatt å melde inn kjøp av leiegårder til Oslo kommune. Å omgå disse bestemmelsene kan gi stor økonomisk vinning på bekostning av leietakere med begrensede økonomiske ressurser.

Synes statsråden det er greit at boligspekulanter som Tollefsen skor seg godt økonomisk på manglende straffebestemmelse i lovverket? Nå har statsråden selv sagt at hun holder seg for god til å kommentere enkeltaktører, så da blir spørsmålet: Slår regjeringen ring om hushaiene?

Statsråd Monica Mæland [13:25:54]: Nei, det gjør vi ikke. Jeg blir faktisk veldig provosert når en stortingsrepresentant legger til grunn at man slår ring om boligspekulanter fordi man i denne sal ikke kommenterer enkeltsaker, lovbrudd, som det er opp til andre myndigheter å slå ned på. Jeg baserer meg ikke på medieoppslag. Dem kan vi ha mange av, og vi kan mene mye om dem.

Jeg mener det er alvorlig å bryte loven – jeg mener det er veldig alvorlig å bryte enhver lov. Det representanten Moxnes gir et inntrykk av, er at alle lover følges opp av sanksjoner, av straffebestemmelser. Slik er det ikke. Det er forskjell på å begå et lovbrudd og det å gjøre noe til en kriminell handling. Jeg mener at vi må tørre i denne sal å prioritere hva som er de mest alvorlige lovbruddene framfor andre. Sanksjonen i denne loven er god, i den forstand at forkjøpsretten til kommunen opprettholdes. Det er riset bak speilet, og det får de oppleve, de som omgår loven, eller bryter loven. Det er selvsagt ikke greit å bryte loven. Da er det veldig bra hvis man har en kommune som følger loven, og som følger den opp.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:26:58]: Det rødgrønne byrådet i Oslo kommune har nå tatt tak i sakene der meldeplikten er brutt, og vil kjøpe fem av leiegårdene der kjøp ikke er meldt inn til kommunen. I morgen behandles dette i bystyret i Oslo.

På hvilken måte har statsråden og Kommunaldepartementet bistått Oslo kommune i denne saken, slik at utfallene i disse sakene kan bli i tråd med lovverket?

Statsråd Monica Mæland [13:27:24]: Jeg tror ikke jeg forstår spørsmålet. Det er kommunen som håndhever forkjøpsretten. Jeg har selv vært lokalpolitiker, jeg har hatt mange saker om forkjøpsrett til behandling. Det er ikke noe man får hjelp eller bistand av departementet til å sette på dagsordenen. Det er noe man følger opp som kommune, det er kommunens ansvar å følge det opp. Man kan håndheve det hvis man ønsker det. Når Oslo kommune ønsker det, følger de det opp på den måten de skal, etter loven.

Willfred Nordlund (Sp) [13:28:00]: Det var interessant å høre statsrådens innlegg. Jeg merker meg at man mener man har vedtatt at det skal foretas en gjennomgang. Det er selvfølgelig regjeringens rett – og mulighet – å starte opp en utredning og en gjennomgang av eksisterende lover, men jeg skjønnte ikke hvorfor det skulle være problematisk at statsråden fikk en ekstra bestilling med seg i bagasjen, der Stortinget uttrykker ønske om å være med på den gjennomgangen.

Men det jeg egentlig lurer på, som statsråden ikke berørte i sitt innlegg, er at disse prosessene med forkjøpsrett kan ta lang tid. Statsråden kommenterte ikke

det som flere har påpekt i innstillingen, nemlig at man mener at gårdeier ikke skal kunne kaste ut leietakere mens forkjøpsprosessen pågår. Det kunne være nyttig om statsråden hadde noen tanker rundt den prosessen.

Statsråd Monica Mæland [13:29:00]: Det er slik at i min verden er det ikke nødvendig å slå inn åpne dører. Vi kan godt få en ekstrabestilling fra Stortinget, men en bestilling på noe vi allerede har vedtatt å gjøre, mener jeg rett og slett er en unødvendig bruk av ressursene. I 2017 sendte departementet en forespørsel til de fem største byene – dette er jo mest aktuelt i byområdene våre – for å spørre om hvordan loven ble praktisert. Det vet vi har vært noe ulikt. Vi fikk en del tilbakemeldinger på det, og basert på det har vi vurdert å gjøre en gjennomgang. Da er det spørsmålet representanten stiller, også en del av den vurderingen. Vi må gjøre en helhetlig gjennomgang av en lov som er laget i en annen tid, som fortsatt kan ha sider ved seg som er viktige og riktige, men som – noe i hvert fall alle tilbakemeldinger tyder på – håndheves i veldig ulik grad. Den kan være komplisert både å forstå og håndheve, og da må vi gjøre noe med det.

Karin Andersen (SV) [13:30:07]: Det er umulig å få tak på regjeringens syn på alvorlige lovbrudd i denne saken og konsekvenser av det – for dette handler om en sak der man potensielt kan ha milliongevinst av å bryte loven. Statsråden sier at man liksom skal skille mellom stort og smått. Det er litt vanskelig å skjønne at det skal være en liten sak når det er en milliongevinst. Da er det behov for å stille spørsmålet: Hvorfor er det slik at en sterk aktør som kan tjene millioner på å bryte en lov, ikke skal rammes av straffebestemmelser, mens f.eks. en person som har vært syk og i ubalanse og har gjort en liten feil hos Nav, skal kunne ende opp med både tilbakebetaling og straffesak?

Statsråd Monica Mæland [13:31:08]: Jeg tror jeg må være enda tydeligere, for det har kommet en rekke anklager om hva regjeringen mener og ikke mener, og hvem vi slår ring om. Jeg mener ikke at dette er en liten sak. Jeg mener ikke at dette ikke er alvorlig. Jeg mener det er veldig alvorlig.

Jeg tror jeg må minne representanten om at vi har haugevis av lover og regler – flere hundre til flere tusen – knyttet til barn, knyttet til helse, knyttet til en rekke forhold ved livet. De sanksjoneres ikke med straff, vi gjør det ikke kriminelt å begå lovbrudd. Det betyr ikke at vi ikke mener det er alvorlig, men vi må altså bestemme oss for hvilke regler som brytes som skal følges opp av politi og domstol. Det mener jeg man ikke skal her. Sanksjonen overfor dem som begår dette lovbruddet, og som tjener mye penger, er altså at kjøpet oppheves. Kjøp-

pet omgjøres, og kommunen kan gjøre forkjøpsretten gjeldende. Det mener jeg er et godt ris speilet, og det mener jeg det er opp til kommunene å følge opp i sin kommune. Jeg har som sagt hatt mange saker om forkjøpsrett på bordet i min tid som lokalpolitiker fordi vi håndhevet loven.

Bjørnar Moxnes (R) [13:32:28]: Det er ingen tvil om hva statsråden gjør, og hva regjeringen gjør. De slår ring rundt hushaiene i denne saken. De nekter å innføre sanksjoner ved brudd på loven. Det er åpenbart stor forskjell på hva som skjer hvis noen gjør noe feil med trygden sin, hva de kan oppleve av straffer, og hva styrt-rike milliardærer og bolighaier kan få hvis de bryter loven og fratrar folk muligheten til å få eie sin egen bolig, som er konsekvensen av disse lovbruddene. Da er det innestemme fra Høyre. Da er det å gå fram på gummi-såler. Da er det stor forståelse fra statsråden for at man ikke skal ha sanksjoner som virkelig kan føre til endringer for disse aktørene.

Jeg lurer på hvorfor statsråden er uenig med eget parti i Oslo, Oslo Høyre, som nå går inn for straff, økonomiske sanksjoner, for hushaiene ved brudd på loven om kommunal forkjøpsrett.

Statsråd Monica Mæland [13:33:33]: Jeg aksepterer ikke premissene i spørsmålet. Jeg aksepterer ikke å bli beskyldt for å slå ring rundt noen som bryter en lov. Jeg har sagt veldig tydelig, veldig mange ganger, at jeg ikke støtter opp om lovbrudd, ikke på noen måte. Men hvis representanten Moxnes nå har tenkt å straffesanksjonere alle lovbrudd i dette samfunnet, får man litt av en jobb å gjøre. Jeg mener at den viktigste sanksjonen vil være en kommune som håndhever loven, som følger opp, og i den grad man oppdager lovbrudd, omgjør man og opphever kjøpet og fremmer forkjøpsrett. Det er en veldig effektiv sanksjon. Derfor har vi heldigvis ikke sett mange saker av den typen det er vist til i denne saken, og som jeg altså ikke vet resultatet av.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Eirik Sivertsen (A) [13:34:30]: Det er lett i denne saken å være enige om at alle skal ha mulighet til å eie sin egen bolig, men det går noen skillelinjer når det gjelder viljen til å bruke virkemidler for å få det til. Det å eie sin egen bolig har vært viktig i norsk politikk. Det har vært særlig viktig etter annen verdenskrig og i gjenoppbyggingen av landet. Vi har brukt tunge virkemidler, bl.a. tunge økonomiske virkemidler, for å hjelpe dem som ønsker det, til å kunne eie. Det går på skattefradrag for renter, det går på lettere formuesbeskatning når man

eier egen bolig og har positiv formue, og det går også på å bruke Husbanken og andre virkemidler for å sette flere i stand til å eie.

Det er i denne tradisjonen at loven vi i dag har til behandling, føyer seg inn, for som statsråden sa, handler det om å hjelpe mennesker som ikke har vært i stand til å eie sin egen bolig, med å komme inn i boligmarkedet og ta del i de økonomiske fordelene vi som er så heldige å ha kommet oss inn på boligmarkedet, faktisk har. Det handler om å redusere forskjellene i samfunnet istedenfor å vedlikeholde dem eller øke dem, som noen argumenterer for at den praksisen vi har sett i Oslo, har bidratt til. Det er altså et spørsmål om omfordeling i samfunnet.

Jeg registrerer debatten som oppsto her om det er kritikkverdig å bryte en lov. Nei, jeg synes det er mye mer alvorlig enn kritikkverdig, det er veldig alvorlig å bryte en lov. Så er spørsmålet: Er det alvorlig nok til at det skal straffes – med bøter, med fengsel for dem som har personlig ansvar, eller med foretaksstraff? Jeg er villig til å vurdere alle tre, for jeg mener at dette er et alvorlig lovbrudd. Jeg er ikke nødvendigvis så opptatt av, selv om jeg synes det er alvorlig nok, at noen beriker seg. Problemet er hvem de beriker seg på bekostning av, og det er dem som har de dårligste forutsetningene, det er dem som ikke har hatt forutsetninger for å komme seg inn i et presset boligmarked. Og hvis man gjør det bevisst, er det riktig som statsråden sier: Hvis man blir oppdaget, blir kjøpet opphevet. Men det er hvis man blir oppdaget. Hvis man ikke blir det, er det ingen straff. Det er et godt argument, og det har en allmennpreventiv effekt.

Nettopp fordi dette er et spørsmål om vi skal øke eller redusere forskjellene i landet, har Arbeiderpartiet vært opptatt av å fremme flere forslag i saken. Vi har tatt til orde for straff fordi det har allmennpreventiv virkning, og fordi dette er et alvorlig lovbrudd. Vi har vært opptatt av å styrke kommunenes ansvar for å veilede dem som ønsker å kjøpe en bygård. Vi har vært opptatt av å modernisere loven, slik at det også når en leiegård inngår i en større portefølje, skal være mulig å benytte forkjøpsrett, og vi har vært opptatt av at Husbanken skal være et verktøy i dette.

Denne loven burde vært endret, og jeg imøteser å høre om statsråden har tenkt å komme til Stortinget med et forslag til ny lov.

Karin Andersen (SV) [13:37:45]: Regjeringspartienes argumenter er rett og slett ikke forståelige i denne saken når de først sier at de er opptatt av at flere skal eie sin egen bolig, og at man ønsker å spre makt gjennom det. Det er helt riktig at ikke alle lover sanksjoneres, men det er ikke det vi diskuterer nå. Vi diskuterer om det er rimelig at brudd på en lov som kan gi så stor

gevinst og så dramatisk konsekvens for en svak part, fremdeles skal være straffritt. Jeg registrerer at regjeringspartiene og Høyre mener at det er helt greit, og at det får liksom noen andre ordne opp med. Men dette får alvorlige konsekvenser, og det er dypt urimelig. Det er ikke snakk om å si at alle lover nødvendigvis skal ha sanksjoner. Vi snakker om denne loven og begrunnelsen i denne saken for at det ikke skal gis sanksjoner her, og jeg har ikke hørt statsråden gi én begrunnelse for det, bare en generell påpekning om at ikke alle lover har sanksjonsmuligheter, og at det er kritikkverdige. Men det holder ikke i slike saker som dette.

Det er veldig underlig at Fremskrittspartiet også, som skal være et slags lov-og-orden-parti, velger ikke å si noe i denne saken. Dette går ut over mennesker som ikke har sterke økonomiske muskler selv, og noen kan få en stor gevinst uten at det skal få noen konsekvenser hvis det ikke blir oppdaget. Da er det nærliggende å tenke: Jo, dette er en regjering for dem som eier, for dem som har, for dem som ser seg muligheter til å spekulere, og som vet at de går straffri. Det kan være slik at kjøpet oppheves – ja, det kan skje. Men det kan også hende at det ikke skjer, og da har man fått en stor gevinst. Det er slik med økonomisk kriminalitet at hvis man ikke går løs på gevinsten, får man aldri bekjempet det. Man får aldri bekjempet det, for det lønner seg, det lønner seg mange ganger, og man blir tatt for sjelden.

Det er viktig å få gjort dette nå, å få stoppet dette, slik at de leilighetene eller kompleksene heretter kan håndteres med forkjøpsrett, at de som bor der, får mulighet til å kjøpe sine egne leiligheter, og at det blir håndtert slik framover. Dette er deler av den viktige boligmassen som finnes i byene, og som trengs å bli tilgjengelig for dem som i dag leier, men som ønsker å bli eiere.

Bjørnar Moxnes (R) [13:41:20]: Vi får jo noen nyttige avklaringer i dag av hvorfor høyrepartiene velger å avvise sanksjoner ved brudd på leiegårdsloven. Det tydeligste argumentet jeg har hørt fra statsråden så langt, er at det ikke vil være hensiktsmessig at politiet og domstolene skal forfølge denne typen saker.

Det er klart: Det er jo ikke hensiktsmessig at noe sånt skjer for hushaiene. Det er ikke hensiktsmessig for folk som Ivar Tollefsen, som har over 36 000 leiligheter, og som sannsynligvis beriker seg på å omgå og bryte loven. Det er ikke hensiktsmessig for ham at dette kan sanksjoneres og føre til straff. Alle skjønner jo det. Men for dem som snytes for muligheten til å få eie sin egen bolig – det gjelder hundrevis, kanskje tusenvis av folk i Oslo, som ikke er blant dem som gjerne sponser Høyres valgkamp, men som tvert imot har dårlig råd – er det jo hensiktsmessig at disse lovbruddene kan sanksjoneres. Det har til og med Oslo Høyre skjønt, som altså støtter

Rødts forslag om å innføre sanksjoner ved brudd på leiegårdsloven.

Statsråden klarer ikke å svare på mitt spørsmål om hennes syn på at Oslo Høyre faktisk støtter Rødts forslag. Det er trolig fordi statsråden ikke har et godt svar på at regjeringen går mot et samlet ønske fra partiene i Oslo, som ser at loven ikke er god nok, og at man må innføre sanksjoner for å få en preventiv virkning på de økonomiske særinteressene, milliardærene, som beriker seg på å snyte folk for muligheten til å eie sin egen bolig.

Derimot hører vi statsråden komme med en utflukt, en dypt usaklig utflukt, om at ethvert brudd på enhver lov ikke kan føre til fengselsstraff. Det skjønner jo alle. Det er ikke det forslaget som ligger på bordet i Stortinget i dag. Det må også statsråden snart innse – lese sakspapirene, forstå hva forslaget dreier seg om, nemlig å sanksjonere brudd på leiegårdsloven, verken mer eller mindre.

Vi får bare registrere at det Høyre lander på i denne saken, utover utflukter og usakligheter, er å slå ring om disse milliardærene, framfor å støtte fornuftige forslag om å innføre sanksjoner for brudd på denne loven.

Mari Holm Lønseth (H) [13:44:33]: Jeg tror at Rødt, SV og Arbeiderpartiet i dag har våknet og argumenterer litt på autopilot. Det regjeringspartiene gjør, er nettopp å si at loven ikke er god nok som den er i dag. Vi ser at flere har store problemer med å praktisere loven, men i motsetning til opposisjonspartiene er vårt klareste mål at det skal være lettere for folk å kunne eie den boligen de har leid over lang tid. Derfor vil vi se på om det er behov for å gjøre noen endringer.

Men for de menneskene som i dag sitter og prøver å gjøre forkjøpsretten gjeldende, kan man stille spørsmålet: Hva er det som ville hjulpet dem? Hjelper det dem at noen av aktørene får en stor bot – ikke at de får et enkle regelverk å forholde seg til? Gjør det at det blir flere boliger som blir gjenstand for forkjøpsrett, at man har potensial for å få en stor bot? Mest sannsynlig gjør det ikke det. Det som ville hjulpet i denne saken, er at man får et klart og tydelig regelverk som er lettere for kommunene å praktisere og lettere for dem som har tenkt å gjøre forkjøpsretten gjeldende.

Det er også tydelig at SV, Arbeiderpartiet og Rødt i denne saken er mest opptatt av hvordan man skal straffe, ikke av å se helheten for de menneskene som i dag har lyst til å gjøre forkjøpsretten gjeldende. For Høyre er det helt klart: Vi vil sørge for at det blir lettere for folk å gjøre forkjøpsretten gjeldende, men da trenger man en helhetlig gjennomgang. Da er det for enkelt å ty til straff som løsningen på alle de utfordringene vi ser.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Bjørnar Moxnes (R) [13:46:26]: Skal man gråte eller le av Høyre, som later som om de bryr seg om leietakerne, som snytes for muligheten til å få kjøpe sin egen bolig ved at de nekter og sier nei til å innføre straffebestemmelser for milliardærene, som tjener seg rike på nettopp å snyte folk for denne muligheten? Det er helt utrolig å høre Høyre i denne salen i denne saken argumentere – eller prøve å argumentere – for sitt syn. De vet like godt som oss at hvis Stortinget vedtar Rødts representantforslag, er det regjeringen som må legge fram forslag om hvordan straffebestemmelsene skal være. Og når vi kommer dit, vil det nok være ulike syn på hva slags straff som er mest hensiktsmessig, men det er da opp til Stortinget å bestemme hvis regjeringen følger bestillingen fra Stortinget. Det er kjernen i vårt forslag – det burde snart Høyre få med seg.

Eirik Sivertsen (A) [13:47:42]: Vi argumenterer ikke på autopilot. Vi argumenterer ut fra et ønske om å ha kontroll med samfunnsutviklingen og et ønske om at boligmarkedet ikke skal være et fritt marked, men et velregulert marked, for i et fritt marked er det de sterkeste som alltid vinner fram.

Det er en grunn til at vi fikk alle disse lovene, som jeg sa i mitt forrige innlegg. Mange av de grepene vi tok, har nettopp bakgrunn i at det var spekulanter som skodde seg på folks nød og mangel på bolig. Det ønsker vi å komme ut av.

Jeg er glad for at representanten Holm Lønseth innrømmer at loven ikke er god nok, men jeg er uenig i konklusjonen om at straff ikke vil gjøre det enklere. Jeg vil argumentere tungt for at a) det er et alvorlig brudd hvis man bryter denne loven, og b) det har allmennpreventiv virkning at ikke bare transaksjonen oppheves og man taper fortjenesten, men at man også straffefølges, enten foretaket eller enkeltpersoner, og det vil bidra til at flere unnlater bevisst å omgå intensjonen i loven. Det vil gjøre det enklere for flere å kunne kjøpe den boligen de leier.

Høyre argumenterer med at, og det er påtakelig at det bare er Høyre som har ordet i saken og forsvarer dette, dette vil ikke gjøre det bedre. Det vi trenger, er en gjennomgang.

Vi har foreslått mye mer enn en gjennomgang. Jeg hører ingen forslag fra Høyre annet enn at de kategorisk avviser straff. Jeg hører ingen forslag om hvordan man skal gjøre det bedre annet enn å ha en gjennomgang.

Vi har foreslått å styrke kommunenes muligheter til å benytte forkjøpsretten. Vi har foreslått å gi Husbanken fullmakt, rammer og muligheter for å kunne støtte leieboerne når de skal kjøpe sine egne leiligheter. Det er Høyre imot. Det ønsker de ikke å støtte. Vi har sagt at loven må endres sånn at ved moderne transaksjoner der

en leiegård eller flere inngår i en større portefølje, må vi ha regler som gjør det klart hvordan leieboerne, som blir berørt, kan nå intensjonene med den loven som er i dag. Det er ingen støtte fra Høyre til det. Vi har foreslått å utvide tiden man har til rådighet for å organisere seg, for det kan være ganske krevende når det er så store beløp som står på spill for den enkelte – organisere seg for å overta og ta dette løftet. Det var det heller ingen støtte til.

Det eneste svaret vi får, er nei, de er imot straff, og så må de ha en gjennomgang. Vi får ikke en gang vite når man kommer til Stortinget med denne loven.

Jeg har hørt de to Høyre-representantene som har hatt ordet, argumentere med at denne loven er fra en annen tid. Ja, det var en annen tid da boligspekulantene utnyttet folk på det groveste. Denne loven er en arv fra den tiden da vi motarbeidet det, da vi ønsket å styrke den enkeltes mulighet til å ta del i fordelene ved å eie sin egen bolig. Vi har behov for denne loven også, for Høyres politikk har heller ikke endret seg på disse 40 årene.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidlegare i debatten og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [13:50:56]: Jeg har merket meg at Høyres representanter er imot straff for lovbrudd som gir stor økonomisk vinning, fordi det ikke virker og har ingen hensikt. Det er ganske oppsiktsvekkende fra et parti som også mener at de er for lov og orden. Det er et stort behov for å ha sanksjoner i nettopp slike saker, for det er allmennpreventivt og rettferdig. Det skal ikke lønne seg å bryte en lov og få en stor privat økonomisk gevinst. Men Høyre er svært raskt frampå med lovendringer som straffefølger vanskeligstilte mennesker som gjør en feil i sin omgang med det offentlige. Da er det veldig små summer som skal til før det får alvorlige konsekvenser for folk. Jeg merker meg det.

Jeg merker meg også at verken Venstre, Kristelig Folkeparti eller Fremskrittspartiet sier ett ord om den saken.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:52:14]: Jeg må også si at jeg er veldig overrasket over den vendingen denne debatten har tatt. Det er pussig at regjeringspartiene ikke skjønner det selv. Denne saken handler ikke bare om sanksjoner. Det er overhodet ikke klart for meg at Høyre ønsker at flest mulig skal eie sin egen bolig. Dette er et typisk eksempel på en sak som handler om Davids kamp mot Goliat.

Høyre støtter heller ikke våre andre forslag i denne saken. Vi mener at Husbanken bør være mye mer enn et boligsosialt virkemiddel. Vi vil gi Husbanken et større samfunnsoppdrag – regjeringspartiene sier nei. Vi vil at

beboerne skal gis mulighet til å kjøpe leiegården sin, også når den inngår i en større transaksjon, f.eks. som en del av et eiendomsselskap, og ikke bare selge leiegården – Høyre og resten av regjeringen sier nei. Vi vil at tidsfristen for vedtak om å benytte denne forkjøpsretten skal økes fra fire måneder til mellom seks og åtte måneder, fordi de som har forsøkt å gjøre det, har fortalt oss at de trenger mer tid – Høyre og resten av regjeringen sier nei. Vi har sagt at det er viktig at kommunene får en veilednings- og opplysningsplikt for å bli tydeligere på hva loven sier. Disse folkene har kommet til oss og sagt at de trenger mer hjelp. Det ønsker vi å gi dem, og det foreslår vi i dag – Høyre og resten av regjeringen sier nei.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:53:54]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i eigarseksjonslova mv. (korttidsutleie, skjerpa ervervsavgrensing og eigarskiftegebyr) (Innst. 215 L (2018–2019), jf. Prop. 36 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ynske frå kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det vert gjeve høve til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Mari Holm Lønseth (H) [13:54:40] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for samarbeidet i saken, som gjelder skjerping av ervervsbegrensningen i eierseksjonssameier, hjemmel til å kreve eierskiftegebyr og endringer i eierseksjonsloven og borettslagsloven om regulering av korttidsutleie.

For det første foreslår regjeringen å skjerpe ervervsbegrensningen. Det er heller ikke i dag mulig å kjøpe mer enn to boligseksjoner i samme sameie, men det har vist seg lett å omgå reglene gjennom indirekte kjøp. Derfor foreslår regjeringen nå å stramme inn, slik at vi sikrer at også indirekte kjøp av en seksjon blir omfattet av begrensningen. Det vil også bidra til at de som investerer i bolig, eventuelt må gjøre det i flere sameier. Slik sikrer vi at boligene i et sameie blir spredt på flere eiere, det blir et bedre bomiljø, og dessuten følger det opp regjeringsplattformens tiltak for å forhindre boligspekulasjon.

For det andre har regjeringen foreslått å innføre en ny hovedregel som regulerer antall døgn man kan drive

med korttidsutleie. Med korttidsutleie mener man utleie i under 30 døgn. Hovedregelen er 90 døgn per år i regjeringens forslag, men det kan fravikes av det enkelte sameie fra 60 til 120 døgn. For borettslag er det en utvidelse. Man går altså fra null dager i korttidsutleie til 30 døgn uten styrets godkjenning.

Opposisjonspartiene har ulike forslag som de vil redegjøre for selv.

Den norske boligmodellen er unik. 80 pst. av oss bor i en bolig vi eier selv. Det bidrar til å spre økonomisk makt, og det gir forutsigbarhet for den enkelte rundt egen boligsituasjon. Det at så mange av oss eier vår egen bolig, gjør også at vi i stor grad selv kan bestemme hvordan vi skal utnytte den. Høyre er grunnleggende skeptisk til å begrense den enkeltes eiendomsrett over egen bolig. Samtidig må vi erkjenne at mennesker som bor i sameier, heller ikke lever i et vakuum. Her er det snakk om mennesker som bor tett, og min utnyttelse av egen bolig kan fort gå utover andre. Derfor har man også andre regler for hvordan man kan utnytte sin egen eierseksjonsdel eller borettslagsandel.

Reglene som gjelder for korttidsutleie, har fram til i dag framstått uklare. Med forslaget fra regjeringen blir de klarere, samtidig som man åpner for delingsøkonomien. Mulighetene som delingsøkonomien gir oss, er positive. Det gjør at man kan spe på egen inntekt om man er på ferie, og man får en bedre ressursutnyttelse av boligmassen. Privat utleie bidrar også til å ta av toppene hos hotellnæringen, og det gjør at turismen kan blomstre i hele landet – for å nevne noe.

I utgangspunktet er heller ikke korttidsutleie i seg selv et problem. Og for de aller fleste vil ikke de nye reglene oppleves som problematiske, om man skal tro statistikken fra f.eks. selskapet Airbnb. Det er den hyppige, til dels profesjonelle korttidsutleien som for noen oppleves utrygg, som er problematisk, og som man med dette forslaget vil komme til livs. Derfor er det også helt nødvendig at man finner en balanse mellom hvor mye man kan benytte seg av de godene delingsøkonomien gir, og samtidig sikre at den enkelte får et godt bomiljø og det enkelte sameie har fleksibilitet til å gjøre lokale tilpasninger. Jeg er også glad for at man foreslår et regelverk som er likt for hele landet, som sikrer lik praksis og like konkurransevilkår. Høyre mener at dette lovforslaget har funnet en balanse som er bra, både for den enkelte og for dem som benytter seg av delingsøkonomien.

Det er ikke nytt for meg at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at boligmarkedet må reguleres mye mer enn det gjør i dag. Det viser de nok engang med denne saken, hvor de ikke vil gi tilstrekkelig fleksibilitet til å gjøre lokale tilpasninger og også unødvendig begrenser muligheten til å benytte seg av korttidsutleie. Dette handler om å finne en balanse,

og jeg mener at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV innskrenker eiendomsretten mye mer enn nødvendig.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:59:25]: I 2014 slo Jan Bøhler alarm om økende grad av framleie av leiligheter i sameier i Oslo. Dagsavisen skrev om eiendomselskaper som på Vestli og Stovner i Oslo kjøpte familieleiligheter, bygde dem om til små hybelhus som ble leid ut til arbeidsinnvandrere. Opptil 16 personer leide i ombygde familieleiligheter. Fem år har gått. Situasjonen har bare blitt verre.

Boliger er til for å bo i – ikke å investere i. Boligspesulantene tjener seg søkkrike. Flere og flere opplever utstrakt utleie av leiligheter i bygården der de bor. Vi vil innføre ulike former for eierskapsbegrensninger som motvirker hyblifisering og boligspesulasjon. Vi ønsker at sameiene skal kunne stanse hyblifiseringen og oppløsningen av bomiljø. Bråk, manglende bidrag på dugnad og generelt forfall av bomiljø rundt utleie er et økende problem i byene våre. Slik vil i alle fall ikke vi ha det. Vi ønsker gode, trygge nabolag, der folk kjenner hverandre, tar vare på uteområdene i fellesskap, hilser om morgenen og kan ta inn avisen for hverandre når man er på reise.

Vi foreslår at de som eier en leilighet, skal kunne leie den ut i inntil 60 dager, eventuelt 90, om styret i sameiet er enig. Vi foreslår å begrense muligheten for utleie til to husstander i en og samme leilighet. Vi vil ikke ha tilstander der 16 personer bor i en ombygd familieleilighet. I tillegg foreslår vi å gjeninnføre leiers kjøperett til bolig og eiendom som skal seksjoneres, med en prisreduksjon.

I mai 2017 vedtok Stortinget at regjeringen skulle komme med forslag for å begrense hyblifisering. Nå, snart to år senere, har ikke regjeringen kommet med noen slike forslag. Vi begynner å bli utålmodige. Hvor blir forslagene av?

Med dette tar jeg opp Arbeiderpartiet og SVs forslag.

Presidenten: Representanten Siri Gåsemyr Staalesen har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [14:02:09]: I forbindelse med Stortingets behandling av ny eierseksjonslov våren 2017 ble det gjort noen anmodningsvedtak som regjeringen med Prop. 36 L for 2018–2019 nå følger opp. Temaet var lovgivning for korttidsutleie og å sikre at Stortingets intensjon med en ervervsavgrensning ble fulgt opp. Hovedformålet med proposisjonen er derfor å hindre at profesjonelle aktører driver leilighetshotell i eierseksjonssameier.

Å drive utleie bør i utgangspunktet være helt greit, men vi har også hørt om eksempler på utleie som oppfattes som svært intens, på grensen til hotellvirksomhet.

Slik utleie kan gi et utrygt bomiljø og stor slitasje i sameiet. Målet er å begrense de negative konsekvensene korttidsutleie kan føre med seg, uten å avskjære de mulighetene som også ligger i korttidsutleie.

Det foreslås at korttidsutleie skal forstås som utleie av hele boligen i opptil 30 dager. I definisjonen av hva som anses som korttidsutleie, har komiteen presisert at dager skal forstås som døgn.

Regjeringen foreslår at hovedregelen skal være 90 dager korttidsutleie per år i eierseksjoner, men at det vil være adgang til å fravike dette ved at sameiet velger en annen grense i sine vedtekter. På den måten gir vi noe handlingsrom for det enkelte sameie. Et eventuelt unntak må vedtas på årsmøtet med to tredjedels flertall.

Det foreslås en øvre grense på 120 dager og en nedre grense på 60 dager. Dette støttes av flere av høringsinstansene, inkludert Huseiernes Landsforbund med sine 225 000 medlemmer.

Jeg konstaterer at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker at hovedregelen skal være 60 dager. Fremskrittspartiet mener det er viktig å legge makten der den hører hjemme, altså hos et flertall av eierne selv, og har et ønske om ikke å innskrenke handlefriheten for mye.

I kjølvannet av delingsøkonomi ser vi stadig nye næringer, og vi er vitne til innovasjon, konkurranse og bedre ressursbruk. Nye ideer og nye muligheter må ikke bare ses på som en ulempe, det må også ses på som det det kan være, nemlig en mulighet.

Det foreslås en utvidelse av adgangen til å drive korttidsutleie i borettslagsleiligheter. Eierne av borettslagsleiligheter vil kunne drive opptil 30 dager korttidsutleie av egen bolig uten samtykke fra styret.

Med denne lovendringen vil det fortsatt være mulig å drive med en kombinasjon av langtids- og korttidsutleie, uten at det er fritt frem.

Opposisjonen etterlyser tiltak mot hyblifisering. Dette er et punkt i regjeringens politiske plattform. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har gjennomført innspillmøter med flere aktører for å lære om konsekvenser og omfang. Mye tyder på at dette ikke er et stort problem, men kan oppfattes som krevende for bomiljøer de få stedene dette skjer. Uklare regler gjør at det nå pågår et lovarbeid i regjeringen.

I denne saken, som i de aller fleste andre saker, har det å veie ulike hensyn opp mot hverandre vært krevende. Fremskrittspartiet har etter møter med ulike som har ulike syn på saken, landet på at lovforslaget slik det blir vedtatt i dag, balanserer godt de ulike synene som har fremkommet i våre møter.

Willfred Nordlund (Sp) [14:06:17]: Senterpartiet mener at en bolig i hovedsak skal brukes til å bo i. Å dri-

ve utleie vil i utgangspunktet være innenfor det som defineres som boligformål, men dersom utleien blir for intens, kan det få karakter av å være mer eller mindre hotellvirksomhet. Det opplever man at man mange steder er på grensen til, og noen steder oppleves det som om man kanskje også har krysset den linjen. Det er i hvert fall tilbakemeldingen som vi har fått.

Sånn intens utleie kan bidra til utrygt bomiljø, og ikke minst kan det skape større slitasje. Det å bo trygt er et mål. I tillegg kan man mange steder oppleve at det skaper utfordringer for dem som ønsker å bo fast i et samfunn hvor langtidsleie vil være naturlig, men hvor tilgangen til leieboliger er knapp.

Saken i dag dreier seg om å begrense de negative konsekvensene korttidsutleie kan føre med seg. Vi er enig i regjeringens intensjon om å regulere adgangen til korttidsutleie, men ønsker ikke å gå så langt som regjeringspartiene. Det er altså hvor grensen skal gå, det er uenighet om, ikke hvorvidt markedet skal reguleres eller ikke, som man kunne få inntrykk av i representanten Holm Lønseths innlegg.

I definisjonen av hva som anses som korttidsleie, mener Senterpartiet, i likhet med resten av komiteen, at dager må forstås som døgn, noe annet vil være svært u hensiktsmessig og vil kunne skape mange diskusjoner.

Vi har merket oss at regjeringens forslag til korttidsutleie skal defineres som under 30 dager, og forslaget om at det ikke skal være lov med korttidsutleie av bolig mer enn 90 dager i løpet av ett år, dersom annet ikke fastsettes i vedtekter. Det er en diskusjon om hvor grensen skal gå. Regjeringens forslag er at det skal være en øvre grense på 120 dager og en nedre grense på 60 dager, altså en regulering av markedet.

Senterpartiet mener at det blir for omfattende og betydelig over det som er rapportert å være gjennomsnittlig i dag. Det oppleves derfor som en unødvendig åpning og for stor fleksibilitet, som kan skape ubalanse i enkelte områder. Vi mener derfor, i likhet med flere høringsinstanser, at maksimalt 60 dager i korttidsutleie per år i eierseksjoner er tilstrekkelig. Vi mener videre at korttidsutleie bør forstås som utleie av hele boliger i opptil 14 dager. Det skyldes at det fortsatt vil være begrensende overfor intensiv utleie til kortere turistopphold, samtidig som det ikke er for regulerende for den delen av utleiemarkedet som er viktig for utleie til eksempelvis innleide ansatte eller private som behøver en midlertidig bolig for kortere eller lengre opphold. Da er det også mulighet for å inngå ordinære leiekontrakter.

Vi understreket i vårt forslag også å gi mulighet for å fravike hovedregelen ved at sameiet fastsetter andre grenser i vedtektene. Som følge av de nevnte forhold antas det rimelig å fastsette grense på 90 dager innenfor spennet fra 60 til 90 dersom to tredjedeler av årsmøtet

vedtar det. Men 60 dager er vårt utgangspunkt, i likhet med en rekke av høringsuttalelsene. Formålet er å gi en tilstrekkelig fleksibilitet for det enkelte sameie samtidig som man ivaretar behovet for å begrense korttidsutleie.

Vi er videre positive til utleie av deler av boligene, kostnadsfritt utlån eller utlån av fritidsboliger i sameier der alle bruksenheterne brukt som fritidsboliger, ikke er omfattet av begrensninger. Det har man faktisk flere steder i Norge i dag.

Jeg understreker at vi har registrert at det er en bekymring for at grense for gebyr ved eierskifte tilsvarende fire ganger rettsgebyret raskt skal etableres som en standard som regjeringspartiene legger til grunn og ønsker å åpne for. Senterpartiet mener at dette er helt unødvendige gebyr selv om man mange plasser velger å kreve det inn, og at en sånn lovhjemmel raskt vil etablere gebyrsatsen på fire ganger rettsgebyret som en standard som selger pålegges. Det er en unødvendig kostnad som ikke bidrar til noen forbedring av boligmarkedet, heller tvert imot.

Med det tar jeg opp Senterpartiets forslag og understreker at vi kommer til å stemme imot forslaget til ny § 63 a om eierskiftegebyr.

Presidenten: Då har representanten Willfred Nordlund fremja det forslaget han viste til.

Karin Andersen (SV) [14:10:52] (komiteens leder): Det er bra at vi nå får på plass strengere reguleringer for erverv i boligsameier, og at vi får på plass regler for å regulere korttidsutleie og grensene for hva man skal orke å leve med i sitt nære nabolag – og ikke bare nabolag, men i den oppgangen man bor i. Så jeg er glad for at det kommer et lovforslag. Det har også Stortinget pålagt regjeringen å komme med.

Til de konkrete forslagene som regjeringen har fremmet, mener SV at når det gjelder korttidsutleie, altså Airbnb, det som nærmest er hoteldrift i leiligheter, går regjeringens forslag for langt. Antall dager i snitt blant dem som leier ut i dag, er langt lavere enn det regjeringen foreslår. For eksempel mener NBBL, som organiserer mange av dem som bor i blokker og bor tett, at det er grunn til å stramme inn fra regjeringens forslag om å ha en grense på maksimalt 90 dager, til at man kan ha en grense på 60 dager, og at man kan gå opp til 90 dager etter sameiebehandling. Det slutter SV seg til.

Da vi behandlet eierseksjonsloven sist, hadde vi flere på høring som bodde på steder der det var veldig mye korttidsutleie. Og det var ganske alvorlige beretninger som kom, fra mennesker som opplevde at det var en stor belastning på nærmiljøet, at det var mye bråk og uro, og også at det var en stor belastning på fellesarealene fordi det ikke var noen som tok ansvar for fellesskapet der. I tillegg til det var det en del påkjenninger på infrastrukt

turen i bygningene fordi de ikke var dimensjonert for den type bruk.

Derfor mener vi at det er bra med regulering, men at det regjeringen foreslår, er mer romslig enn det som er nødvendig, og en større belastning for dem som faktisk bor der og skal bruke dette til bolig. Det er absolutt en åpning for dem som ønsker å bruke denne typen delingsøkonomi. Men det er ikke bare delingsøkonomi, her drives det også ren hotelldrift, i seksjoner og deler som kjøpes opp for å drives sånn, og det mener vi må stoppes. Boliger som er bygd som boliger, skal brukes som boliger. Skal man drive næring og Airbnb som ren næringsdrift, får man gjøre det i arealer som er regulert til det formålet.

Så ønsker vi å gjeninnføre reglene for leiers forkjøpsrett i boliger der eiendommen skal seksjoneres. Det er veldig viktig for å sikre trygghet, og for å sikre at flere har mulighet til å kjøpe den boligen de har bodd i og leid lenge. Og her ser vi igjen at regjeringspartiene snakker om eierlinja og om at det er bra, men ikke fjerner regler som gir rettigheter til dem som leier, til å kunne ha forkjøpsrett. Hvis en slik forkjøpsrett skal være reell, må den også gi et prisavslag, slik loven var før. Dette er ikke et kjøp som finner sted i en vanlig forhandlings-situasjon. Seksjonen er beheftet med en leierett som også utgjør et verdiminus. Dette er veldig ofte grupper som i dag ikke nyter de samme fordelene som dem som eier en bolig, og som i dag ofte har en usikker bosituasjon. Å fjerne rettigheten til prisreduksjon og kjøpsrett er å svekke eierlinja og botrygghet for dem som leier. Derfor foreslår vi at dette må på plass igjen i loven.

Så til slutt til dette med hyblifisering, der regjeringen ikke har kommet med noen ting. Der foreslår vi at det må lages regler som gjør at man i hvert fall kan sette en bom for dette når det belaster fellesskapets felles installasjoner, for hvis alle gjorde det samme, ville dette rett og slett ikke gå. Det er ikke en veldig innstrammende regel, men det er i hvert fall et første steg som man burde kunne være enig om nå, for å få strammet inn på dette. Det er mulig volumet av dette ikke er veldig stort, men der det forekommer, er det et svært stort problem.

Jeg fremmer til slutt forslag nr. 4, fra SV.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har teke opp det forslaget ho viste til.

Torhild Bransdal (KrF) [14:16:24]: Jeg er glad for at disse lovendringene bidrar til å rydde opp i kjørereglerne for korttidsutleie av boligseksjoner. Som kjent har det blitt svært så populært de siste årene. Vi er ikke imot Airbnb, men vi er for ordnede rammer, slik at folk ikke opplever at det de trodde de flyttet inn i som et boligkompleks, etter en stund utvikler seg til å bli et leilig-

hetshotell. Det går an å forstå frustrasjonen over det. Det endrer boligmiljøet og bomiljøet drastisk.

Med denne lovendringen begrenses utleie av boligen til maksimalt 30 døgn og – som hovedregel – maksimalt 90 dager per år. Da sikres det primære formålet, nemlig bolig. Men boligeier får mulighet til å ha en inntjening på korttidsutleie, f.eks. når vedkommende selv er på ferie eller er bortreist av andre grunner. Den gode sannheten om at min frihet begrenses av møtet med din frihet – kort sagt, solidaritetsprinsippet – kommer her til anvendelse og gjør at det ikke er fritt fram for ubegrenset korttidsutleie.

Proposisjonen adresserer også fenomenet hyblifisering, som er at en boligseksjon deles opp i flere hybler og leies ut til firma eller andre med kortvarig behov for løsj. Regjeringen arbeider videre med dette, også i forbindelse med revisjon av plan- og bygningsloven.

Statsråd Monica Mæland [14:18:20]: Den 7. desember i fjor la regjeringen fram forslag til endringer i eierseksjonsloven som tar sikte på å hindre at profesjonelle aktører driver «leilighetshotell» i boligsameier. Forslaget bygger på et høringsnotat som Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte ut i fjor vår, og høringsinstansenes svar på dette.

La meg gå gjennom begrunnelsen for hvert enkelt forslag:

Eierseksjonsloven har i dag en regel som, med noen unntak, forbyr noen å kjøpe flere enn to boliger i ett og samme sameie. Det har vist seg at det er lett å gå klar av dagens forbud ved «indirekte kjøp», f.eks. ved å etablere ett eller flere selskaper som står for kjøpene.

Regjeringen foreslår nå å utvide regelen, slik at den forbyr indirekte kjøp, og vi mener dette forslaget vil kunne bidra til bedre bomiljøer i sameiene. Jeg er glad for å se at det er enighet også i komiteen knyttet til behovet for å innskjerpe regelen.

Jeg er også glad for at det er enighet om behovet for å regulere korttidsutleie, som er det andre forslaget regjeringen kommer med i denne proposisjonen. Det er mye bra med delingsøkonomien, men det er for delingsøkonomien generelt – og for korttidsutleie av boliger spesielt – også viktig å få det i mer ordnede former.

Formålet med forslaget er å sørge for å kunne bruke de fordelene delingsøkonomien gir oss, samtidig som det ikke skal gå på bekostning av trygge bomiljøer. Forslaget sørger for, slik jeg ser det, å sikre de positive effektene av delingsøkonomien i Norge ved at privatpersoner fortsatt kan leie ut sin primærbolig over kortere perioder. Samtidig begrenser den foreslåtte regelen de negative konsekvensene av korttidsutleie for bomiljøene. Mange boligeiere har opplevd et svært belastende

bomiljø fordi en nabo i realiteten driver korttidsutleie på permanent basis.

Jeg registrerer samtidig at opposisjonen går inn for en strengere regulering enn det vi har foreslått. Jeg mener imidlertid at 60 døgn årlig er en for streng regulering. Jeg presiserer at eierseksjonslovens alminnelige regel om at bruken av en bolig ikke skal være til skade eller ulempe for andre brukere av eiendommen, gjelder uavhengig av disse 90 døgnene. Styret vil derfor kunne sanksjonere sjenerende utleie lenge før taket på 90 døgn nås. Sameiene kan dessuten ifølge forslaget selv fastsette en høyere eller lavere grense enn 90 døgn innenfor intervallet 60–120 døgn. Det gjør det mulig å tilpasse regelen, slik at den ivaretar det enkelte sameiets behov og gir fleksibilitet.

Regelen skal ikke gjelde ved utlån uten betaling og begrenser ikke muligheten en seksjonseier har til å låne ut boligen til familie og venner. Siden regelen ikke skal gjelde for utleie av deler av boligen, er det fortsatt mulig å leie ut f.eks. ett rom mens man selv bor i boligen. Taket på 90 døgn vil naturligvis heller ikke gjelde for fritidsboliger.

Det tredje forslaget handler om å gjøre endringer i borettslagsloven. Vi får jevnlig tilbakemeldinger om at publikum opplever det som veldig strengt at eieren av en borettslagsleilighet ikke kan låne eller leie ut boligen sin for en uke eller to, uten på forhånd å måtte søke styret om samtykke. Derfor foreslår vi å åpne for 30 døgn korttidsutleie i borettslag, slik at også beboere i borettslag får en inngang til delingsøkonomien. Jeg er glad for å se at det også er enighet om dette i komiteen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [14:22:23]: Under høringen i Stortinget mente flere av høringsinstansene at en grense på 60 dagers korttidsutleie i løpet av ett år gir en god balanse mellom bomiljø og mulighet for korttidsutleie. NBBL pekte på at å lovfeste en grense på 90 dager ville være en utvidelse av tilgangen til å drive korttidsutleie sammenlignet med dagens situasjon.

Er statsråden enig i dette, og hvis ikke, hvorfor?

Statsråd Monica Mæland [14:22:52]: Jeg har i og for seg akkurat redegjort for hvorfor vi har landet på noe annet, og også redegjort for at det er fleksibilitet i systemet for at styrene kan vedta strengere eller videre adgang til regulering. Det er ikke noen fasit med to streker under. Vi prøver å løse et problem som er der for ganske få, heldigvis. De aller fleste steder i landet er ikke dette noe problem, men der det er et problem, ønsker vi altså å stramme inn.

Samtidig ønsker vi å ivareta det som er positivt med delingsøkonomien, det som er viktig, nemlig at vi har

respekt for den private eiendomsretten, at folk kan ha fleksibilitet, og at vi utnytter kapasitet. Dette er det vi har landet på. Regler er ikke hugget i stein; de kan endres hvis det skulle vise seg at adgangen her er for vid, men det tror jeg altså ikke.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [14:23:42]: I mai 2017 vedtok Stortinget at regjeringen skulle komme med forslag for å begrense hyblifisering. Nå, snart to år senere, har ikke regjeringen kommet med noen slike forslag. Hvorfor er ikke Stortingets vedtak fulgt opp med forslag om å begrense hyblifisering, og når kan Stortinget forvente at disse forslagene kommer?

Statsråd Monica Mæland [14:24:05]: Jeg er enig i at dette har tatt tid. Det er både fordi vi har mye å gjøre, og fordi det krever mer enn endring i eierseksjonsloven – det krever også endring i plan- og bygningsloven, og det er et omfattende arbeid. Jeg kan love at Stortinget snart vil bli forelagt forslag for å hindre hyblifisering. Vi er helt enig i formålet. Det har tatt noe tid, men vi skal snart komme med en sak.

Willfred Nordlund (Sp) [14:24:45]: Det har vært en diskusjon om det såkalte eierskiftegebyret som man ønsket å åpne for at man skal kreve inn. Nå er som kjent Senterpartiet svært skeptisk til dette, i likhet med flere av høringspartene i denne saken. Grunnen til det er at det gebyret man snakker om, skal dekke avregning av felleskostnader, man skal føre ny eier inn i datasystemet, og så skal man sette opp elektronisk betaling. Med fire ganger rettsgebyret pluss moms, som jeg regner med statsråden ser som ny inntekt, snakker vi om en gebyrsats på 4 520 kr, som de aller fleste vil anta kommer til å bli satt som en standardsats. Det tilsier at en forvalter med 1 000 kr i timen skal arbeide med dette i en halv dag. Det kan være vanskelig å se at de få tingene som skal gjøres, skal kreve en sånn sats. Ser ikke statsråden at dette nå kommer til å bli den nye fastsatte standarden og et nytt lukrativt område for forretningsførere å kreve inntekter fra på bekostning av dem som skal selge bolig?

Statsråd Monica Mæland [14:25:44]: Jeg oppfatter at det vi her gjør, er å tydeliggjøre en hjemmel. Dette er ikke et nytt gebyr, det er et gebyr som kreves inn i dag, men hvor hjemmel tydeliggjøres, og hvor vi setter en maksgrense. Det er mange som har betalt mer enn dette gebyret i dag. Så jeg mener at dette er en forenkling og en forbedring for boligkjøpere.

Willfred Nordlund (Sp) [14:26:04]: Jeg takker for svaret. Jeg er nok av den formening at dette ikke kommer til å medføre en forenkling og en bedring. Det at man ønsker å fastsette hjemmel er jo greit, men man

kunne lagt seg på en betydelig lavere sum enn det statsråden og regjeringen legger opp til i forslaget sitt. Det er altså 4 500 kr pluss moms for å gjøre så enkle grep som å føre ny eier inn i et datasystem, sette opp en elektronisk betaling og gjøre avregning av felleskostnader. Det er i hvert fall godt betalt.

Men det jeg lurer på, er: Hva slags grep er det egentlig man ser for seg å ta på Svalbard? Det har departementet berørt i sin omtale av hyblifisering i proposisjonen, som bl.a. lokalstyret har påpekt er en utfordring som man ser?

Statsråd Monica Mæland [14:26:49]: Jeg oppfatter at det vi gjør, er å forenkle og forbedre denne hjemmen. Dette er en maksimumsgrense. Vi sier ikke at gebyret skal være akkurat dette, dette er en maksimumsgrense. Og det er av hensyn til forbrukerne.

Når det gjelder hyblifisering, må jeg få komme tilbake til det i den saken vi har varslet, som har tatt litt for lang tid, og jeg skjønner utålmodigheten, men vi skal komme tilbake til saken.

Karin Andersen (SV) [14:27:23]: Statsråden var så vidt inne på hva endringene for å begrense hyblifisering skal kunne være. Der vil det etter SVs syn være behov for endringer i plan- og bygningsloven – og ikke minst i eierseksjonsloven – for å komme dette til livs. Det er kanskje der det, om mulig, er enda mer belastende for naboer enn utleie à la hotell, for her er det snakk om svært mange mennesker og belastninger på fellesanleggene som er helt utenfor det som de er dimensjonert for. Spørsmålet mitt til statsråden er om hun er enig i at det er behov for flere endringer i flere lover. Tidligere har regjeringen signalisert at alt dette kan ordnes gjennom plan- og bygningsloven, og det tror ikke SV er tilstrekkelig.

Statsråd Monica Mæland [14:28:26]: Som sagt: Jeg skal komme tilbake til det arbeidet vi gjør og forslag til endringer, men nettopp fordi det handler om å se på flere lover og regler, har dette tatt noe tid. Hyblifisering er ikke én ting, hyblifisering kan være veldig mye. Det er jo det som gjør det litt krevende. Når man som lokalpolitiker f.eks. bygger et hus, regulerer et hus, kan det bo én person i et hus og det kan bo ti personer i et hus. Man kan ha små familier, og man kan ha store familier – og man kan leie ut til venner og bekjente. Dette er ganske vanskelig materie, men det er et stort problem noen steder, og det må vi prøve å håndheve på en bedre måte enn det vi har gjort, og det skal vi altså komme tilbake til.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Karin Andersen (SV) [14:29:25]: Jeg beklager, men det var statsrådens svar nå som jeg syntes var uklart. Det høres ut som om statsråden tror at hyblifisering handler om at noen har store familier eller ikke. Det er ikke det det handler om i det hele tatt. Dette handler om at man deler opp en bolig, som er én seksjon eller én bolig, til svært mange hybler som man så leier ut. Jeg ser statsråden rister på hodet, men det hun sa i et svar til meg nå nettopp, var at det kunne handle om det. Da snakker hun vel mer om regulering av eneboliger. Jeg vet ikke hva hun egentlig mente, men dette handler om seksjoner eller borettslagsleiligheter, som er vanskeligere å få gjort disse tingene med fordi de er mer regulert. Dette handler om profesjonell utleie stort sett, der man deler opp leiligheter og leier dem ut til enkeltpersoner som ikke er del av samme familie, og som ofte har korttids leiekontrakter og svært lite ansvar for det bomiljøet som blir skapt på de stedene der dette foregår. Det er derfor det haster med å få gjort dette. Det var grunnen til at jeg mente det var behov for å rydde opp i akkurat det.

Morten Wold hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Monica Mæland [14:31:01]: Jeg beklager hvis jeg utydeliggjorde debatten. Poenget er at det ikke er bare der man deler opp en seksjon og lager flere boenheter, man har hyblifisering. Man har også hyblifisering hvis nabohuset bebos av ti studenter. Men forskjellen på at det bor ti studenter eller en familie på ti, er ikke alltid like tydelig, og det er derfor jeg sier at det krever en gjennomgang. Det er ikke alt man kan regulere gjennom arealpolitikken og plan- og bygningsloven, for dette er en ganske stor problemstilling som har flere sider. Mitt poeng var ikke å forvanske debatten, men å forklare at det kan være ganske komplisert å regulere hvem og hvor mange som kan bo i ulike enheter.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [14:31:49]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i sjølova (tilgang til opplysninger i Folkeregisteret) (Innst. 191 L (2018–2019), jf. Prop. 38 L (2018–2019))

Margunn Ebbesen (H) [14:32:18] (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for et godt samarbeid, og det er en enstemmig komité som støtter proposisjonen fra regjeringen om å gjøre endringer i sjøloven av 24. juni 1994.

Med dette vedtaket endres loven slik at Sjøfartsdirektoratet får hjemmel i lov til fremdeles å kunne hente opplysninger fra folkeregisteret uten hinder av taushetsplikt når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter sjøloven.

Sjøfartsdirektoratet har tidligere hatt tillatelse fra Skattedirektoratet til å hente ut opplysninger med hjemmel i folkeregisterloven av 16. januar 1970. Da folkeregisterloven ble endret i 2016, ble det ikke tatt med at Sjøfartsdirektoratet fortsatt skulle ha tilgang til folkeregisteropplysninger.

Etter folkeregisterloven av 2016 § 10-2 er det krav om at hjemmel for utlevering av opplysninger fra folke-registeret som er omfattet av taushetsplikt, må stå i regelverket som gjelder de ulike saksområdene. Skal Sjøfartsdirektoratet fremdeles ha tilgang til dette, må hjemmelen derfor stå i sjøloven.

Denne foreslåtte lovendringen viderefører dermed rettstilstanden etter folkeregisterloven av 1970 og er en tilpasning i tråd med den nye folkeregisterloven av 9. desember 2016 nr. 88.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [14:33:46]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i EØS-vareloven (behandling av klager på avgjørelser om akkreditering) (Innst. 198 L (2018–2019), jf. Prop. 37 L (2018–2019))

Margunn Ebbesen (H) [14:34:11] (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for samarbeidet også i denne saken, som gjør at det i dag er en enstemmig komité som støtter regjeringens forslag til endringer i EØS-vareloven, som gjelder behandling av klager på avgjørelser om akkreditering.

Endringsforslaget medfører at klageorganet ikke har vedtakskompetanse, men gir sin anbefaling til Norsk akkreditering, som avgjør om klagen skal tas til følge. Det gjøres med dette unntak fra forvaltningsloven § 34 og klageorganets kompetanse. Etter forvaltningsloven § 34 skal klageorganet foreta en fullstendig ny prøving av enkeltvedtaket. Endringen i denne proposisjonen innebærer at enkeltvedtak om akkreditering ikke fullt ut kan prøves i klageomgangen, men at klageorganet gir en rådgivende uttalelse, og at endelig vedtak i klagesaken treffes av Norsk akkreditering.

Hensikten med endringsforslagene gitt i denne proposisjonen er å sørge for at Norsk akkrediterings klageordning tilfredsstiller de krav som følger av den internasjonale standarden for akkreditering.

Akkreditering er en formell anerkjennelse av at virksomhetens kvalitetssystemer og kompetanse er i samsvar med nasjonale og/eller internasjonale krav. Akkrediterte virksomheter kan teste og godkjenne at produkter og tjenester følger gjeldende regelverk. Akkreditering er en internasjonal ordning og benyttes som et verktøy for å fremme handel med varer og tjenester over landegrensene. For norske bedrifter betyr akkreditering enklere tilgang til eksportmarkedene gjennom at produktkrav kan oppfylles i Norge og være gyldige i store deler av verden.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [14:36:18]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik, Geir Pollestad og Willfred Nordlund om en stortingsmelding om nasjonalt eierskap i strategisk viktige bedrifter, infrastruktur og teknologier (Innst. 201 S (2018–2019), jf. Dokument 8:56 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Steinar Reiten (KrF) [14:37:14] (ordfører for saken): I representantforslaget som vi har til behandling, blir regjeringen bedt om å utarbeide en stortingsmelding om hvordan Norge kan sikre nasjonalt eierskap i strategisk viktige bedrifter, infrastruktur og teknologier. Forslagsstillerne minner samtidig om hvordan framsynte stortingspolitikere, med Johan Castberg som initiativtaker og pådriver, på begynnelsen av 1900-tallet vedtok konsesjonsloven, som sikret nasjonal råderett over viktige naturressurser som fossefall og mineralressurser. De viser også til at den samme langsiktige tenkingen lå til grunn for utforming av norsk oljepolitikk fra slutten av 1960-tallet, en politikk som sikret at de store utenlandske oljeselskapene gjennom skattlegging og teknologioverføring bidro til positiv samfunnsutvikling som skapte arbeidsplasser og velstand over hele landet. Når forslagsstillerne viser til at Norge ville vært et svært annerledes land i dag hvis ikke verdiene fra norske na-

turressurser hadde kommet hele samfunnet til gode, er det lett å si seg enig.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt det er behov for en egen stortingsmelding om hvordan Norge kan sikre nasjonalt eierskap i strategisk viktige bedrifter, infrastruktur og teknologier, mener likevel komitéflertallet, bestående av regjeringspartiene, at det ikke er det. Flertallet er enig med forslagsstillerne i at teknologiske og sikkerhetsmessige utviklingstrekk gjør det nødvendig med en fortløpende vurdering av nasjonal sikkerhet som begrunnelse for statlig eierskap. Likevel er flertallet av den oppfatning at disse hensynene blir ivarettatt i den forrige eierskapsmeldingen, Meld. St. 27 for 2013–2014, og gjennom arbeidet med en ny stortingsmelding om statlig eierskap, som etter planen skal legges fram høsten 2019.

I brev fra departementet til næringskomiteen datert 10. desember viser statsråden til at nasjonal forankring av viktige selskap, herunder nasjonal forankring av hovedkontor som begrunnelse for statlig eierskap i selskapskategoriene 2 og 3, samt nøkkelkompetanse, er omtalt i forrige eierskapsmelding. Han viser også til at denne tematikken vil bli tatt inn som en del av det pågående arbeidet med en ny stortingsmelding om statlig eierskap.

Flertallet mener videre at lov om nasjonal sikkerhet, som trådte i kraft 1. januar i år, langt på vei ivaretar de sikkerhets- og beredskapsmessige forholdene som forslagsstillerne ønsker belyst i en egen stortingsmelding. I sikkerhetsloven, kapittel 9 og 10, er det tatt inn detaljerte bestemmelser om sikkerhetsgraderte anskaffelser, sikkerhetsavtaler med leverandører, leverandørklarering, varslingsplikt og meldeplikt ved erverv av virksomhet. Det er også viktig å understreke at sikkerhetsloven gjelder for statlige, fylkeskommunale og kommunale organ så vel som leverandører av varer eller tjenester i forbindelse med sikkerhetsgraderte anskaffelser. Det blir uttrykkelig slått fast i lovens § 1-2.

Flertallet mener for øvrig at det er noe uklart hva forslagsstillerne mener når de viser til viktigheten av nasjonalt eierskap til kapitalintensiv produksjon for å sikre skattlegging av profitten. Hvis staten skal legge en så vid definisjon til grunn for eierskapspolitikken, vil det måtte medføre store aksjeoppkjøp for å sikre kontroll over kapitalintensive foretak der staten i dag ikke har eierinteresser eller er minoritetsaksjonær.

De fire regjeringspartiene ønsker ikke en slik omfattende endring av forutsetningene for statlig eierskap og viser til side 37–38 i Granavolden-erklæringen, der det heter:

«Norge vil fortsatt ha statlig eierskap i utvalgte selskaper. I noen selskaper kan dette være riktig for å ivareta viktige samfunnsansvar og kompetanse-

miljøer, og for å sikre at hovedkontorfunksjoner er lokalisert i Norge. Regjeringen vil føre en ansvarlig og forutsigbar eierskapspolitikk basert på fastlagte prinsipper for statlig eierstyring. Regjeringen er åpen for verdiøkende transaksjoner og strategiske allianser knyttet til statens eierposisjoner. Beslutninger skal baseres på aktuelle konjunkturer, markedsforhold, selskapenes finansielle stilling og generelle fremtidsutsikter.»

Og videre heter det at regjeringen vil «gjennomføre en gradvis reduksjon i statlige eierandeler i bedrifter med forretningsmessig avkastning som hovedmål».

Med de begrunnelsene som jeg her har gjort rede for, tilrå flertallet i komitéinnstillingen at representantforslaget fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik, Geir Pollestad og Willfred Nordlund om en stortingsmelding om nasjonalt eierskap i strategisk viktige bedrifter, infrastruktur og teknologier, ikke blir vedtatt.

Terje Aasland (A) [14:42:12]: Jeg har lyst til å starte med å takke forslagsstillerne for at de faktisk har fremmet et veldig viktig forslag, det er viktig å diskutere det. Samfunnskritisk infrastruktur eller samfunnskritiske selskaper, eller for den saks skyld ressurser, er ganske vesentlig å diskutere av og til. Spørsmålet er om en gjør det på en god nok måte, slik det er i de ulike ordningene i dag, og i sakene som kommer til Stortinget, eller om det er riktig å samle dette i en større sammenheng. Det er det jeg mener ligger i forslaget fra forslagsstillerne.

Jeg tror det er et behov for det. Når jeg hører saksordførers begrunnelse for at regjeringspartiene ikke følger opp vedtaket, synes jeg ikke det er god nok dekning for å si at dagens eierskapsmelding, parallelt med sikkerhetsloven, er dekkende for at Stortinget i tilstrekkelig grad får diskutert samfunnsmessig viktig infrastruktur, bedrifter, eierskap osv. Det handler om mye, det handler om eierskapet til vannkraftressursene, om vannet, om infrastrukturen for elektrisk produksjon og distribusjon, om fiber knyttet til 5G-diskusjonen som har vært nå – hvem skal eie, hvem skal drifte – og vi har hatt det når det gjelder sårbar infrastruktur knyttet til samferdselssektoren osv. Jeg tror det i en tid hvor sårbarheten i samfunnet bare øker, hadde vært klokt at en faktisk hadde diskutert det i en sammenheng, noe jeg opplever at regjeringspartiene ikke ønsker å gjøre – man synes det er godt nok slik det er i dag.

Så har jeg bare lyst til å understreke at det er flott at en vil komme tilbake til dette i eierskapsmeldingen, men eierskapsmeldingen har verken fra regjeringens side eller gjennom behandlingen i tidligere tider i Stortinget i tilstrekkelig grad tatt hensyn til nettopp sårbarheten og den delen som ligger opp mot infrastrukturen,

som kan være viktig å eie. Så det er en mangelfull bit så langt.

Jeg må vel erkjenne at når vi ser at regjeringspartiene nå har samlet seg, får vi ikke flertall for vårt primærforslag, mindretallets forslag. Jeg vil allikevel utfordre statsråden på om han – i større grad enn tidligere – i eierskapsmeldingen vil komme innom temaer som dette Dokument 8-forslaget berører. Hvis han kan garantere for det og forsikre Stortinget om at han kommer inn på dette i eierskapsmeldingen – sårbar infrastruktur, eierskap osv. – i litt vidt omfang, samfunnsikkerhetsmessig omfang, så kan en jo avvente diskusjonene knyttet til den. Men hvis han ikke kommer med den bekreftelsen og ikke har vilje til å gå lenger i eierskapsmeldingen enn det han har gjort fram til nå, blir på en måte begrunnelsen fra regjeringspartiene veldig svak for ikke å gå inn for det Dokument 8-forslaget som foreligger.

Jeg tar opp det forslaget som Arbeiderpartiet er medforslagsstiller til.

Presidenten: Da har representanten Terje Aasland tatt opp det forslaget han refererte til.

Geir Pollestad (Sp) [14:45:18] (komiteens leder): Senterpartiet er opptekte av å sikra nasjonalt eigarskap til bedrifter, infrastruktur, og det er det som er bakgrunnen for dette forslaget. Målet i seg sjølv er ikkje eigarskapet, men den kontrollen som eigarskapet gjev. Når ulike regelverk og internasjonale forpliktingar avgrensar vår moglegheit til å sikra nasjonal kontroll gjennom regelverket, er eigarskap ein god måte å gjera det på. Etter Senterpartiet sitt syn må grunngevinga, f.eks. for statleg eigarskap, vera noko vidare enn berre å sikra inntekter og hovudkontor.

Det er òg ei kjensgjerning at denne regjeringa ikkje har den beste historia å visa til. Me hugsar då Kongsberg Gruppen i førre stortingsperiode vart føreslått lagt ut for sal. Regjeringa hadde altså ikkje gjort seg nokon tankar om kven som kunne kjøpa ein stor norsk våpenprodusent. Statsministeren var i spørjetimen og forsvarte avgjerda. Sakte, men sikkert – med god hjelp bl.a. frå Kongsberg Gruppen sjølv – trur eg det gjekk opp for regjeringa kva dei var i ferd med å gjera, og forslaget fekk heldigvis ikkje fleirtal. Dette er eit eksempel på det manglande medvitet og ryggmargsrefleksen som eg opplever at dagens regjeringsparti har.

Eit anna eksempel var salet av Flytoget. Det var ingen som kunne koma med ei god grunngeving for kvifor Flytoget skulle seljast. Likevel vart det sett på salslista. Telenor står på salslista i dag. Heller ikkje der er det gjeve noka god grunngeving. Me har eksempel på at det har kome forslag til Stortinget om å liberalisera konsepsjonslovene i landbruket, opna for utanlandsk eigarskap til norsk jord. Heldigvis vart det òg stoppa i Stortin-

get. Det går føre seg ein diskusjon om teknologien til 5G-nettet, der kinesiske interesser, eller det kinesiske selskapet Huawei, er sentralt inne. Regjeringa vrir seg unna og ønskjer ikkje å ta eit tydeleg standpunkt. Eit anna eksempel er Oslo Børs. Det er vanskeleg å forstå: Kvifor er det så viktig at eit utanlandsk børskonsern overtek Oslo Børs? Burde det ikkje vera i Stortingets interesse å sikra eit spreidd eigarskap til børsen?

Senterpartiets ønske er å sikra nasjonal kontroll og tenkja breiare enn berre det som ligg i eigarskapsmeldinga. Merknadene frå fleirtalspartia viser at dei ikkje forstår alvoret, og dei forstår ikkje kva tyding eigarskap har for å sikra norsk kontroll, f.eks. over sentral infrastruktur. Senterpartiet ønskjer ei brei tilnærming der me skal bruka eigarskap for å sikra den samfunnsmessige kontrollen med infrastrukturen, og når det gjeld eigarskap, er me ikkje framande for å bruka statleg eigarskap meir aktivt for å sikra bedrifters nærvær og hovudkontor i Noreg.

Fleirtalet viser til eigarskapsmeldinga og sikkerhetsloven. Dette er eit altfor smalt perspektiv på den problemstillinga som Senterpartiet ønskjer å lufta. Eg vil gå så langt som til å seia at ein er ganske naiv i si tilnærming til ganske store og viktige spørsmål. Og det Stortinget går glipp av med å seia nei til denne meldinga, er at ein ikkje får ein samla diskusjon, som på mange måtar handlar om det same, men på ei rekkje ulike samfunnsområde, og der eg hadde håpt at Stortinget kunne få ein brei debatt. Det er det regjeringspartia – Kristeleg Folkeparti, Venstre, Høgre og Framstegspartiet – i dag har varsla at dei vil seia nei til.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:50:01]: Det er ein prinsipiell diskusjon som ligg under den debatten vi skal ha her i dag, og det er kva type inngang ein skal ha til nasjonal eigarskap. Kåre Willoch, som på mange måtar er symbolet for det konservative Høgre, har i mange år peika på betydninga av å bevare nasjonal kontroll over visse nøkkelbedrifter. Det han spesielt trekte fram, var vasskraft, petroleum, fisk og finans, og han var bl.a. veldig oppgitt over det unødvendige ved at Nordea i si tid blei svensk. I mellomtida er Nycomed blitt engelsk, staten har selt seg heilt ut av oppdrett, som er utgangspunktet for Marine Harvest, If er blitt finsk, Kongsberg Gruppen er blitt forsøkt selt, ein skal selje seg ned i Telenor, osv.

Det er veldig vanskeleg, med dagens høgreside, å finne ein prinsipiell inngang på desse spørsmåla. Staten Noreg er dømd til å eige. Det betyr at når ein sel seg ut av selskap i Noreg og får eit overskot, blir desse pengane brukte til eigarskap andre stader. Ein flytter altså eigarskap, sel seg ned i selskap som har aktiviteten sin i Noreg, og gjennom f.eks. Statens pensjonsfond utland

kjøper ein seg opp andre stader i verda. Så kva som er prinsipielt riktig med å selje seg ned i Noreg og opp i andre land når staten er dømd til å eige, er veldig vanskelig å forstå.

Det Willoch var opptatt av, var at ein måtte ha kontroll med nøkkelnæringar – både for å ha kontroll over utviklinga av viktige område for norsk samfunnsliv og næringsliv, og for å bevare kompetanse og arbeidsplassar. For vi veit at når det går dårleg med f.eks. industribedrifter, trekkjer dei tilbake aktiviteten til «moderskipet» der dei har hovudaktiviteten sin, der dei har hovudkontora sine og eigarskapen sin. Det har ein f.eks. sett på Herøya no, med REC Solar, som har gått til oppseiing – vel å merke permisjonar – av ei heil rekkje tilsette. Ein ser det eigentleg også i heile dette området som statsråden kjenner ganske godt, Herøya, ei halvøy utanfor Porsgrunn. Aktiviteten der var tidlegare prega av Statoil og Hydro. No er det stort sett utanlandske selskap som driv verksemd der; ein har selt seg ned.

Konsekvensen av denne politikken er at vi sit igjen med ein enorm finanskapital, men ingen kontroll på kvar bedriftene skal ha aktiviteten sin eller arbeidsplassane sine.

For SV sin del ser vi dette i samanheng med eigarskapsmeldinga som kjem. Vi kjem til å leggje inn forslag der som også heng saman med satsinga vår elles på næring og industri generelt. Vi trur det er heilt avgjerande at staten og det offentlege aukar eigarskapsdelen sin og investeringane sine i nøkkelnæringar i tida framover, på område som vi satsar tungt på. Vi kan også både bidra til å byggje opp næring og industri og samtidig sikre kontroll med den kompetansen og dei arbeidsplassane som er.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:53:56]: Jeg er enig i at vi skal ivareta nasjonale interesser, og vi skal ivareta nasjonal sikkerhet. Men så er det nok litt uenighet om hvilke virkemidler som bør benyttes.

Jeg har bare en liten bemerkning først, og det er at det i hvert fall av og til høres ut som om nasjonalt eierskap er det samme som statlig eierskap. Det er det ikke. Det aller viktigste nasjonale eierskapet vi har i Norge, er privat nasjonalt eierskap. Jeg er f.eks. veldig enig i at en ulempe hvis man utarmer nasjonalt eierskap i private hender, er at man på sikt kan risikere å underminere skattebasen. Men da må man også være opptatt av hvordan vi kan bygge privat norsk eierskap, sikre lokalt norsk eierskap, og sikre at norske bedrifter kan vokse og gro her ved at det er penger å investere.

Men så er det sånn at denne diskusjonen handler om mye forskjellig – tilsynelatende. Vi har fått en ny lov om nasjonal sikkerhet. Den er begrunnet i en tilpasning til dagens risiko- og trusselbilde. Loven har et utvidet

virkeområde. Den omfatter bedrifter som produserer varer, leverer tjenester eller driver aktivitet som er avgjørende for vår nasjonale sikkerhet. Dette kan f.eks. gjelde produsenter eller tjenesteleverandører til totalforsvaret, men også bedrifter som bidrar til å opprettholde sentrale deler av samfunnsinfrastrukturen som har betydning for vår nasjonale sikkerhet. Sikkerhetsloven er sektorovergripende, og hvert enkelt departement har ansvar for å fatte vedtak overfor bedrifter som skal underlegges loven.

For de bedriftene som blir underlagt loven, vil det gjelde regler om eierskapskontroll og regler for anskaffelser til bedriften. Reglene om eierskapskontroll gir myndighetene et verktøy for å vurdere hvorvidt oppkjøp av eierandeler i bedriften utgjør en sikkerhetsrisiko. Da kan myndighetene gripe inn, enten ved å stanse eller sette nærmere vilkår for oppkjøpet dersom oppkjøpet vurderes å medføre en – merk formuleringen – ikke ubetydelig risiko for at nasjonale sikkerhetsinteresser blir truet.

Videre vil anskaffelser som gir leverandører tilgang til informasjon, informasjonssystemer, infrastruktur og objekter som er omfattet av sikkerhetsloven, kunne stanses med hjemmel i den. Vi har altså mekanismer i sikkerhetsloven som skal ivareta mange av de hensyene som forslagsstillerne er opptatt av. Da mener jeg det først og fremst er gjennom regulering at vi bør sikre de nasjonale sikkerhetsinteressene.

Det andre store spørsmålet er om staten skal være en stor eier i strategisk viktige deler av norsk næringsliv. Svaret på det er både ja og nei. Ja – fordi også denne regjeringen har noen klare prinsipper for hvor staten skal eie. Vi skal eie der det er viktig å opprettholde hovedkontor i Norge. Vi skal eie der vi har en hensikt med eierskapet, f.eks. at det er vital nasjonal infrastruktur eller den type ting. Men at man skal ivareta denne veldig overordnede eller brede tilnærmingen gjennom systematisk stort statlig oppkjøp av aksjer, det tror jeg er feil. For det første klarer andre land å ivareta denne typen hensyn uten et stort statlig eierskap. Vi har jo et stort statlig eierskap i Norge allerede, og jeg tror verken det er fornuftig eller praktisk mulig at staten skal eie alle bedriftene som er viktige for Norge i bred forstand – i bred forstand.

Staten har heller ikke noen fasit på hvilke selskaper som i fremtiden vil være viktige strategisk sett. Derfor er det fornuftig å ha en eierskapspolitikk som sikrer at vi eier der det er gode grunner til det. Men der vi ikke har gode grunner til å eie – eller for å oppsummere det veldig enkelt: der staten ikke har andre grunner til å eie enn avkastning, som hvilken som helst privat eier – er det heller ingen grunn til at staten skal være inne. Der mener denne regjeringen at vi skal selge oss ut. Det gjelder

f.eks. eierskapet i SAS, som historisk sett hadde en strategisk begrunnelse. Men i dag er begrunnelsen for eierposen på litt under 10 pst. ingenting annet enn å hente avkastning, som en hvilken som helst privat eier.

Dessuten er det veldig mye viktig å si om det private eierskapet, og om privat eierskaps mulighet til å utvikle nettopp kompetansen, nettverkene og kapitalen. Det er også verdt å minne om at når man investerer i Norge, gjør man ikke det bare som en ansiktsløs kapitalplassering, men fordi det er her vi har den kompetansen, den kunnskapen og de produksjonsmiljøene man ønsker.

Når det er sagt, er det – og jeg bare understreker det – viktig at det offentlige eier strategisk viktig infrastruktur enten direkte eller gjennom selskaper. I eierskapsmeldingen må vi også diskutere hvorvidt det er nye momenter, nye vurderinger av hva som er i nasjonal interesse og knyttet til nasjonal sikkerhet, som også vil påvirke vurderingene av hva vi eier i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [14:59:17]: At det er forskjell mellom Høyre og Arbeiderpartiet når det gjelder f.eks. det statlige eierskapet, er det ingen tvil om. Høyres mål og ideologi er jo å selge mest mulig ut. Det har de vist gjennom historien. En av de strategisk mest ukloke tilnærmingerne til offentlig eierskap Høyre har hatt i løpet av de siste ti–femten årene, er kanskje eierskapet til vannkraftressursene våre, der de i 2007 argumenterte sterkt for at det burde åpnes opp og legges ut for det private. Men det er ikke det statlige eierskapet forslaget tar opp i seg. Det er det nasjonale eierskapet knyttet til viktig infrastruktur, viktige samfunnskritiske innretninger osv. Jeg trodde kanskje det i større grad gikk an å få en enighet i Stortinget om at det er viktig å bygge opp det nasjonale eierskapet knyttet til viktige samfunnssektorer som det er viktig å ivareta. I hvert fall hører jeg noen ganger at Høyre er opptatt av det nasjonale eierskapet. Men når jeg hører næringsministeren nå, virker han ikke fullt så opptatt av det, for da virker han mer opptatt av å polemisere og lage retorikk enn av politikk.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:00:26]: Jeg er litt usikker på hva spørsmålet var, men det er en replikkveksling, så man behøver vel strengt tatt ikke stille et spørsmål.

Disse spørsmålene er viktige å diskutere, og det er mange anledninger til det. Stortinget har all anledning til å stille spørsmål både skriftlig og muntlig, til å ha interpellasjoner, til å fremme Dokument 8-forslag, for å diskutere disse – foruten alle sakene som regjeringen kommer med. Det jeg syntes var vanskelig, var nettopp at dette var en veldig upresis bestilling fra Stortinget. Det var en bred tilnærming, som representanten Pollestad

sa, men det var en veldig bred tilnærming som gjør det veldig vanskelig å se hva det er Stortinget egentlig bestiller en melding om. Er det de sikkerhetspolitiske aspektene? Er det skatte- og avgiftspolitikken og hvordan det påvirker en småbedrift på Sunnmøre eller i Telemark? Er det utviklingen av overordnet privat eierskap i Norge, eller er det det statlige eierskapet? Det er en av grunnene til at jeg mener denne bestillingen ikke var god nok, og der er jo flertallet på Stortinget enig.

Terje Aasland (A) [15:01:30]: Det er ikke småbedrifter dette forslaget først og fremst handler om. Det handler om infrastruktur, samfunnskritiske oppgaver osv. Forslaget er ganske konkret. Der sies det:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en stortingsmelding om hvordan Norge kan sikre nasjonalt eierskap i strategisk viktige bedrifter, infrastruktur og teknologier.»

Så sier regjeringspartiene at det vil en komme tilbake til i eierskapsmeldingen som blir lagt fram til høsten, som omhandler det statlige eierskapet. Kan statsråden nå bekrefte at det regjeringspartiene skriver i innstillingen, er riktig, at en mer omfattende diskusjon om det nasjonale eierskapet knyttet til strategisk viktige bedrifter, infrastruktur og teknologier vil komme i forbindelse med eierskapsmeldingen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:02:21]: Eierskapsmeldingen er den samlede oversikten over alt staten eier, over selskaper staten eier. Også i den eierskapsmeldingen som foreligger nå, ble nasjonal sikkerhet vurdert i forbindelse med f.eks. Nammo og et par andre selskaper, så det er selvfølgelig en vurdering som vil komme i eierskapsmeldingen. Nå får regjeringspartiene på Stortinget svare konkret for akkurat sine merknader, men poenget er veldig enkelt. Det er at det er naturlig å oppfatte veldig mye av dette som en diskusjon om det statlige eierskapet i selskapene, og det har vi allerede en stortingsmelding som håndterer. Det er helt naturlig, mener jeg, at den stortingsmeldingen tar opp i seg nye diskusjoner, nye problemstillinger, herunder vurderinger av om det er endringer i f.eks. den internasjonale sikkerhetssituasjonen som også får påvirkning på hvorfor vi eier bestemte selskaper.

Terje Aasland (A) [15:03:16]: Jeg synes ikke næringsministeren svarer tydelig nok. Jeg må forvente at regjeringspartiene gir uttrykk for hva regjeringen skal komme tilbake til i høst i stortingsmeldingen om det statlige eierskapet. De sier i innstillingen at de «temaene som forslagsstillerne tar opp, vil bli berørt», altså at en da skal få en vurdering av det nasjonale eierskapet, strategisk viktig, osv. Jeg går ut fra at næringsministeren kan bekrefte at flertallet i Stortinget, altså de partiene

som er hans parlamentariske støtte i Stortinget, faktisk har medhold hos næringsministeren for at han kommer tilbake til dette i forbindelse med eierskapsmeldingen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:03:57]: Som jeg sa i mitt forrige svar: Selvfølgelig. Men jeg tror ikke det flertallet på Stortinget har bestilt, er at vi skal gjøre om eierskapsmeldingen til en stortingsmelding som handler om alt eierskap i Norge. Det er ikke det man har bestilt. Sånn kan det ikke forstås. Jeg tror nok, slik jeg leser merknadene fra flertallet, at man i hovedsak oppfatter dette som et spørsmål om det statlige eierskapet. Det er for øvrig god grunn til å tenke det også når man ser på merknadene til mindretallet i Stortinget, så jeg tror ikke det er noen uoverensstemmelse mellom hva flertallet på Stortinget sier, hva jeg sier, og hva som vil komme i eierskapsmeldingen. Men det er mulig representanten og jeg får bestille oss en time med parterapi for å snakke bedre sammen og høre hverandre bedre, for jeg er ikke helt sikker på om jeg fanger spørsmålet, og derfor får kanskje heller ikke representanten det svaret han etterlyser.

Geir Pollestad (Sp) [15:05:10]: Då får næringsministeren sjå om det går betre med denne partnaren! Og la meg slå fast med ein gong: I Senterpartiet er me veldig klare over at det er ein forskjell på nasjonalt eigarskap og statleg eigarskap, og at privat eigarskap òg er ein sentral del.

Så er dette eit forslag som egentleg femnar mykje vidare enn næringsministeren sitt nedslagsfelt, det er berre ein flik. Det er like mykje samferdselsministeren, justisministeren og ei rekkje andre ministrar sitt område.

Men la meg gripa fatt i det som er næringsministeren sitt ansvarsområde. I Stortinget den 9. oktober 2018 sa statsråden at «i endrede tider kan også det statlige eierskapet få nye begrunnelser.» Det var statsråden inne på i sitt innlegg no. Då er mitt ganske opne dialogspørsmål til næringsministeren: Kva tenkjer næringsministeren på når han snakkar om «nye begrunnelser» og nye moment?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:06:09]: Det lukkede og kjedelige svaret er at det vil vi komme tilbake til i eierskapsmeldingen. Men siden representanten spør litt åpent: Det er helt åpenbart at mobil infrastruktur, digital infrastruktur, i dag er blitt en vital samfunnsinteresse. Det kan det ikke være noen tvil om i det hele tatt. Slik var det ikke for 15–20 år siden. Det er også helt åpenbart – og dette er ikke mitt område – at internasjonalt er det sikkerhetspolitiske diskusjoner som er annerledes enn de var for ti år siden. Det kan også – jeg

understreker kan – få følger for vurderingene og begrunnelsene for statens eierskapspolitikk. Men det er den jobben vi skal gjøre, og så skal vi levere det til Stortinget på vanlig måte for å få de gode, store og brede diskusjonene både om hvordan statens eierskapspolitikk skal begrunnes, og om hvordan den skal være.

Geir Pollestad (Sp) [15:07:08]: Eg takkar for svaret, og eg føler at dialogen glir bra. Men for å utfordra litt meir på det som vart sagt om eigarskap til infrastruktur: Er det slik å oppfatta at ein no gjer nye vurderingar av f.eks. salsfullmakta for Telenor, og at ein ser verdien av å ha ein tyngre nasjonal kontroll over f.eks. mobilnettet, og i den grad ein ikkje kan oppnå det gjennom reguleringar, betraktar ein det slik at det er noko ein kan oppnå gjennom eigarskap?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:07:49]: Når det gjelder de konkrete spørsmålene om mobilnettet, 4G og 5G, ligger det under digitaliseringsministeren. Så er det sånn at denne regjeringens politikk også har vært at vi ønsker å ha – om man vil kalle det en nasjonal kontroll eller en statlig andel i Telenor for å sikre at hovedkontorfunksjonen er her. Så der vil det ikke være noe nytt.

Det siste svaret er at i forbindelse med eierskapsmeldingen varsler jeg ikke store, omfattende omlegginger og kommer heller ikke til å gjøre det. Jeg tror den først og fremst kommer til å være preget av kontinuitet i eierskapspolitikken, som Stortinget har sluttet seg til. Men det er også sånn at i den jobben som gjøres i departementet, og i departementsfelleskapene, går man gjennom hvert eneste selskap helt på nytt. Det er vi helt avhengig av å gjøre. Det er det eierskapsmeldingen skal være, og det Stortinget skal vite at de får, er en grundig faglig jobb fra departementene før det leveres.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Terje Aasland (A) [15:09:12]: Jeg vet ikke om det hadde hjulpet så mye på utfallet av saken om næringsministeren og undertegnede hadde gått i parterapi. Det kan hende vi hadde forstått hverandre bedre, men vi hadde kanskje ikke blitt noe bedre par av den grunn.

Tilbake til saken: Jeg synes på en måte næringsministeren avslører seg litt når vi snakker om Telenor. Når det gjelder det å trekke salgsfullmakter som er gitt til Telenor, basert på sikkerhet, sier han at det ikke er hans ansvar, men digitaliseringsministerens ansvar. Er det kun statsministeren som har helhetlig ansvar for det vi nå diskuterer? Det må på en eller annen måte være en adressat i regjeringen som kan ta et ansvar både for det

statlige eierskapet og også for å motivere og utvikle det nasjonale eierskapet på private hender. Det er det denne saken handler om.

En kan ikke lese innstillingen på en slik måte at det kun er det statlige eierskapet dette handler om. Tvert om står det også i mindretallsmerknaden en veldig tydelig henvisning til det som har vært oppe i samfunnsdebatten de siste månedene om 5G-nettet, utbyggingen og kontroll og sikkerhet i tilknytning til det. Da er spørsmålet: Er det en teknologi og en innretning i samfunnet som det er så viktig at en har nasjonalt eierskap til – ikke bare når det gjelder nettet og den typen ting, men også teknologi osv. – at vi burde ha noen samarbeidsrelasjoner som i større grad underbygde det med nasjonal kontroll, ikke nødvendigvis på statens hånd, men det kunne også vært på statens hånd?

Jeg tillater meg igjen å spørre om det er regjeringspartiene som har misforstått forslaget i innstillingen når de henviser til eierskapsmeldingen for å utdype dette med nasjonalt eierskap, eller om det er næringsministeren som ikke i tilstrekkelig grad har lest anvisningen fra flertallet i Stortinget. Det er greit å få klarhet i det, for nå har vi fått en forventning om at selv om vi ikke får flertall for dette forslaget i Stortinget, vil eierskapsmeldingen til høsten inneholde dette temaet. Det er det flertallet i denne salen faktisk sier og pålegger næringsministeren å komme med, mens næringsministeren sier at han ikke har til hensikt å fullt ut imøtekomme det som er forslaget intensjon. Jeg tror det er greit å få klarhet i det i løpet av dagen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:12:04]: Nå er jeg overbevist om at vi ikke behøver parterapi. Vi kunne gått rett til skilsmisse, representanten Aasland og jeg. Jeg må innrømme at jeg ikke helt klarer å fange opp problemet.

For det første er det selvfølgelig sånn i Stortinget at hver statsråd primært svarer for sitt ansvarsområde. Det betyr ikke at det ikke er samarbeid mellom departementene. Det betyr ikke at ikke regjeringen, som er det organet representanten Aasland spør etter, koordinerer og har et samlet ansvar. Her i Stortinget kan vi selvfølgelig bevege oss inn på andre statsråders ansvarsområder – nå er jo sikkerhetsloven også Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde – slik man av og til gjør. Men hovedpoenget er at hver statsråd svarer for sitt.

Når det gjelder f.eks. Telenor, er det nettopp et område hvor vi har statlig eierskap. Det er riktignok sånn at det statlige eierskapet ikke er begrunnet i sikkerhetspolitiske forhold, det er begrunnet i hovedkontorfunksjon. Det er en nedsalgfullmakt, men det er ikke en utsalgfullmakt. For øvrig har Arbeiderpartiet – så vidt jeg husker, og jeg må bli korrigert hvis jeg husker feil – med vis-

se vilkår om strategisk partnerskap også vært med på at man kan redusere statens eierandel i Telenor.

Tilbake til utgangsspørsmålet: Det flertallet på Stortinget sier, er at eierskapsmeldingen, som handler om hele statens eierskap, også må vurdere sikkerhetspolitiske problemstillinger, andre relevante problemstillinger knyttet til den delen av det nasjonale eierskapet.

Man kan godt skule til privat eierskap, men jeg oppfatter ikke at man ber om en helt ny stortingsmelding som er helt annerledes enn alle andre tidligere eierskapsmeldinger, og som omfatter det private, nasjonale eierskapet på bredt grunnlag. Det har jeg ikke oppfattet. Hvis jeg tar feil, må gjerne noen fra flertallet korrigere meg, for det er viktig for en statsråd – også i en flertallsregjering – å forstå hva flertallet mener.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [15:14:31]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og Eirik Faret Sakariassen om tilbud om en likeverdig skolefritidsordning for barn og ungdom med særskilte behov (Innst. 197 S (2018–2019), jf. Dokument 8:64 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taleid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [15:15:25] (ordfører for saken): Familier som har barn med særskilte behov, skal ha et likeverdig tilbud. Dette handler om å gi like muligheter til personlig utvikling, deltakelse og livsutfoldelse for alle.

Dagens opplæringslov § 13-7 krever at kommunene har et tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for elever på 1.–4. trinn og for barn med særskilte behov på 1.–7. trinn. Forslagsstillernes forslag om gratis skolefritidsordning for barn med funksjonsnedsettelse etter 4. trinn vil kreve en endring i dagens regelverk.

En nasjonal vurdering av skolefritidsordningen er belyst i spørsmål knyttet til foreldrebetaling og familier med barn som har særskilte behov. I evalueringen kan

det synes som om foreldre til barn med særskilte behov er mindre fornøyd enn andre foreldre, selv om utvalget av foreldre ikke kan anses som representativt. Dette gjelder bl.a. spørsmål som omhandler bemanning, kompetanse og type tilbud. Det vil derfor være viktig å følge opp den nasjonale vurderingen av SFO med hensyn til kvalitet og kompetanse i forbindelse med stortingsmeldingen om tidlig innsats og inkluderende fellesskap. Oppfølgingen av evalueringen skal inngå i stortingsmeldingen om tidlig innsats og inkluderende fellesskap og vil bli lagt fram for Stortinget høsten 2019. Det ser vi fram til.

Selv om en del av kommunene allerede har innført friplass eller redusert foreldrebetaling for barn med særskilte behov på 5. til 7. trinn, vil en generell ordning om fritak for foreldrebetaling medføre en endring av dagens regelverk og få økonomiske konsekvenser som det må tas stilling til i de ordinære budsjettprosessene.

Flertallet er enig med forslagsstillerne i at flytting av elever mellom skole og SFO som er lokalisert på forskjellige geografiske steder, er uheldig. Det handler om at barn skal få være i omgivelser de kjenner, og møte personale og medelever de er trygge på. Barn med særskilte omsorgsbehov etter skoletid har også slike behov i skoletiden.

Så vil flertallet peke på at selv om friskolene ikke er pålagt å ha tilbud om SFO, er det positivt at mange friskoler allikevel velger å ha et slikt tilbud. Det kan være en utfordring at SFO i friskoler ikke får de samme rammebetingelser som kommunenes egne tilbud, som kan subsidieres over kommunenes budsjett. Dersom det innføres regulering av foreldrebetaling i SFO, f.eks. moderasjonsordninger for lavinntektsfamilier, bør det vurderes tiltak som kan sikre at elever ved friskoler skal kunne ta del i de samme moderasjonsordningene dersom friskolen har et SFO-tilbud.

Mindretallet viser til at det er forskjeller med hensyn til både størrelsen på foreldrenes egenbetaling og om det gis et SFO-lignende tilbud også etter 7. trinn. Jeg forutsetter at mindretallet presenterer sine synspunkter og forslag.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [15:18:32]: Senterpartiet mener en inkluderende fellesskole handler om å skape en helhetlig skolehverdag som ivaretar alle barns mulighet til å lære, til å lykkes og til å trives på bakgrunn av deres forutsetninger og behov.

Både opplæringsloven og veiledende rammeplan for kvalitetsutvikling i SFO er tydelig på at SFO skal være tilgjengelig for alle barn, og kommunene er pålagt å tilby en skolefritidsordning til og med 7. trinn for barn med særskilte behov.

Norsk forbund for utviklingshemmede poengterte i sitt høringsinnspill urettferdigheten rundt å pålegge fa-

milier med barn med funksjonshemninger ekstra kostnader for å få et tilbud andre barn ikke kan nytte.

Senterpartiet mener endringer av ordningen bør bli sett på under arbeidet til opplæringslovutvalget. Stortingsmeldingen som vi får til høsten, er omfattende nok fra før.

Og som Redd Barna spilte inn til komiteen, mener Senterpartiet selvsagt også at barna og familiene dette gjelder, må bli hørt i utarbeidingen av tilbudet. Det må ikke bli opprettet tilbud og pålegg uten at det er behov og interesse for det.

Kort og godt ønsker jeg å ta opp de forslagene som Senterpartiet har alene, og det forslaget som Senterpartiet har sammen med Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Representanten Marit Knutsdatter Strand har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Torstein Tvedt Solberg (A) [15:20:05]: Stortinget er samlet om at det skal være et mål at SFO er tilgjengelig for alle barn. Denne saken handler om barn med særskilte behov og SFO primært etter 4. klasse.

Mitt første møte med denne saken var da seks mødere i Stavanger startet en aksjonsgruppe mot det de mente var urettferdig behandling. Den var ledet av en mor som het Gunn Kathrin Sjursæter, som er mor til Hedvig som har Downs syndrom. De tok opp denne saken og tok kampen for de 48 barna i Stavanger som er under denne ordningen. De fikk heldigvis gjennomslag, og det er en minimal kostnad for den lille endringen som Stavanger kommune nå har gjort for å ivareta disse barna. Så dette er en sak som har vært diskutert før, og jeg må si at jeg er optimistisk med hensyn til at denne saken også skal få en god ende, spesielt nå når Kristelig Folkeparti har kommet inn i regjering.

Stortinget gjorde et vedtak, 906, i forbindelse med behandling av Innst. 377 S for 2017–2018, der en ber regjeringa legge fram en stortingsmelding og følge opp og ikke minst rydde opp i usikkerheten og forskjellsbehandlingen i dette regelverket. Som saksordføreren sa, forventer vi at statsråden følger opp dette i den varslede stortingsmeldinga, men også at barne- og familieministeren følger dette opp videre.

Arbeiderpartiet synes det er feil ensidig å legge de økte kostnadene ved dette tilbudet på foreldre som har barn med spesielle behov. Velferdsstaten skal fungere sånn at en yter etter evne, og får etter behov. Her er det helt klart foreldre med barn som har et behov. Da skal ikke de ha en økt kostnad.

Det er en utfordring at dette regelverket tolkes så ulikt i forskjellige kommuner. Noen opplever å få et tilbud som er en ren videreføring av SFO-tilbudet. Noen kommuner ser det i sammenheng med helse og gjør det derfor til et avlastningstilbud, som da er gratis, og noen

kommuner har et tilbud utover 7. klasse og noen ikke. Arbeiderpartiet er helt klar på at det er kommunene som har ansvaret og skal regulere dette, men regjering og storting har også et ansvar for å sikre at det er et godt innhold, som finnes over hele landet, og at det er god kvalitet og kompetanse, som saksordføreren også var inne på.

Det er uheldig at det er ulikt mellom kommuner rundt omkring i landet, og vi ser fram til at regjeringa følger opp det vedtaket som Stortinget her har gjort.

Mona Fagerås (SV) [15:22:50]: SV mener at en inkluderende fellesskole handler om å skape en helhetlig skolehverdag som ivaretar alle barns mulighet for å lære, lykkes og trives på bakgrunn av sine forutsetninger og behov. I denne sammenheng skal SFO være tilgjengelig for alle barn. Den skal styrke barns sosiale utvikling og sammen med skolen bidra til helhet og sammenheng.

Etter 4. årstrinn har elever flest ikke tilbud om skolefritidsordning fordi elevene er blitt så store at de er i stand til å ta vare på seg selv etter skoletid. Men elever med funksjonsnedsettelse kan ha behov for tilsyn etter skoletid også etter 4. årstrinn. Et godt omsorgs- og tilsynstilbud i tilknytning til skoledagen og i geografisk nærhet til skolen er for mange foreldre med funksjonshemmede barn en nødvendig forutsetning for at de kan stå i jobb. For noen funksjonshemmede barn og ungdommer vil behovet for et SFO-tilbud vedvare ut hele grunnopplæringen.

SV mener at barn med særskilte behov skal sikres et likeverdig omsorgs- og tilsynstilbud i tilknytning til skoledagen, og at verken tilbudets innhold, omfang eller foreldrenes utgifter skal være avhengig av hvilken kommune familien er bosatt i. Barn med særskilte behov må sikres et likeverdig omsorgs- og tilsynstilbud i tilknytning til skolehverdagen. De som går på SFO etter 4. årstrinn, er stort sett bare barn med nedsatt funksjonsevne. Når det kreves foreldrebetaling for SFO-tilbudet etter 4. trinn, blir foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne pålagt en kostnad foreldre til andre barn ikke har.

Derfor er SV enig med Norsk forbund for utviklingshemmede når de i sitt høringsinnspill mener at dette skolefritidstilbudet bør være gratis.

Andelen barn det gjelder, er svært lav. Nasjonalt utgjør dette ca. 1 pst. av alle barn som går på SFO, og de økonomiske konsekvensene for hver enkelt kommune vil bli minimale. Ved å innføre betalingsfritak etter 4. årstrinn og utvide retten til et skolefritidslignende tilbud også på ungdomsskolen og i videregående opplæring er det rimelig å anta at samfunnsnyttene er større ved at mor/far kan stå i jobb. Når det er så få barn dette gjelder, er det en gåte for meg at ikke stortingsflertallet kan være med på disse forslagene.

Jeg tar dermed opp de forslagene SV står bak i denne saken.

Presidenten: Representanten Mona Fagerås har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Jan Tore Sanner [15:26:18]: Regjeringen jobber for likeverd for familier som har barn med spesielle behov. Vi vil sikre like muligheter til personlig utvikling, deltakelse og livsutfoldelse for alle. Det er viktig at barn og unge med funksjonsnedsettelse eller andre særskilte behov også har gode utviklingsvilkår når de er i SFO.

Dagens opplæringslov gir kommunene mulighet til å kreve betaling av foreldrene for SFO. Hvis vi skal sikre at foreldre til barn med funksjonsnedsettelse ikke må betale for SFO fra 4. årstrinn, vil det kreve en endring i dagens regelverk. Forslag nr. 1 vil derfor ha økonomiske konsekvenser og må da vurderes i de ordinære budsjettprosessene.

Når det gjelder forslag nr. 2, er det et mål for regjeringen at pårørende skal få en tydelig plass i helse- og omsorgstjenesten. Pårørende som tar vare på sine nærmeste, skal bli møtt av offentlige tjenester som arbeider sammen med dem, som veileder og støtter dem, og som gir avlastning ved behov.

Fra 1. oktober 2017 ble kommunens ansvar overfor pårørende som har et særlig tyngende omsorgsarbeid, samlet og tydeliggjort i en ny bestemmelse i helse- og omsorgstjenesteloven. Den nye bestemmelsen pålegger kommunen å tilby nødvendig støtte til pårørende, bl.a. i form av avlastning, opplæring og veiledning og omsorgstønning. Bestemmelsen tydeliggjør pårørendes rettigheter.

Avlastning er et tilbud til personer og familier med særlig tyngende omsorgsarbeid. Når kommunene skal vurdere hvilke avlastningstiltak som er aktuelle, skal de pårørendes ønsker og behov stå sentralt. Kommunene har stor frihet når det gjelder å legge opp avlastningstilbudet, og det kan organiseres på ulike måter. Dagens regelverk gir allerede rom for at en kommune kan bruke SFO som avlastningstilbud dersom det gir et forsvarlig tilbud til barnet og er tilfredsstillende for de pårørende.

Når det gjelder forslag nr. 3, viser jeg også til Innst. 377 S for 2017–2018, om forholdet mellom opplæringsloven og helse- og omsorgstjenesteloven når det gjelder SFO for utviklingshemmede fra 4. årstrinn til og med videregående skole. Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet samarbeider om oppfølgingen av dette vedtaket, og jeg vil komme nærmere tilbake til problemstillingen i stortingsmeldingen om tidlig innsats og inkluderende fellesskap til høsten.

Jeg mener det er viktig å se oppfølgingen av SFO i sammenheng med utviklingen av barnehage og skole for øvrig, ikke minst når det gjelder barn og unge med

særskilte behov. Derfor har regjeringen besluttet at oppfølgingen av den nasjonale evalueringen av SFO vil inngå i stortingsmeldingen om tidlig innsats og inkluderende fellesskap. Anbefalingene til opplæringslovutvalget må også vurderes og ses i sammenheng med gjennomføringen av tiltakene i stortingsmeldingen.

Karin Andersen (SV) [15:29:28]: Det er bra at det jobbes med dette, men det er behov for å ta noen beslutninger som sier klart ifra at man skal dekke det behovet som disse familiene har. Jeg merker meg at også denne statsråden bruker begrepet «likeverd», når statsråden burde sagt likestilling. Politikk overfor mennesker med funksjonsnedsettelse skal handle om å være likestilt. Dette er mennesker og familier som har behov for å leve akkurat det samme livet som oss andre. De har ikke særlige behov, for det er ikke et særlig behov f.eks. å gå på skole, å få på seg klær, å spise eller å ha et fritidstilbud osv. Men noen trenger litt mer hjelp for å få det til, og noen familier trenger hjelp for å kunne leve et helt vanlig liv med sine helt vanlige behov som alle andre har. Det å kunne ha et trygt tilbud til barn med ulike funksjonsnedsettelse også etter skoletid er en slik nødvendig ordning som vi må ha i samfunnet vårt. Jeg hører at man sier at dette skal man se i sammenheng med ditten og datten osv. For meg høres det ut som talemåter, for dette er en oppgave som vi burde være enig om at vi må finne en løsning på.

Likestilling for mennesker med ulike typer funksjonsnedsettelse og de familiene som har denne typen utfordringer, har vi diskutert i et annet forslag tidligere i dag. Det handlet om en helhetlig politikk for disse familiene, slik at de ikke får dekket sine særlige behov, men at de får dekket muligheten til å leve et helt vanlig liv som oss andre. Når vi behandler dette som et likestillings spørsmål, det er da det begynner å koste penger, og det er da man ser forskjellene. For det går ikke bra når man bruker opp pengene og det handlingsrommet man har, på dem som er friske og burde klare å ordne sitt liv selv. Det blir lite igjen til dem som trenger spesielle ordninger for at de skal kunne leve et helt vanlig liv, som disse familiene som trenger et trygt tilbud som gir avlastning, men også et tilbud med innhold til de barna og de ungdommene dette gjelder.

Det burde vært et enstemmig storting som gikk inn for å sikre dette nå.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [15:32:41]

Interpellasjon fra representanten Mona Fagerås til kunnskaps- og integreringsministeren:

«Psykiske helseplager kan i stor grad knyttes til skolen, viser en ny NOVA-rapport. Jo mer skolepress de unge opplever, jo flere depressive symptomer har de. Forskerne har sett på sammenhengen mellom psykiske plager, skolepress, kroppsbilde og sosiale medier. Svarene de har fått, er ganske entydige: Ungdommene selv knytter sine psykiske helseplager til stress som følge av krav og press i skolen. Og det er særlig unge jenter som er sterkt plaget. I et leserinnlegg i Aftenposten forteller generalsekretæren i Røde Kors om 35 000 barn som har vært i kontakt med dem, og selvmordstanker blir ofte brakt på banen av disse barna.

Hva mener statsråden skal til for å redusere stress og press som gjør skoleelever syke, og har statsråden til hensikt å ta tak i dette alvorlige problemet?»

Mona Fagerås (SV) [15:33:44]: Ja, da var jeg så heldig at presidenten leste opp det som jeg hadde tenkt å si som mitt første innlegg. Da gjentar jeg bare selve spørsmålet: Hva mener statsråden skal til for å redusere stress og press som gjør skoleelever syke, og har statsråden til hensikt å ta tak i dette alvorlige problemet?

Statsråd Jan Tore Sanner [15:34:23]: Jeg vil først takke for en viktig og god interpellasjon.

Inkludering og deltakelse i samfunnet henger sammen med god psykisk helse og livskvalitet. Barnehager, skoler og arbeidsplasser er de viktigste samfunnsarenaene for å legge til rette for inkludering og deltakelse. Vi har alle behov for å være en del av fellesskapet og for å bli sett, inkludert og være viktige for andre.

Skolen er forpliktet til å ha et systematisk arbeid som fremmer helse, trivsel og læring. Et godt læringsmiljø kjennetegnes av at elevene har det bra på skolen, blir utfordret faglig og opplever at de utvikler seg og mestrer. Et godt læringsmiljø gir barn og unge følelse av å være verdt noe, at man duger, at man hører til, mulighet til å utfolde seg uten å være redd, få sosial støtte og være del av et fellesskap. Et dårlig læringsmiljø vil imidlertid innebære risikofaktorer når det gjelder utvikling av god psykisk helse.

Forskning tyder på at ensomhet og ulike psykiske plager øker blant ungdom og i samfunnet generelt. Blant annet viser NOVAs rapport Ungdata 2018 at andelen som rapporterer om psykiske plager i ungdomsårene, har økt de senere årene. Det er særlig typiske stresssymptomer de unge rapporterer om. Et annet negativt utviklingstrekk som er verdt å trekke frem fra samme rapport, er mindre fremtidsoptimisme og lavere skoletrivsel.

Årsakene til denne utviklingen er sammensatt, og forskningen gir ikke et entydig svar på hvorfor vi ser denne økningen av psykiske plager. Men det er ingen sovepute at vi ikke helt vet hvorfor. Vi må ta dette på

alvor og handle. Skolen har en svært viktig rolle og har store muligheter til å legge et grunnlag for god psykisk helse gjennom å ha et godt læringsmiljø for elevene.

Kunnskapsdepartementet bestilte i 2017 en systematisk kunnskapsoversikt om årsaker til skolestress fra Kunnskapssenter for utdanning. Stress i skolen skyldes ifølge kunnskapsoversikten en opplevd ubalanse mellom krav og forventninger på den ene siden og støtte fra skolen på den andre siden. Den nevnte kunnskapsoversikten har fire konkrete råd til hva skolen kan gjøre for å motvirke stress:

- gi engasjerende undervisning
- ha godt læringsmiljø
- ha jevn arbeidsbelastning
- unngå utvikling av «stresskultur» på skolen

Dette kan være en god ledetråd for skolene i arbeidet for mindre stress i skolen.

De unge er fremtiden, og vi må sørge for å legge forholdene godt til rette for dem. Regjeringen har gjennom flere grep satt dette på dagordenen og har en rekke tiltak for bedre å ruste unge for å mestre livet og fremtiden.

Temaet psykisk helse griper direkte inn i noen av skolens kjerneområder, som skoleprestasjoner, frafall og mobbing. Derfor er også tiltak som ikke direkte handler om psykisk helse, av stor relevans i arbeidet. La meg nevne noe:

God psykisk helse må fremmes gjennom god undervisning og god klasseledelse. Skoletiden er i all hovedsak undervisningstid – møter mellom fag, elever og lærer. Vi har derfor lagt vekt på å heve kompetansen til lærere ytterligere også innenfor klasseledelse. I tillegg har vi akkurat sendt på høring forslag til fornyede læreplaner som vi mener vil bidra til mer læring og en mer relevant og engasjerende opplæring. For eksempel legges det opp til mer praktisk og undrende tilnærming og en aktiv elevrolle.

Det er også gjort en lovendring som gir skolen en plikt til å samarbeide med relevante kommunale tjenester om vurdering og oppfølging av elever med personlige, sosiale og emosjonelle vansker knyttet til opplæringen. Målet er at de ulike instansene som kan og skal hjelpe barn som strever, skal bli bedre til å samordne og samhandle til barnets beste.

Kunnskapsdepartementet har også etablert et forpliktende samarbeid med Arbeids- og sosialdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet om utsatte barn og unge under 24 år. 0–24-samarbeidet skal avdekke felles utfordringer og fremme felles tiltak og strategier for bedre oppfølging av utsatte barn og unge. Det overordnede målet for samarbeidet er at færre faller utenfor ved at flere gjennomfører videregående opplæring og kommer i arbeid. Gjennom 0–24-samarbeidet fokuserer vi på hele

mennesket. Ungdommers liv er ikke oppdelt i sektorer og forvaltningsnivåer. De må møtes med en helhetlig innsats fra hjelpeapparatet.

Regjeringen la i august 2017 frem en strategi for psykisk helse, Mestre hele livet. Strategien var et forarbeid til en helhetlig og forpliktende opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse. Denne opptrappingsplanen vil legges frem i løpet av våren.

I opptrappingsplanen fokuserer vi bl.a. på den tidlige innsatsen som er nødvendig når det oppstår bekymring for et barn, for en ungdom eller for familien. Barnehagen og skolens kompetanse til å se og handle tidlig, og hvordan vi kan hjelpe flere unge over i utdanning og arbeid, er blant områdene som vi skal belyse.

Representanten Fagerås reiser et viktig spørsmål, og skolen skal bidra til å ruste barn og unge for egen og felles fremtid. Det er imidlertid slik at stress og press også kommer fra andre sider av samfunnet. Blant annet har det i media nettopp vært en debatt om forbilder fra sosiale medier og hva slags innvirkning bloggere eller influensere har på ungdom. Jeg synes vi skal ønske en debatt om hvordan vi, foreldre, skolen og andre kan bidra til et tryggere, rausere og mer inkluderende miljø både i skolen og ellers der ungdom ferdes.

Vi må ikke glemme at det store flertallet av norske ungdommer er veltilpassede og trives – det viser også undersøkelsen Ungdata 2018. Vår innsats må bidra til at enda flere får den hjelpen og støtten som trengs. Vi må også huske at ungdomsårene er urolige år for mange. Det er normalt. Psykiske plager er også normalt. Derfor skal det også være normalt at skolen ivaretar dem som trenger det, og gjør det som skal til for å bedre situasjonen.

Mona Fagerås (SV) [15:41:37]: Jeg har først lyst til å beklage at jeg var litt skårunge med hensyn til interpellasjonsdebattformen. En skårunge er altså det lofotfiskeren er når han ror sin første sesong. Det er min første interpellasjon, dette.

Vi fikk mange fine ord fra kunnskapsministerens side, men evalueringen av Kunnskapsløftet viser at skolen er blitt for teoritung og undervisningen for ensrettet. Når elever, foreldre og lærere opplever at skolens kunnskaps-syn er blitt for smalt, når lærere og forskere advarer mot et økende antall unger med stressrelaterte sykdommer på grunn av prestasjonskrav og testing i skolen, må vi ha en annen innretning, en mer praktisk og variert skoledag, som kan lette på disse symptomene. Jeg lurte på hva statsråden ser for seg at fagfornyelsen skal gjøre for akkurat disse elevene, som opplever disse symptomene.

Videre: Ludvigsen-utvalget gikk langt i å antyde at skolen måtte fornyes – langt utover det å bare fornye læreplanene, som dessverre er kunnskapsministerens

svar på de fleste utfordringene vi har i skolen. Læreplanforskning viser dessuten at nye læreplaner alene ikke skaper endring av skolens praksis. SV ønsker, i likhet med Ludvigsen, en gjennomgang ikke bare av læreplanene, men også av fag- og timefordelingen i skolen, og ikke minst eksamens- og vurderingssystemet – det siste med et mandat som kunne skapt reelle endringer, i motsetning til det svært, svært begrensede mandatet som statsråden nå har gitt den gruppen han til slutt satte ned. Høyre var imot både en gjennomgang av fag- og timefordelingen og eksamens- og vurderingssystemet.

Hva mener statsråden nå, etter å ha fått rapporter fra Røde Kors og forskningsresultater fra OsloMet: Er det flere grep som må tas for å få bukt med det usunne prestasjonspresset og en test- og prøvekultur som gjør norske elever syke?

Statsråd Jan Tore Sanner [15:44:26]: Jeg startet med å gi representanten Fagerås honnør for å reise et viktig tema, men jeg registrerer at representanten hopper fort i SV-fellen og går rett i den, i det som beskrives som press og testekultur i skolen.

La meg bare minne om at etter innføringen av Kunnskapsløftet er det flere elever som fullfører og består videregående skole. Norsk skole er på rett vei. Vi ser at flere elever fullfører. Flere består. Elevene er mer på skolen. Resultatene går opp, og mobbingen går ned. Så det går i riktig retning.

Jeg er også helt uenig i at vi skal gå bort fra nødvendige kartleggingsprøver på et tidlig stadium. Jeg har aldri møtt en ungdom som har sagt: Jeg ble oppdaget for tidlig. Jeg har aldri møtt en ungdom som har sagt: Jeg fikk for mye tidlig innsats.

Vi må møte elevene og barna på et tidlig tidspunkt og sørge for at de får nødvendig støtte og hjelp. Fagfornyelsen er ett viktig tiltak, men langt fra det eneste. Det er nettopp gjennom tidlig innsats, et forpliktende samarbeid mellom barnehage, skole og SFO, sørge for gode overganger, bygge et lag rundt elevene, sørge for at lærerne og både de voksne som jobber i barnehage, og de voksne som jobber med ungdom, får nødvendig kompetanse. Derfor gjennomfører vi også historiske kompetanseløft både i barnehage og i skole.

Fagfornyelsen vil gi læreren mer rom for å være lærer og gi elevene mer rom til å gå i dybden. Vi legger til rette for mer læring gjennom lek på de laveste trinnene. Vi legger større vekt på den praktiske og utforskende siden av mange fag. Ikke minst innfører vi flere tverrgående temaer, bl.a. livsmestring og folkehelse, som gjør at disse temaene kommer inn i skolen. Jeg har god tro på at kombinasjonen av nye læreplaner og ikke minst mer kompetanse hos lærerne også vil bidra til at det går i riktig retning.

Så må vi heller ikke glemme at det er ikke bare læreren og skolen som har et ansvar. Vi som foreldre har et ansvar. Alle som er rundt barn og ungdom, har et ansvar for å sørge for både at flere mestrer, og at flere trives på skolen, og ikke minst fullfører og består videregående skole, slik at man får et godt grunnlag også for det voksne liv.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [15:47:34]: Senterpartiet deler interpellantens bekymring over at helseplager blant ungdom i stor grad kan knyttes til skolen. Testing, press og stress hos ungdom blir påvist hos stadig flere og stadig yngre elever. Derfor har Senterpartiet tatt opp denne problematikken en rekke ganger, og jeg stilte spørsmål til statsråden så sent som i januar på bakgrunn av de alarmerende resultatene fra Ungdataundersøkelsen.

Funnene forskerne ved NOVA og OsloMet har fått, når de har sett på sammenhengen mellom psykiske plager, skolepress, kroppsbilde og sosiale medier, er ikke unike og må bli tatt på alvor.

Selv om årsakene til psykiske helseplager er sammensatte, viser nå flere undersøkelser at det er en sterk sammenheng mellom psykiske helseplager, stress og de krav og det presset som utøves i skolen – noe Senterpartiet har påpekt lenge. Rom for mestring og motivasjon blir fortrent av nasjonale prøver og PISA, for det er prestasjonene her regjeringen er mest opptatt av. Statsråden og jeg leser nok Ungdata-undersøkelsen ulikt.

Senterpartiet vil peke på at årets Ungdata-undersøkelse viser en tendens til lavere skoletrivsel og økning i psykiske helseplager. Elevene uttrykker at summen av prøver fører til økt press utover det som naturlig er forventet av en prøvesituasjon. Hele sju av ti spurte elever opplever skolearbeid som stressende. Elever føler seg maktesløse når prøvepresset blir for stort, og oppgir at det blir vanskelig å prestere og vise hva de reelt kan. NOVA-undersøkelsen underbygger disse funnene.

Helseministeren svarte meg i en spørretime at stress har flere sider. Positivt stress kan være nødvendig for å fokusere og oppnå gode resultater. Samtidig kan langvarig stress ha omfattende konsekvenser og må bli tatt tak i. Alle elever skal ha mulighet til å oppleve mestring og trygghet, og ansvaret for dette legger regjeringen blankt over på skolene.

Hva med rammeverket kommunene, skolene og lærerne jobber i, når nasjonale prøver blir en del av den nedre grensen for skolekvalitet og øvrig nasjonalt kvalitetsvurderingssystem? Hva med læringsfremmende prøver framfor kontrollprøver? Og hvordan mener statsråden skolene skal kunne prioritere praksis, mestring og motivasjon når dette knapt er å finne igjen i kvalitetsvurderingen?

Senterpartiet mener det er avgjørende at både organiseringen av skolehverdagen, arbeidsformen og fornyelsen av innhold og vurderingsformer ivaretar elevenes grad av modenhet, fysiologisk utvikling og forutsetninger. Kommunene og lærerne må få handlingsrom og tillit til å tilpasse undervisningen til hver enkelt elev.

Høyre hadde nettopp landsmøte og vedtok en formulering om å kartlegge barnas språkutvikling før skolestart. På hvilken måte legger det til rette for at barna skal kunne modnes, vokse og leke? Og på hvilken måte bidrar dette til at evaluering av 6-åringsreformen skal kunne sikre en god overgang og god skolestart for de minste?

Senterpartiet ønsker ikke en skole der elevene måles etter snevre resultatmål som definerer undervisningen, men at arbeidet for økt kvalitet skal ivareta bredden i skolens samfunnsmandat – derunder også elevenes psykiske helse. Senterpartiet vil ha en skole som er tilpasset elevene – ikke elever som er tilpasset skolen.

Personlig mener jeg elevene ikke skal mestre PISA – de skal mestre livet.

Siv Mossleth (Sp) [15:51:41]: På Senterpartiets landsmøte var det mange som satte søkelyset på psykisk helse, kanskje spesielt blant de unge. En av de unge jentene som deltok på landsmøtet, kom fra Nordland, og jeg har lyst til å dele Marthe-Amalie Dahles innlegg med dere. Marthe-Amalie går 3. året på studiespesialisering, og hun sa:

Det er fantastisk å komme hit på landsmøte, spesielt etter skoleuka jeg har hatt. På tirsdag startet jeg med en presentasjon i politikk om fred og sikkerhet, for så å avslutte dagen med en totimersprøve i historie om den kalde krigen. Heldigvis, etter tre år med skriftlige prøver, lekseprøver, fagsamtaler, muntlige høringer og eksamener, nærmer jeg meg slutten av skoleløpet. Etter tre år med konstant testing og kontroll kan jeg snart senke skuldrene og innse at alt pensum er avglemt, og at jeg står på egne bein – uten å vite noe om hvordan man nedbetaler et lån eller betaler regninger. Istedenfor konstruktive tilbakemeldinger om hvordan jeg kan forbedre meg som elev eller utvikle meg som menneske, har jeg mesteparten av tida stresset for å pugge litteraturperiodene på rams, bare for å glemme dem det sekundet vurderingen er gjort.

Lærerne sier til meg at jeg ikke må bruke all tiden min på skolearbeid, men sette av tid til fritid, venner og avbrekk fra skolen. Men hvordan kan elever ta et avbrekk når neste vurdering venter så snart den forrige er ferdig? I Norge ser vi at dagens bruk av tester fører til stressrelaterte plager hos elevene og ikke minst mindre motivasjon for læring. Dette fører til at flere dropper ut av skolen.

På Elevtinget i 2019 sa lederen for Elevorganisasjonen at det ikke finnes svake elever, men et svakt skolesystem. Det er jeg helt enig i. Skolen skal være tilpasset elevene – elevene skal ikke være tilpasset skolen. Slik stoda er i dag, er det for mye testing og for lite fokus på utviklingen hos hver elev. Istedenfor fokuseres det for sterkt på målstyring, noe som kan føre til en ytterligere sentralisering når resultatet på skoler sammenlignes. Dermed må det skje en forandring i skoleorganisasjonen, og ikke minst en økning av tillit – lærerne må få lov til å tilpasse undervisningen til hver enkelt elev, og på den måten vil kvaliteten øke, og flere elever vil oppleve mestring og glede. Derfor er Senterpartiets prosjekt med tillitsreformen så ufattelig viktig, også for oss unge lovende.

Dette sa Marthe-Amalie, og forskningen viser at den pedagogiske nytteverdien av de nasjonale prøvene er nærmest fraværende, mens omkostningene for elevene i form av økende stress og press er bekymringsfull og økende. Derfor er det oppsiktsvekkende at regjeringa vil pøse på med mer av det samme. Flere tester og offentliggjøring av resultatene ned på skolenivå er en ødeleggende kombinasjon som virker mot sin hensikt. Det brukes uforholdsmessig mye tid på kontroll på bekostning av undervisning. Dette er et paradoks når all forskning viser at den beste læringen foregår når elevene får konstruktive tilbakemeldinger som gir retning for videre arbeid, framfor måling av innlært kunnskap. Jeg håper statsråden husker Marthe-Amalies ord og tar dem med seg i sitt arbeid. La de unge oppleve mer mestring og mindre testing.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at Marthe-Amalies innlegg nok grep Senterpartiets landsmøte, men viser til § 55 i forretningsordenen, hvor det står:

«Sitater bør bare brukes i begrenset utstrekning. Det skal gå klart frem av innlegget når sitatet begynner og når det slutter, og taleren må angi hvor sitatet stammer fra.»

Jeg ber om at representanten Mossleth retter seg etter det heretter.

Carl I. Hagen (FrP) [15:56:35]: Dette er et viktig tema og en viktig interpellasjonsdebatt.

Det er litt artig for en på min alder å høre om stress i skolen. Ordet «stress» var ikke oppfunnet den gangen jeg var 14–15–16–17 år og av og til var litt sliten og av og til litt nedfor, vi fikk klar beskjed om at det var en del av det å vokse opp, og at det var helt naturlig. Så jeg vil først få si at jeg er glad for at også statsråden har gjort det klart at vi må være forsiktige med å slenge om oss med diagnoser for helt normale utfordringer som alle barn og unge vokser opp med.

Det var Marit Knutsdatter Strand som fikk meg til å gripe ordet. Hun sa at hun ikke ville ha «elever som er tilpasset skolen», men «en skole som er tilpasset elevene». Dette var et slags angrep på Granavolden-plattformen og på statsråden, som har sagt at vi burde ha språktesting litt tidligere enn ved skolestart, altså i 4-årsalderen eller i 3-årsalderen. Mitt syn er at det er veldig fornuftig å få en språktesting og en undersøkelse av barn i 3–4-årsalderen – at de har en forsvarlig og god utvikling når det gjelder å lære seg det norske språk, slik at det er mulig å sette inn hjelpetiltak overfor de barn som er i en livssituasjon hvor det ikke er noen mulighet for at de kan lære seg forsvarlig norsk før de begynner på skolen. Det må egentlig være et slags overgrep hvis man kommer til skolen med barn i 6-årsalderen som er født i Norge, og så kan de nesten ikke norsk. Det er en helt håpløs situasjon for små barn. Dette er ikke noe problem de fleste steder i Norge, men i Oslo brukes det altså ca. 250 mill. kr på særskilte vedtak og norskopplæring for barn med innvandrerforeldre. Da må det være mye bedre å flytte de pengene og de ressursene og bruke dem når barna er i 3–4–5-årsalderen, for å sikre at når de begynner på skolen, kan de følge den ordinære undervisningen på en forsvarlig måte. For å sette inn disse midlene og ressursene målrettet må man selvsagt identifisere hvilke barn det er som har en livssituasjon som gjør at det ikke kan forventes at de kan forsvarlig norsk når de begynner på skolen.

Jeg er veldig glad for at dette er kommet inn i Granavolden-plattformen. Det var et vedtak i Oslo bystyre om å gjennomføre dette før forrige kommunevalg, og man var i gang med å lage et opplegg hvor man fikk identifisert de barna som ikke hadde en livssituasjon hvor det kunne forventes at de kunne norsk når de begynte på skolen, for at man i samarbeid med foreldrene kunne sette inn nødvendige tiltak og gi de nødvendige råd for hvordan foreldrene kanskje burde endre situasjonen litt. Det er enkelte som f.eks. omtrent oppmuntrer sine barn til å se barne-tv fra opprinnelseslandet og lese på språket fra opprinnelseslandet i stedet for at barna får en livssituasjon hvor de ser norsk barne-tv, leser norske barnebøker og synger norske barnesanger – altså at man lager et opplegg av hensyn til barna. Det er det som er viktig. Det er ikke hensynet til foreldrene som er viktig – det er hensynet til at alle barn som fødes i vårt land, og som skal forventes å være gode norske borgere, får en situasjon hvor de kan norsk før de begynner på skolen, og ikke den ulempen det er for disse barna dersom de ikke kan følge den helt ordinære undervisningen. Dette som vi var i gang med i Oslo, ble dessverre stoppet av det rød-grønne byrådet, som fortsetter å lukke øynene for den enormt negative utviklingen det er for veldig mange barn dersom de begynner på skolen

uten å kunne norsk, og må bruke den tiden de skulle ha brukt på andre ordinære fag, til å ha særskilt norskopplæring.

Jeg synes langt flere, særlig de på venstresiden, burde være opptatt av tiltak, slik at alle barn som fødes og skal være i Norge, kan forsvarlig norsk når de begynner på skolen. Det er den beste start i livet som vi kan gi dem, og derfor ber jeg de rød-grønne partienes representanter om å tenke igjennom en gang til hva de ønsker å gjøre for å sikre at alle barn kan norsk når de begynner på skolen.

Marit Arnstad (Sp) [16:01:46]: Senterpartiet står sjølsagt helt og fullt bak at det er skolen som bør tilpasses den enkelte elev, og ikke elevene som skal tilpasse seg en konform skole. Med konform skole mener vi en skole som i altfor stor grad driver allmenn testing og testing av barn når det gjelder både resultat og ferdigheter underveis i skoleløpet, helt fra veldig ung alder. Det fører til en mer konform skole.

Det var nok både fordeler og ulemper med skolen før i tida, men jeg må si at jeg tror at det var en skole som i større grad ga rom for dem som hadde praktiske ferdigheter, som ga rom for litt mindre teori, og som ga rom for litt mindre testing og plassering av grupper elever i ulike kategorier. Det er det vi mener når vi snakker om at en må få en mer mangfoldig skole, der skolen tilpasser seg elevene og elevene ikke nødvendigvis skal tilpasse seg en konform skole. Det å begynne å teste unger tidlig, i veldig ung alder, også i barnehage, er helt unødvendig. Det betyr ikke at en ikke skal drive opplæring, eller at en ikke skal lære ungene noe når det gjelder språkutvikling og språkferdigheter, sjølsagt skal en gjøre det. Det gjør jo også dagens barnehager, og det gjør en også tidlig i skoleløpet. Men det å begynne å teste unger på et generelt grunnlag, er Senterpartiet kritisk til.

Så relaterer representanten Hagen dette i veldig sterk grad til barn av innvandrere. Men den testingen som han her snakker om, er ikke knyttet til en enkelt gruppe, det er knyttet til hele grunnlaget av barn, der en da skal begynne med den type testing. Det synes Senterpartiet er unødvendig, og vi synes også det er uheldig. Vi tror at det å få en barnehage som bidrar til god språkutvikling, god norskopplæring, men da gjennom den leken som også skal være dominerende i norsk barnehage, er en mye bedre vei å gå, og jeg tror at en i stor grad har fått det bekreftet gjennom bl.a. den konferansen som har vært de siste par dagene, som nettopp har handlet om det nordiske barnehagesystemet, The Nordic Way, og de kvalitetene som ligger i den norske barnehagen.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her overtatt presidentplassen.

Mona Fagerås (SV) [16:04:37]: Jeg trodde SV-fellen var noe helt annet enn det kunnskapsministeren insinuerte i sitt innlegg, og jeg tror nok at akkurat det er noe samarbeidspartnerne til regjeringspartiet Høyre gjør seg noen tanker om i disse dager.

Jeg kan forsikre kunnskapsministeren om at mitt engasjement for alle elever i norsk skole kommer til å vedvare. Min bekymring dreier seg om retningen norsk skole går i. Jeg vil gå så langt som til å si at Høyre-fellen er at pugging, testing, mål og styring er svaret på alle utfordringer norsk skole står i. At statsråden ikke tar disse signalene nok på alvor, er urovekkende. Det er i kjent Høyre-stil – nå går alt så meget bedre.

Jeg forstår at statsråden fra Høyre ikke har lyst til å lytte til SV, men kunne han ha satt seg ned og lyttet til generalsekretæren i Røde Kors, da? I resten av innlegget mitt skal jeg gjengi Bernt Apeland, som er generalsekretær i Norges Røde Kors:

Norske skoleelever er så stresset at de får psykiske utfordringer. De unge sier selv at det er skolen som er årsaken til at de blir stresset eller sliter psykisk. Da 35 000 barn og unge tok kontakt med Røde Kors i fjor, var selvmordstanker det temaet som oftest ble brakt på banen. FNs barnekonvensjon fyller 30 år i år. Den slår fast at alle barn har rett til en utdanning som utvikler deres personlighet, talent og evner, så langt det er mulig. Norsk skole er i verdenstoppen. Norske elever presterer bedre enn elever i andre land det er naturlig å sammenligne oss med. Men har Norge oppfylt Barnekonvensjonen når det går oppover med skolerresultatene, men nedover med psykisk helse? I Røde Kors har vi ikke så mye erfaring med å jobbe med skole, men vi har mer enn 150 års erfaring med humanitære behov. Vi ser at barn og unges helseplager i Norge er i ferd med å utvikle seg til et humanitært problem.

Et humanitært problem – vi som samfunn må komme til bunns i dette. Jeg håper kunnskapsministeren tar Røde Kors' generalsekretær på alvor.

Statsråd Jan Tore Sanner [16:07:42]: Vi skal ta barne på alvor, og vi skal lytte til hva de sier, både gjennom elevundersøkelse, Ungdata-undersøkelse og ikke minst i alle de samtalene vi har. Det er helt åpenbart at det er noen utfordringer som gjør at vi må jobbe enda mer systematisk for å bidra til at alle barn trives på skolen, har det godt på skolen, mestrer på skolen, for vi vet at barn som trives, lærer også bedre.

Representanten Marit Arnstad viste til den nordiske barnehagekonferansen. Jeg hadde gleden av å åpne den i dag. Vi har all mulig grunn til å være stolt av den norske og nordiske barnehagetradisjonen. Over 40 land er til stede på konferansen. De ser til den nordiske modellen og måten vi bygger opp og bidrar til at alle barn mestrer,

utvikler seg og får et best mulig utgangspunkt for skolegang, men også at barn får være barn og har godt rom for å leke i barnehagen.

Representanten Mona Fagerås sier at hun er helt ueinig i den retningen som norsk skole går i, og så mener hun at det blir mer pugg og mer testing. Men norsk skole går i riktig retning. Elevene lærer mer. De er mer til stede. Flere fullfører og består. Så må vi sørge for at vi hjelper dem som faller utenfor, sørge for at de får tidlig hjelp, at de får støtte både i fag og sosialt, slik at elevene, barn og ungdom, trives på skolen og mestrer.

Det vises til at det pøses på med prøver. Vel, ser vi på hva elevene bruker av tid på obligatoriske nasjonale prøver og kartleggingsprøver i løpet av 13 år, er det 15 timer. 15 timer i løpet av 13 år er det SV kaller å pøse på med prøver, at dette skal skape stress og press for elevene. Jeg mener at disse prøvene er viktige fordi det bidrar til at både læreren og de som er rundt eleven, kan ta tak i utfordringene og sørge for at elever ikke blir hengende etter, men får den hjelpen de trenger. Det er helt åpenbart at mange skoler og mange lærere har behov for å koordinere prøvene og leksene på en bedre måte, og det er det en del kommuner og skoler som har tatt tak i ved å sette en standard for hvor mange prøver det skal være, hvor mye lekser det skal være, hvordan dette skal fordeles, slik at elevene ikke opplever at det hopper seg opp, men blir fordelt på en måte som gjør at de kan mestre hverdagen i skolen.

Presidenten: Debatten i sak nr. 12 er dermed omme.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 13–15 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 13 [16:11:12]

Stortingets vedtak til lov om endringer i markaloven (justeringer av markagrensen m.m.) (Lovvedtak 44 (2018–2019), jf. Innst. 169 L (2018–2019) og Prop. 11 L (2018–2019))

Sak nr. 14 [16:11:13]

Stortingets vedtak til lov om en overgangsperiode ved Storbritannias utreden av EU (Lovvedtak 45 (2018–2019), jf. Innst. 195 L (2018–2019) og Prop. 47 LS (2018–2019))

Sak nr. 15 [16:11:14]

Stortingets vedtak til lov om overgangsregler mv. ved Storbritannias utreden fra Den europeiske union (Lov-

vedtak 46 (2018–2019), jf. Innst. 182 L (2018–2019) og Prop. 45 LS (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sakene nr. 13–15.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber presidentskapet sikre at hovedtyngden av arbeidet også i byggeprosjekter hvor Stortinget er byggherre og/eller leietaker skal utføres av fast ansatte i minst 80 pst. stilling. Innleid arbeidskraft anses ikke som fast ansatte.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber presidentskapet sikre at innleid arbeidskraft teller som et ledd i entreprenørkjeden.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber presidentskapet pålegge at gjennomsnittsberegning av arbeidstid søkes til byggherre. Samtykke skal kun gis dersom arbeidsgiver dekker reisekostnader til/fra arbeidstakers reelle hjemsted og sørger for kost og losji.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Rødt ble med 51 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.20.03)

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

om reglement for Stortingets bygge- og leiesaker

I

1. Innledning

1.1 Formål

Formålet med reglementet er å sikre god saksforberedelse og styring med Stortingets bygge- og leiesaker og å beskrive fordelingen av roller og ansvar i slike saker.

1.2 Virkeområde

Reglementet gjelder for Stortinget.

Reglementet gjelder ved inngåelse av avtaler om leie av lokaler.* Reglementet gjelder også ved byggeprosjekter som inkluderer ombygging og rehabilitering.

2. Utredning av lokalbehov

2.1 Ansvar

Stortingets direktør er ansvarlig for å utrede lokalbehov for Stortingets virksomhet. Stortingets direktør er også ansvarlig for en rasjonell utnyttelse av alle lokaler. I forkant av bygging eller leie av lokaler skal Stortingets direktør påse at alle relevante forhold blir tilstrekkelig utredet iht. kravene i utredningsinstruksen av 19. februar 2016 nr. 184 kapittel 2 om krav til innhold i beslutningsgrunnlaget.

2.2 Utredning og kvalitetssikring av konsept

Ved behov for nye lokaler, eller behov for forandringer i eksisterende lokaler, skal det foretas en utredning som skal legges til grunn i det videre arbeidet. Hovedformålet med utredningen er å utarbeide en beskrivelse av de krav som må stilles til lokalene for at virksomheten skal kunne ivareta sine oppgaver. Kravene til utredning i dette reglementet er en presisering av kravene i utredningsinstruksen, og angir hvilken dokumentasjon som skal ligge til grunn for valg av løsning på lokalbehovet.

Utredningen skal gi grunnlag for beslutning om hvilket konsept som skal velges for lokalbehovet.

Utredningsfasen dekker forstudiefasen i byggesaker. For prosjekter over terskelverdien i KS-ordningen skal det gjennomføres en konseptvalgutredning (KVU), som må følge kravene i KS-ordningen. For prosjekter mellom 300 mill. kroner og terskelverdi er det gitt retningslinjer i veilederen Styring av store statlige byggeprosjekter i tidligfase, som anvendes så langt den passer for Stortinget.

For prosjekter under 300 mill. kroner gjelder kravene i utredningsinstruksen av 19. februar 2016 nr. 184 kapittel 2 om krav til innhold i beslutningsgrunnlaget.

Utredningens omfang må stå i forhold til lokalenes størrelse og risikoen forbundet med prosjektet.

Utredningen skal redegjøre for effektiv areal- og ressursbruk, og skal omfatte analyse av arealbehov, kostnads- og usikkerhetsanalyse og vurdering av leie i markedet.

Det skal redegjøres for nødvendighet for spesialtilpasning av lokalene.

* Inklusive avtaler om rehabilitering/oppgradering av eksisterende lokaler, avtaler med forpliktende klausuler om senere kjøp og beslutning om forlengelse av leieforhold i henhold til opsjoner.

Dersom det planlegges for vekst i antall kontorplaser, skal dette redegjøres for. Som et ledd i arbeidet med nye lokaler eller endringer i eksisterende lokaler bør det også vurderes behov for endringer i arbeidsplassutforming som følge av nye arbeidsformer.

Det stilles krav om ekstern kvalitetssikring for prosjekter antatt over de terskelverdier som Finansdepartementet til enhver tid fastsetter. I tidligfase gjelder dette ekstern kvalitetssikring av konseptvalg (KS1), uavhengig av finansieringsmåten for disse prosjektene. Når antatt fremtidig leieforpliktelse* overstiger terskelverdien fastsatt av Finansdepartementet, skal kvalitetssikring også gjennomføres ved planer om leie i markedet.

Kommunal- og moderniseringsdepartementets normer for lokalenes areal, energi og standard anvendes så langt de passer for utredning av lokalbehov knyttet til kontorarealer for ansatte i partigruppenes og administrasjonen.

2.3 Leie i markedet eller byggeprosjekt

På bakgrunn av utredningen skal alternative løsningsalternativer vurderes.

Det må avklares om Stortinget skal dekke lokalbehovet ved leie i markedet eller ved et byggeprosjekt. I denne vurderingen skal det legges vekt på hva som er økonomisk mest gunstig, sikkerhetshensyn og nærhet til Stortingets øvrige bygninger.

Stortinget og Stortingets lokaler faller inn under definisjonen formålsbygg og skal som hovedregel gjennomføres som et byggeprosjekt. Forhold som i den forbindelse tillegges vekt, er om lokalenes beliggenhet eller graden av spesialtilpasning gjør at markedsværdien av bygget er vesentlig lavere enn byggekostnaden, eller om utleier antas å komme i en monopolsituasjon overfor Stortinget ved kontraktens utløp.

2.4 Statsbyggs rådgiverfunksjon

Rådgivningstjenester fra Statsbygg kan benyttes i utredningsfasen når Stortinget vurderer å anskaffe nye lokaler eller gjøre endringer i eksisterende lokaler. Rådgivningstjenester fra Statsbygg kan også benyttes når Stortinget selv er byggherre, og Statsbygg kan gi råd og bistå i kontraktsforhandlinger ved leie i markedet.

3. Leie av lokaler i markedet

3.1 Generelt om ansvar, fullmakter og krav til saksbehandling

Stortingets direktør er ansvarlig for leieforhold som Stortinget selv inngår i markedet.

* Beregnet ved å multiplisere årlig forventet leieforpliktelse (husleie og andre kostnader forbundet med leieavtalen) med antall år leieavtalen løper. Antall år settes lik leieavtalens varighet inkludert ev. opsjoner om forlengelse. Det tas hensyn til indeksklusler med forhåndsbestemte reguleringer i avtalen.

Stortingets direktør har fullmakt til å inngå leieavtaler på følgende vilkår:

- Leieavtalene skal gjelde den ordinære driften av virksomheten.
- Utgiftene i forbindelse med avtalene skal kunne dekkes innenfor et uendret bevilgningsnivå på vedkommende budsjettpost i hele avtaleperioden.
- Behovet for oppsigelsesklusler skal nøye vurderes for alle avtaler ut over budsjettåret.

Dersom leieutgiftene ikke kan dekkes innenfor uendret bevilgningsnivå på vedkommende budsjettkapittel i hele leieperioden, kreves det bevilgning fra Stortinget i plenum før inngåelse av leiekontrakt.

Når det skal inngås nye eller endrede avtaler om leie av lokaler i markedet, skal det utarbeides en helhetlig kravspesifikasjon som er basert på utredningen i pkt. 2 i dette reglementet. Den helhetlige kravspesifikasjonen skal definere og konkretisere de krav som må stilles til lokalenes funksjon, størrelse, beliggenhet og kvalitet for at virksomheten skal kunne ivareta sine oppgaver, og legges til grunn for et eventuelt søk etter nye lokaler.

Før avtalen inngås, skal alle relevante forutsetninger for leieavtalen være avklart og vurdert. Dette gjelder bl.a. regulering av husleie, oppsigelsesadgang/betingelser for forlengelse av avtale, ev. kjøpsopsjon, regulering og belastning av øvrige driftsutgifter (for eksempel strøm, vaktmestertjenester og resepsjon mv.), brukerstyr og planlagte større vedlikeholds- og ombygningsarbeider som vil få konsekvenser for leieutgiftene, samt ev. tomgangsleie for eksisterende lokaler.

3.2 Innhenting av tilbud for leie av lokaler

For å sikre det mest gunstige leiealternativet for Stortinget (iht. utredning og analyse, jf. pkt. 2.2.) skal det normalt innhentes flere tilbud. Dette gjelder også ved fornyelse av eksisterende leiekontrakt. Vurderingen skal ta hensyn til de totale leieforpliktelsene,** og saksbehandlingen skal sikre likebehandling og sporbarhet.

I de tilfeller en leiekontrakt i markedet innebærer et privat bygge- eller rehabiliteringsprosjekt, skal det også stilles krav om at utleier er et lovlig etablert foretak og kan fremlegge attester for innbetalt skatt, merverdiavgift (mva.) og arbeidsgiveravgift, iht. de etiske standardene staten har satt for leie i det private markedet.

3.3 Krav til byggeprosjekter med Stortinget som leietaker

Ved byggeprosjekter for nybygg, ombygging eller rehabilitering av eksisterende eiendom for utleie skal det

** Beregnet ved å multiplisere årlig forventet leieforpliktelse (husleie og andre kostnader forbundet med leieavtalen) med antall år leieavtalen løper. Antall år settes lik leieavtalens varighet inkludert ev. opsjoner om forlengelse. Det tas hensyn til indeksklusler med forhåndsbestemte reguleringer i avtalen.

stilles krav i leieavtalen om at prosjektet gjennomføres i tråd med dette reglement.

Det skal fremgå av kontraktvilkårene for entrepriser og levering av varer til prosjektet at utleiers kontraktspart ikke kan ha flere enn to ledd underentreprenører under hverandre. Det skal føres tilsyn med at dette vilkåret oppfylles.

4. Byggeprosjekter i Stortinget

Kapittel 4 beskriver krav til prosjektavklaringsfase, forprosjektfase og kostnadsstyrt prosjektutvikling med tilhørende beslutningspunkter i et byggeprosjekt, pkt. 4.1 og 4.2. Videre beskrives krav til beslutninger i forkant av selve prosjektfasen i pkt. 4.3 og 4.4. Oppstart av byggeprosjekter omtales i pkt. 4.5.

For prosjekter over 300 mill. kroner er Statsbygg som hovedregel byggherre. Unntak forutsetter at Stortinget bestemmer dette ved beslutning om oppstart av forprosjekt.

Etter en konkret vurdering kan Stortinget også anmode Statsbygg om å påta seg byggherreansvaret for prosjekter under 300 mill., hvor blant annet følgende forhold tillegges vekt:

- a. Prosjektets størrelse
- b. Prosjektets kompleksitet
- c. Krav til kompetanse og kapasitet i byggherreorganisasjonen, herunder fordelene ved å kunne trekke på Statsbyggs faglige ressurser.

4.1 Ansvarsdelingen mellom Stortinget og Statsbygg når Statsbygg er byggherre

Stortinget er selv ansvarlig for de byggeprosjekter som settes i gang, og for å påse at ressursbruken i byggeprosjektet er effektiv mht. de forutsatte resultater, jf. bevilgningsreglementets § 10.

For prosjekter med en antatt investeringskostnad over 300 mill. kroner gjelder krav om avklaringsfase og beslutningspunkt oppstart forprosjekt og beslutningspunkt startbevilgning. Nærmere beskrivelse framgår av egen veileder for styring i tidligfase av store statlige byggeprosjekter, som anvendes så langt den passer for Stortinget. For prosjekter med antatt investeringskostnad under 300 mill. kroner gjelder krav til utredning i pkt. 2.2.

I prosjekter hvor Statsbygg er byggherre, gjelder følgende prinsipper for ansvarsdeling ved behandling og gjennomføring av prosjekter:

- a. Stortingets direktør har ansvaret for egen behandling av byggesaken, herunder bl.a. prioritering av prosjektet, dimensjonering, arealramme og kvalitativ utforming. Videre er Stortingets presidentskap ansvarlig for å fremme ev. forslag om midler til avklaringsfase, prosjektering og ev. forslag om startbevilgning for Stortinget. Stortingets presidentskap

skal også fremme forslag om bevilgning til nødvendig brukerutstyr til prosjektet, jf. pkt. 4.3.

- b. Statsbygg ivaretar byggherreansvaret på vegne av Stortinget og har ansvar for anbudsprosedyrer, kontraktsinngåelse og gjennomføring av fastsatte planer innenfor det bevilgede beløp. Statsbygg er videre ansvarlig for å varsle Stortingets direktør og Kommunal- og moderniseringsdepartementet om avvik i prosjektgjennomføringen som kan medføre at prosjektet ikke kan gjennomføres iht. fastsatte planer.
- c. Stortingets presidentskap behandler forslag til kostnadsrammer for prosjekter under terskelverdi for ekstern kvalitetssikring og har det overordnede ansvaret for disponeringen av usikkerhetsavsetninger i byggeprosjekter, jf. pkt. 4.5 nedenfor, samt for å fremme forslag om midler til videreføring av byggeprosjekter for Stortinget.
- d. Stortingets presidentskap er ansvarlig for ekstern kvalitetssikring av enkeltprosjekter, jf. bl.a. pkt. 4.3 nedenfor.

4.2 Avklaringsfase og oppstart forprosjekt

Etter at konseptvalget er tatt, skal det for prosjekter med antatt investeringskostnad over 300 mill. kroner gjennomføres en avklaringsfase. I de tilfeller Statsbygg er byggherre, skal Stortingets direktør, i avklaringsfasen i samråd med Statsbygg, definere prosjektet nærmere, herunder ambisjons- og kostnadsnivå samt øvrige kritiske faktorer. Avklaringsfasen oppsummeres i en rapport som skal gi grunnlag for eventuell beslutning om oppstart forprosjekt (OFFP).

Stortingets direktør skal med bakgrunn i gjennomført kostnads- og usikkerhetsanalyse beregne et kostnadsestimat (P50) med angitt usikkerhet som grunnlag for kostnadsstyrt prosjektutvikling.

For prosjekter over 150 mill. kroner skal Stortingets presidentskap fremme sak for Stortinget i plenum om oppstart av forprosjekt.

Etter beslutning om videre forprosjektering skal det etableres rutiner for endringshåndtering i prosjekteringsarbeidet. Eventuelle senere forslag til større endringer i prosjekter over 150 mill. kroner skal legges frem for Stortinget i plenum. For prosjekter over 300 mill. kroner vises det til nærmere omtale av avklaringsfasen og oppstart forprosjekt i veileder for styring i tidligfase i store statlige byggeprosjekter, som anvendes så langt den passer for Stortinget.

4.3 Prosjektering og kvalitetssikring av forprosjekt

I de tilfeller Statsbygg er byggherre skal det før arbeidet med prosjektering starter opp, foreligge en skriftlig bekreftelse (oppdragsbrev) fra Stortingets direktør til Statsbygg, der Stortingets mål og rammer for prosjektet

fremgår. Der Stortinget selv er byggherre utarbeides tilsvarende intern styringsdokumentasjon.

Dersom prosjekteringsarbeidene ikke kan fullføres innenfor uendret budsjettamme, eller prosjekteringskostnaden ikke kan dekkes innen uendret budsjettamme om prosjektet ikke blir realisert, fremmes forslag om midler til gjennomføring av prosjekteringsarbeidene i den ordinære budsjettprosessen. Dersom prosjekteringsarbeidene forventes å strekke seg over flere år, må det samtidig med at det fremmes forslag om bevilgning til oppstart av forprosjektet, også bes om samtykke fra Stortinget i plenum til å pådra utgifter for neste budsjettår, normalt i form av et forslag til romertallsvedtak. Dersom de samlede kostnadene ved forprosjektet anslås å overstige de terskelverdier som Finansdepartementet setter for ekstern kvalitetssikring, skal en kostnadskalkyle for forprosjektet kvalitetssikres eksternt iht. KS2-ordningen før det ev. fremmes forslag for Stortinget i plenum om bevilgning til forprosjektet.

Før forslag om startbevilgning fremmes for Stortinget i plenum, skal det gjennomføres ekstern kvalitetssikring av forprosjektets styringsunderlag og kostnadsoverslag for valgt prosjektalternativ (KS2) iht. de terskelverdier som Finansdepartementet setter for slike analyser. Stortingets direktør har ansvaret for at byggeprosjekter legges frem for kvalitetssikring som samlede prosjekter, der både byggeprosjektet og brukerstyret inngår, men med separate styrings- og kostnadsrammer.

4.4 Beslutningspunkt etter forprosjekt og prosjektfasen

For alle byggeprosjekter skal det normalt settes en styringsramme som er P50, og en kostnadsramme som er P85, fratrukket mulige forenklinger og reduksjoner (kuttliste). Kostnader til kunstnerisk utsmykning skal innarbeides i rammene, men kan bevilges på eget budsjettkapittel og -post. Valg av prosentsetning for kunstnerisk utsmykning skal forelegges for Stortingets presidentskap sammen med forslag til styrings- og kostnadsramme.

4.4.1 Ordinære byggeprosjekter

Stortingets presidentskap skal legge frem forslag om startbevilgning til byggeprosjekter for Stortinget i plenum sammen med forslag til kostnadsramme. Forslag om kostnadsrammer for henholdsvis bygg og brukerstyr legges frem for Stortinget i plenum når det fremmes forslag om oppstartbevilgning.

Kostnadsrammer og styringsunderlag for prosjekter som har vært gjenstand for ekstern kvalitetssikring (KS2), behandles i Stortingets presidentskap etter at kvalitetssikringen er avsluttet, og normalt i forbindelse med at det fremmes forslag om oppstartbevilgning i den ordinære budsjettprosessen.

Kostnads- og styringsrammen for byggeprosjekter som ikke har vært kvalitetssikret gjennom KS-ordningen, skal godkjennes av Stortingets presidentskap før forslag om startbevilgning fremmes for Stortinget i plenum. Kostnadsrammen skal settes til P85 fratrukket kutt. Midler til kunstnerisk utsmykning skal innarbeides i kostnadsrammen.

I tillegg til kostnadsrammen for selve byggeprosjektet skal nødvendige tilleggsutgifter (tomgangsleie- og flyttekostnader, samt kostnadsramme for brukerstyr og inventar mv.) og fremtidig behov for husleiekompensasjon etter ferdigstilling legges frem for Stortingets presidentskap for godkjenning før saken legges frem for Stortinget i plenum i en budsjettproposisjon eller som en egen sak.

Ved fremleggelse av forslag om startbevilgning skal det i tillegg redegjøres for årlige utgifter til verdibevarende vedlikehold og tilfredsstillende drift.

4.5 Oppstart og gjennomføring av byggeprosjekter

For at Statsbygg skal starte opp arbeidene med gjennomføring av et byggeprosjekt, skal det foreligge en skriftlig bekreftelse (oppdragsbrev) fra Stortingets direktør til Statsbygg. Videre skal det utarbeides et dokument som beskriver prosjektets mål, rammer og strategier (styringsdokumentet), som skal legges til grunn for det videre arbeidet med prosjektet. Disse kravene gjelder også prosjekter der Statsbygg er gitt oppdrag med å bistå ved anskaffelse av brukerstyr til prosjektet. Nærmere retningslinjer for budsjettbehandling av byggeprosjekter som er aktuelle for startbevilgning, vil bli gitt i de årlige budsjetttrunskriv fra Finansdepartementet.

I de tilfeller hvor Stortinget selv er byggherre, skal det utarbeides tilsvarende styringsdokumenter i Stortingets administrasjon.

Byggeprosjekter skal gjennomføres iht. til vedtatte planer for kvalitet, fremdrift og økonomi. Det skal normalt ikke fremmes forslag om endringer i kvalitet, areal eller funksjon som medfører økte kostnader etter at startbevilgning er gitt. Dersom endringer likevel vurderes som aktuelle, skal saken forelegges Stortingets presidentskap, med mindre det er snakk om mindre justeringer, bl.a. som følge av avklaringer i forbindelse med detaljprosjekteringen og avklaringer med leverandører mv.

4.5.1 Kutt i prosjektet

Dersom det oppstår uforutsette kostnader som innebærer at prosjektets styringsramme kan bli overskredet, skal det først vurderes om det er mulig å foreta forenklinger og reduksjoner i andre deler av prosjektet, iht. en kuttliste som skal foreligge før prosjektet settes i gang. Så lenge kostnadsrammen overholdes, kan kutt i vedtatt funksjonalitet bare skje etter en vurdering av

Stortingets direktør. Større endringer i vedtatt funksjonalitet skal godkjennes av Stortingets presidentskap.

4.5.2 Bruk av usikkerhetsavsetningen i ordinære byggeprosjekter

Dersom de uforutsette kostnadene ikke kan dekkes ved kutt i andre deler av prosjektet, jf. kuttlisten, skal det tas stilling til bruk av usikkerhetsavsetningen i prosjektet (differansen mellom kostnadsrammen og styringsrammen). Usikkerhetsavsetningen kan kun benyttes til å dekke kostnader som følger av uforutsette hendelser og markedssvingninger. Den kan ikke benyttes til å dekke utgifter til standardheving eller utvidelse av prosjektet.

Usikkerhetsavsetningen disponeres iht. pkt. 4.1 av Stortingets presidentskap, som kan delegere disponeringen av deler av avsetningen i det enkelte prosjekt til Stortingets direktør. Statsbygg kan anmode Stortingets direktør om utløsning av midler fra usikkerhetsavsetningen.

4.5.3 Kostnader ut over usikkerhetsavsetningen i ordinære byggeprosjekter

Dersom usikkerhetsavsetningen for ordinære byggeprosjekter heller ikke forventes å strekke til, skal saken forelegges det organ som godkjente kostnadsrammen, før forpliktelser ut over kostnadsrammen pådras. Dette innebærer at Stortingets presidentskap skal legge forslag til justert kostnadsramme frem for Stortinget i plenum.

5. Endringer i reglementet

Stortingets presidentskap delegeres myndighet til å gjøre endringer i reglementet. Endringer som gjelder forholdet mellom Stortingets plenum og Stortingets presidentskap, skal godkjennes av Stortinget i plenum.

II

Reglementet trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Som direktør ved Norges institusjon for menneskerettigheter for tidsrommet 1. april 2019 til 31. mars 2025 oppnevnes Adele Matheson Mestad.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Presidenten vil også opplyse om at Adele Matheson Mestad sitter i losjen, og hun ønskes lykke til som direktør.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt elleve forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Lise Christoffersen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Lise Christoffersen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 5, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 6–8 og 10–12, fra Solfrid Lerbrekk på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes først over forslag nr. 12, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Husbankens ordninger for tilskudd og lån til tilpasning av bolig for familier med store omsorgsbehov, i større grad enn i dag styrkes både når det gjelder størrelsen på tilskudd og lån og betingelsene for tilbakebetaling av lånene.»

Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 63 stemmer mot og 34 stemmer for forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

(Voteringsutskrift kl. 16.21.30)

Tore Hagebakken (A) (fra salen): President! Jeg stemte mot, jeg skulle stemt for.

Presidenten: Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble da med 62 mot 35 stemmer ikke bifalt.

Det votes over forslagene nr. 6–8 og 10 og 11, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfestet rett til familievikar for familier med særlige omsorgsutfordringer, for eksempel enslige med tvillinger, trillingfamilier, familier med barn som har alvorlig sykdom eller funksjonsnedsettelse, eller familier hvor det er alvorlig sykdom hos foreldrene.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide ordninger som sørger for at familier som får et funksjonshem-

met barn, får rask og effektiv hjelp, inklusiv økonomisk støtte til å kunne tilpasse boligen til deres nye livssituasjon.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innlemme retten til brukerstyrt personlig assistent (BPA) i folketrygden og slik rettighetsfeste BPA som hjelpemiddel.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en forskriftshjemmel til retten til brukerstyrt personlig assistanse.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven for å gi konvensjonen forrang i norsk rett.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.22.02)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovfestet plikt for kommunene til å tilby familievikar til familier med særlige behov for bistand i akutte og spesielle situasjoner.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 81 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.22.21)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Husbankens ordninger for tilskudd og lån til tilpassing av bolig for familier med store omsorgsbehov, i større grad enn i dag, må tilpasses familiens økonomiske situasjon, både når det gjelder størrelsen på tilskudd og lån og betingelsene for tilbakebetaling av lånene.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 56 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.22.40)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:50 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Sheida Sangtarash og Solfrid Lerbekk om tiltak for familier med store pleie- og omsorgsbehov – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av ordningene for foreldre til syke barn og barn med særlige behov, med mål om å forenkle og styrke rettighetene til barnefamiliene, herunder utvikle ordningen med familievikar for småbarnsforeldre som har særlig behov for bistand i akutte og spesielle situasjoner.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest igangsette det bebudede utredningsarbeidet for å bedre situasjonen rundt BPA og samtidig sørge for at funksjonshemmedes organisasjoner sikres deltakelse i utredningsgruppen/-utvalget.»

Forslag nr. 3:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en handlingsplan for et tilgjengelig Norge i 2025, og et universelt utformet samfunn innen 2035, inkludert en konkret plan for finansiering.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.23.23)

V o t e r i n g i s a k n r. 4

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag, fra Arild Grande på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i arbeidsmiljøloven som sikrer lovens formål med trygge arbeidsforhold ved å:

- presisere arbeidsgiverbegrepet i arbeidsmiljøloven
- presisere hovedregelen om faste og direkte arbeidsforhold i norsk arbeidsliv
- sikre at den som har styringsrett, også har arbeidsgiveransvar
- styrke ansattes adgang til medbestemmelse i egen virksomhet
- hindre at arbeidsgiver kan organisere seg bort fra arbeidsgiveransvaret ved å dele opp i underselskaper som ikke driver selvstendig økonomisk aktivitet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et partssammensattutvalg som skal utrede hvilke konsekvenser avgjørelsen i «Norwegian-saken» har for arbeidstakeres rettigheter. Utvalget skal komme med forslag til lovendringer som ivaretar balansen mellom partene i arbeidslivet ved at arbeidsgiveransvaret alltid påhviler den virksomhet som arbeidstakerne står i et avhengighets- og underordningsforhold til, herunder styring som skjer gjennom morselskap og selskapsstruktur. Formålet med dette er å sikre arbeidervernet ved at den som utøver styringsrett og nyter alle fordeler ved arbeidsforholdene, ikke kan organisere seg bort fra sitt arbeidsgiveransvar. Utredningen skal ikke forbeholdes luftfart, men omfatte hele arbeidslivet.»

Det voteres alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:63 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Eirik Faret Sakariassen om å hindre en utvikling der arbeidstakere mister fundamentale rettigheter – vedtas ikke.

Voteringstavlene viste at ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble det avgitt 50 stemmer for innstillingen og 48 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 16.24.18)

Linda C. Hofstad Helleland (H) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Komiteens innstilling ble da bifalt med 51 mot 47 stemmer.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 6 og 7, fra Lise Christoffersen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- Det voteres over forslagene nr. 1–5, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Garantiordningen gjøres til et selvstendig ansvarssubjekt i Alpha-sakene slik at tvisteløsningen etableres i Norge.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre samtlige skadelidte – som er og blir rammet av Alpha-konkurrense – dekning etter yrkesskadeforsikringsloven, uavhengig av om forsikringen er tegnet direkte fra Danmark (grensekryssende virksomhet).»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om endring i yrkesskadeforsikringsloven slik at skadelidte sikres dekning ved konkurs i et forsikringsselskap.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake med forslag om å endre finansforetakslovgivningen slik at det også blir obligatorisk medlemskap i Garantiordningen for forsikringer solgt grensekryssende fra EØS-land, til dekning av sikredes risiko i Norge.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om en utredning av yrkesskadereglene slik at de står i forhold til den samfunnsutviklingen som har skjedd de siste 30 årene.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.25.10)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:53 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Hadia Tajik, Arild Grande, Leif Audun Sande og Lise Christoffersen om forbedringer i regelverket for yrkesskadeerstatning – vedtas ikke.

Presidenten: Det voterer alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 6 og 7, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå dagens praksis og foreslå nødvendige endringer som sikrer utenlandske arbeidstakere i Norge like gode rettigheter ved yrkesskade som norske arbeidstakere har.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Arbeidstilsynet og politiet har kompetanse og ressurser nok til å kontrollere at utenlandske arbeidstakers lønns-, arbeids-, forsikrings- og boforhold er i samsvar med norske bestemmelser og standarder, slik at ulovlige forhold kan avdekkes før alvorlige ulykker skjer, og slik at de ulykkene som faktisk skjer, blir tilfredsstillende kartlagt og etterforsket.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene. Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 51 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.25.55)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Mari Holm Lønseth på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 2–4, fra Siri Gåsemyr Staalesen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, fra Willfred Nordlund på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det voterer over forslag nr. 5, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en helhetlig gjennomgang av lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder og vurdere om det er behov for revisjon av hele eller deler av loven.»

Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.26.42)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 2–4, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre lov 29. april 1977 om kommunal forkjøpsrett til leiegårder § 6 slik at vedtak om kommunenes forkjøpsrett må være gjort innen seks til åtte måneder etter at kommunen har mottatt melding etter § 5 første ledd eller § 10 annet ledd.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Husbanken gis mulighet til å stille garanti eller lån for hele kjøpesummen når leietakere vil bruke sin lovbestemte forkjøpsrett til leiegårder.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at beboerne skal gis mulighet til å kjøpe leiegården også når leiegården inngår i en større transaksjon, for eksempel som en del av et eiendomsselskap og ikke bare selve leiegården.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 61 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.27.03)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen utarbeide og legge fram for Stortinget et forslag om å innføre straffebestemmelser i lov 29. april 1977 om kommunal forkjøpsrett til leiegårder.

Presidenten: Det voterer alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Dokument 8:55 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å innføre straffebestemmelser i lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder – vedtas ikke.»

Innstillingen støttes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

V o t e r i n g

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble forslaget bifalt med 51 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.28.29)

V o t e r i n g i s a k n r. 7

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Siri Gåsemyr Staalesen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Willfred Nordlund på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 4, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette i forskrift at prisavslaget ved bruk av kjøpsrett etter denne loven skal settes til 20 pst. av markedsverdien.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.29.11)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Eierseksjonsloven § 24 nytt syvende ledd skal lyde:

Korttidsutleie av hele boligseksjonen i mer enn 60 døgn årlig er ikke tillatt. Med korttidsutleie menes utleie i inntil 30 døgn sammenhengende. Grensen på 60 døgn kan fravikes i vedtektene og kan i så fall settes til mellom 60 og 90 døgn. Slik beslutning krever et flertall på minst to tredjedeler av de avgitte stemmene på årsmøtet. Første til fjerde punktum gjelder ikke for sameier hvor alle bruksenheter brukes som fritidsboliger».

Forslag nr. 2 lyder:

«Eierseksjonsloven § 25 annet ledd, annet, tredje og fjerde punktum skal lyde:

Bruken av bruksenheter må ikke uten samtykke fra styret endres slik at det vil kreve en endring av felles installasjoner eller fellesareal for øvrig, dersom bruken av alle bruksenheter endres på samme måte. I vedtektene kan det fastsettes at boligseksjoner ikke kan bygges om eller på annen måte fysisk tilrettelegges for utleie til mer enn to husstander innenfor én bruksenhet uten styrets samtykke. Samtykke etter annet punktum kan bare nektes dersom det er fare for at slik utleie kan være til vesentlig ulempe for andre beboere eller føre til en vesentlig forringelse av bomiljøet».

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 62 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.29.31)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3 fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Eierseksjonsloven § 24 nytt syvende ledd skal lyde:

Korttidsutleie av hele boligseksjonen i mer enn 60 døgn årlig er ikke tillatt. Med korttidsutleie menes utleie i inntil 14 døgn sammenhengende. Grensen på 60 døgn kan fravikes i vedtektene og kan i så fall settes til mellom 60 og 90 døgn. Slik beslutning krever et flertall på minst to tredjedeler av de avgitte stemmene på årsmøtet. Første til fjerde punktum gjelder ikke for sameier hvor alle bruksenheter brukes som fritidsboliger».

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 85 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.29.50)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

A

l o v

om endringer i eigarseksjonslova mv. (korttidsutleie, skjerpa ervervsavgrensning og eigarskiftegebyr)

I

I lov 16. juni 2017 nr. 65 om eierseksjoner blir det gjort slike endringer:

Romartal I blir avmarkert:

I

§ 6 tredje punktum skal lyde:

Ved diskriminering gjelder likestillings- og diskrimineringsloven.

§ 21 tredje ledd skal lyde:

Reseksjonering etter første og annet ledd kan bare skje med samtykke fra alle som har *tinglyst* pant i de seksjonene det gjelder.

§ 23 første, nye andre og tredje ledd skal lyde:

Ingen kan kjøpe eller på annen måte erverve *en boligseksjon hvis ervervet fører til at man blir eier av flere enn to boligseksjoner i eierseksjonssameiet.*

Første ledd gjelder tilsvarende hvis et erverv av en boligseksjon eller av aksjer eller andeler i et selskap fører til at flere enn to av boligseksjonene eies av noen som har slik tilknytning til hverandre:

- a) *eierne er nærstående som nevnt i aksjeloven § 1-5 første ledd*
- b) *eierne er selskaper i samme konsern. Aksjeloven § 1-3 gjelder tilsvarende, likevel slik at det regnes som konsern også hvis morselskapet har en annen foretaksform enn aksjeselskap*
- c) *eierne er selskaper som en fysisk person alene eller sammen med nærstående har bestemmende innflytelse over. Aksjeloven §§ 1-5 og 1-3 gjelder tilsvarende.*

Annet ledd bokstav a er ikke til hinder for at en nærstående erverver en boligseksjon som den nærstående selv eller dennes nærstående skal bruke som egen bolig.

Noverande andre ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 24 nytt sjuande ledd skal lyde:

Korttidsutleie av hele boligseksjonen i mer enn 90 døgn årlig er ikke tillatt. Med korttidsutleie menes utleie i inntil 30 døgn sammenhengende. Grensen på 90 døgn kan fravikes i vedtektene og kan i så fall settes til mellom 60 og 120 døgn. Slik beslutning krever et flertall på minst to tredjedeler av de avgitte stemmene på årsmøtet. Første til fjerde punktum gjelder ikke for sameier hvor alle bruksenheter brukes som fritidsboliger.

§ 25 sjette ledd andre punktum skal lyde:

I vedtektene kan det også fastsettes at *det til to eller flere seksjoner skal knyttes slik enerett i mer enn tretti år, eller uten tidsbegrensning.*

§ 26 andre ledd nytt åttande punktum skal lyde:

Sameier som nevnt i § 19 første ledd tredje punktum må registreres i Foretaksregisteret dersom de har vedtektsbestemmelser som nevnt i dette leddet.

§ 29 femte ledd andre punktum skal lyde:

Dersom de seksjonseierne som berøres uttrykkelig sier seg enige, kan det i vedtektene fastsettes en annen fordeling enn den som følger av første punktum.

§ 38 første, nytt andre og tredje ledd skal lyde:

Hvis en seksjonseier til tross for skriftlig advarsel vesentlig misligholder sine plikter, kan styret pålegge vedkommende å selge seksjonen. Kravet om advarsel gjelder ikke i de tilfellene det kan kreves fravikelse etter § 39. Advarselen skal opplyse om at vesentlig mislighold gir styret rett til å kreve seksjonen solgt.

Styret kan uten varsel pålegge erververen å selge en boligseksjon som er ervervet i strid med § 23. Ved erverv av aksjer eller selskapsandeler i et selskap som eier en eller flere boligseksjoner i eierseksjonssameiet, kan styret pålegge selskapet å selge boligseksjonen eller boligseksjonene i den utstrekning dette er nødvendig for å hindre eierskap i strid med § 23.

Et pålegg om salg etter første og annet ledd skal gis skriftlig og opplyse om at seksjonen kan kreves solgt ved tvangssalg hvis pålegget ikke er etterkommet innen en fastsatt frist. Fristen skal ikke settes kortere enn seks måneder fra pålegget er mottatt.

Noverande andre ledd blir nytt fjerde ledd, og noverande tredje ledd blir nytt femte ledd.

§ 44 andre ledd bokstav a skal lyde:

a) behandle styrets *eventuelle* årsberetning

§ 52 nytt andre ledd skal lyde:

Det kan ikke avgis stemme for boligseksjoner som er ervervet i strid med § 23, og slike seksjoner skal ikke tas med i beregningsgrunnlaget for flertallsavgjørelser.

Noverande andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 60 andre ledd første punktum skal lyde:

Styrelederen kan saksøke og saksøkes med bindende virkning for alle seksjonseierne i saker som nevnt i første ledd første, annet og tredje punktum.

Overskrifta for kapittel VIII skal lyde:**Kapittel VIII Forretningsfører. Gebyr.**

Ny § 63 a skal lyde:

§ 63 a Eierskiftegebyr

Sameiet kan kreve at den som avhender en seksjon, betaler et gebyr på opptil fire ganger rettsgebyret for arbeid som må gjøres i forbindelse med eierskiftet og eventuell godkjenning av erververen. Det kan ikke avtales at andre enn den som avhender seksjonen, skal betale gebyret.

§ 67 tredje ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Eierseksjonssameier som omfattes av loven her, har rett til å registrere seg i Foretaksregisteret uavhengig av første og annet punktum.

II

I lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eigeendom blir det gjort slike endringer:

§ 2-6 første ledd tredje punktum skal lyde:

Seljaren ber òg vederlag etter burettslagslova § 4-6 og eierseksjonsloven § 63 a.

III

I lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag blir det gjort slike endringer:

§ 5-6 andre og tredje ledd skal lyde:

(2) Spørsmålet om godkjenning av årsrekneskapen og *eventuell årsmelding* skal alltid takast opp og avgjerrast på den ordinære generalforsamlinga.

(3) Årsrekneskapen, *eventuell årsmelding* og revisjonsmeldinga skal seinast ei veke før generalforsamlinga sendast til alle andelseigarar med kjend adresse.

IV

I lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag blir det gjort slike endringer:

§ 5-4 nytt andre punktum skal lyde:

I tillegg kan andelseigaren overlate bruken av heile bustaden til andre i opptil 30 døgn i løpet av året.

§ 7-4 andre og tredje ledd skal lyde:

(2) Spørsmålet om godkjenning av årsrekneskapen og *eventuell årsmelding* skal alltid takast opp og avgjerrast i den ordinære generalforsamlinga.

(3) Årsrekneskapen, *eventuell årsmelding* og revisjonsmeldinga skal seinast åtte dagar før generalforsamlinga sendast til alle andelseigarar med kjend adresse.

V

1. Lova gjeld frå den tida Kongen fastset. Kongen kan setje i kraft dei enkelte føresegnene til ulik tid.
2. Endringane i eigarseksjonslova §§ 23, 38 og 52 gjeld ikkje for avtalar om erverv som er gjorde før denne lova blei sett i kraft.

Presidenten: Det voteres først over A I ny § 63 a. Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 81 stemmer for og 10 stemmer mot innstillingen. (Voteringsutskrift kl. 16.30.19)

Willfred Nordlund (Sp) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Da ble komiteens innstilling bifalt med 80 mot 11 stemmer.

Det voteres over resten av A.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 16.30.56)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B

Stortinget ber regjeringen gjeninnføre regler for leiers kjøpsrett til bolig i eiendom som skal seksjoneres.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 51 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.31.23)

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i sjølova (tilgang til opplysninger i Folkeregisteret)

I

I lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten skal § 13 nytt fjerde ledd lyde:

Sjøfartsdirektoratet skal, uten hinder av taushetsplikt, ha tilgang til opplysninger i Folkeregisteret som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter denne loven.

II

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i EØS-vareloven (behandling av klager på avgjørelser om akkreditering)

I

I lov 12. april 2013 nr. 13 om det frie varebytte i EØS skal § 3 annet og tredje ledd lyde:

Enkeltvedtak om akkreditering kan påklages til Norsk akkrediterings klageutvalg. *Klageutvalget kan ikke treffe vedtak i saken, men gir en anbefaling til Norsk akkreditering, som avgjør om klagen skal tas til følge.*

Departementet kan gi forskrifter om utøvelse av akkrediteringsvirksomhet, om klagebehandlingen og om betaling for tjenester som utføres av Norsk akkreditering.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten har Terje Aasland satt frem et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en stortingsmelding om hvordan Norge kan sikre nasjonalt eierskap i strategisk viktige bedrifter, infrastruktur og teknologier.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:56 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik, Geir Pollestad og Willfred Nordlund om en stortingsmelding om nasjonalt eierskap i strategisk viktige bedrifter, infrastruktur og teknologier – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 51 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.33.12)

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Marit Knutsdatter Strand på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 2 og 3, fra Marit Knutsdatter Strand på vegne av Senterpartiet
 - forslagene nr. 4 og 5, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- Det voterer over forslagene nr. 4 og 5, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer om at SFO-tilbudet for barn med særskilte behov skal godkjennes som et avlastningstilbud med de rettigheter som framkommer i helse- og omsorgstjenesteloven, dersom foreldrene ønsker det.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med den varslede stortingsmeldingen om tidlig innsats og inkluderende fellesskap, fremme forslag til hvordan elever med særskilte behov kan sikres et SFO-lignende tilbud på ungdomstrinnet og i den videregående skolen.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.33.57)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 2 og 3, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med oppfølgingen av Opplæringslovutvalgets arbeid, vurdere hvordan elever med særskilte behov kan sikres et tilfredsstillende og alderstilpasset tilbud etter skoletid på ungdomstrinnet og i den videregående skolen. Barn og unge med særskilte behov må høres i denne prosessen.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med forslag til statsbudsjett sørge for at merutgifter som følge av en utvidet plikt for skolefritidsordning for elever med funksjonsnedsettelse kompenseres gjennom inntektssystemet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslag nr. 3 og subsidiær støtte til forslag nr. 2.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 78 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.34.21)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 1, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovforslag for å sikre at foreldre til barn med funksjonsnedsettelse ikke må betale for skolefritidsordning etter 4. årstrinn.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.34.41)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:64 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og Eirik Faret Saka-riassen om tilbud om en likeverdig skolefritidsordning for barn og ungdom med særskilte behov – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 86 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.35.15)

Presidenten: I sak nr. 12 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sakene nr. 13–15

Presidenten: Sakene nr. 13–15 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 44, 45 og 46.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 16 [16:35:41]

Referat

1. (209) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om verdipapirsentraler og verdipapiroppgjør mv. (verdipapirsentralloven) (Lovvedtak 42 (2018–2019))
 - er sanksjonert under 15. mars 2019
2. (210) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven) (Lovvedtak 39 (2018–2019))
 - er sanksjonert under 22. mars 2019
 - Enst.: Nr. 1 og 2 vedlegges protokollen.
3. (211) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 215/2018 av 26. oktober 2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/67/EU om håndheving av utsendingsdirektivet og endring av IMI-forordningen (Prop. 56 S (2018–2019))
 - Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
4. (212) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om en ny industriell revolusjon – rettferdig og miljøvennlig (Dokument 8:103 S (2018–2019))
 - Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen som forelegger sitt utkast til innstilling for finanskomiteen og næringskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
5. (213) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Forsvarsdepartementet (endringer i departementsstrukturen mv.) (Prop. 57 S (2018–2019))
6. (214) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Bengt Fasteraune, Martha Tærud og Nils T. Bjørke om å sikre at bedrifter, eksempelvis busselskap, hjemmehørende i utlandet må betale merverdiavgift fra første krone omsatt i Norge (Dokument 8:104 S (2018–2019))
 - Enst.: Nr. 5 og 6 sendes finanskomiteen.
7. (215) Endringer i spesialisthelsetjenesteloven og pasient- og brukerrettighetsloven (lovfesting av systemet for nye metoder m.m.) (Prop. 55 L (2018–2019))
 - Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
8. (216) Endringer i straffeprosessloven mv. (ankesilving m.m.) (Prop. 53 L (2018–2019))
 - Enst.: Sendes justiskomiteen.
9. (217) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (ekstra utbetaling til mottakere av bostøtte som hjelp til å dekke høye strømutfgifter) (Prop. 54 S (2018–2019))
10. (218) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Solfrid Lerbrekk og Freddy André Øvstegård om nødvendige endringer i husleieloven for å sikre at sosiale boliger har leiepriser vanskeligstilte kan betale, og andre forsterkinger av den sosiale boligpolitikken (Dokument 8:102 S (2018–2019))
 - Enst.: Nr. 9 og 10 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
11. (219) Statsrådsprotokollene for tidsrommet 1. juli til 31. desember 2018
 - Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
12. (220) Noregs fiskeriavtalar for 2019 og fisket etter avtalane i 2017 og 2018 (Meld. St. 15 (2018–2019))
 - Enst.: Sendes næringskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.37.

